

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

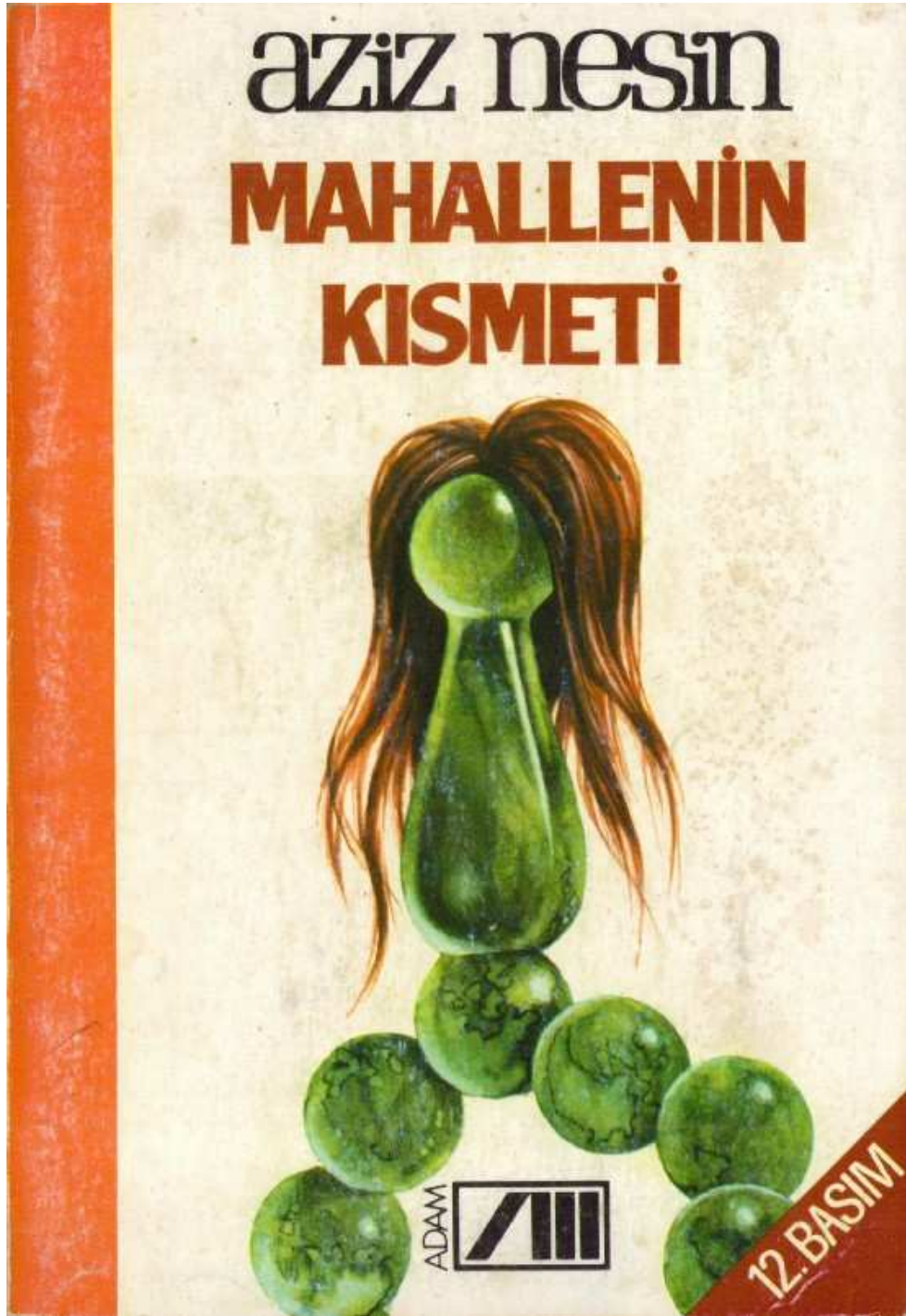
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Aziz Nesin - Mahallenin Kısmeti

Scanned by hlecter 21 Kasım 2009 Cumartesi Saat 12:04

İÇİNDEKİLER :

Mahallenin Kısmeti	9
Tavsiye Kartı	75
Eşek Hangi Yandan?	81
Canım Kardeşim	89
Deniz Ayak Altında	95
Az Daha Vali Oluyordum	100
Üç Meleğin Anası	105

Fırça Kılı	109
Taşra Muhabirinin Fotoğrafi	117
İlle de Amerikalı	126
Oh Kurtuldum	132
Şark Erkeği	137
İki Sağır	143
İlle de Yol İlle de Yol	149
Yılın Büyük İfşaatı	155
Üstüme Üstüme Gelen Adam	161
Kasıntı Adam	166
Küçük Yerin Aydını	173
Bi-İzn-İllâh-i Teâlâ	179

MAHALLEYE GELİN GELDİ

Kapısı, penceresi, eğrelti otları, karanfiller, güller, yıldız çiçekleriyle süslenmiş düğün arabası, Hacı Mesut Efen-di'nin evinin kapısına kadar gelememişti. Kırkmerdiven Mahallesinin yedi adım genişliğindeki bu en büyük sokağına geçen yıl açılan kanalizasyon çukuru nedense o zaman-danberi yüzüstü kalmıştı.

Düğün arabası taaa yokuşun başında durdu. Kırkmerdiven Mahallesinin kadınlarını o gece meraktan uyku tutmamıştı. Gelini görmek için sabahı zor etmişlerdi. Kadın başları evlerin pencerelerine üvez salkımı gibi yığılmıştı. Hacı Mesut Efendi'nin evinin bulunduğu sokağı görmeyen evlerdeki kadınlar da, bu sokak üstündeki evlere sabahın alaca karanlığında, sözümona sabah çayına misafir gelmişlerdi. Alanda geçittöreni seyreder gibi, kadınlar, üstüste pencerelere yığılmışlardı. Öyle ki, Bakırcı Yunus Efendi'nin evinin orta penceresine dizili saksılardan kaynanadili saksısı, misafir komşu hanımlardan birinin dirseğiyle sokağa düşmüştü. İyi ki o sıra sokaktan kimse geçmiyordu da, bir kaza olmamıştı.

Bakırcı Yunus Efendi'nin karısı Esmâ,

— Sıdikanım, babam yerindeki bu herif, hiç saçından sakalından da mı utanmaz! Bu yaşta herif, torunu yerin

de kızınan evlenir miymiş! dedi.

Etli, canlı, bingil bingil, duru beyaz tenli bir kadın olan Sıdikanım,

— Esmacım yetmişinden sonra azanı tenesir paklar, dedi.

Yokuşun başında duran, çiçeklerle, kordelalarla donatılmış otomobilin şoförü Recep, Kırkmerdiven Mahallesinden olduğundan, inadına inadına klaksona bastı ki, bütün mahalleli ayağa kalsın. Şoför Recep'in karısı Ayten,

— Bu bizimkinin sesi... Yüz otomobil kornasını çalsa onun klaksiyonunu hemen ayırt ederim, diye tencereyi maltızın üstünde bırakıp cumbaya fırladı...

Sonra, karşı evin penceresine seslendi:

— Atiye teyze, huuuuu!... Atiye teyzeeee!... Koş, koş!... Hacı Mesut Efendi'nin yeni aldığı karı geldi...

Atiye Hanımın evi, bir alt katta olduğu için, şoför Recep'in karısı Ayten yarı beline kadar üstteki pencereden sarkmış, çiçekli basma sabahlığın açık önünden, ayva tüylü göğsü ortaya çıkmıştı. Kadınlar birbirine sesleniyor, geç kalanlar sokak üstündeki komşu evlere koşuyor, pencereler sürülüp, beyaz, sarışın, esmer, kumral kadın başları sokağa sarkıyordu. Kahveci Bilâl'in kansı Ferdane,

— Ben size birşey söyleyeyim mi, komşular, dedi, Hacı Mesut olacak herif bu genç

kızınan başa çıkamıyacak. — Tükürüklediği parmağını pencerenin pervaz tahtasına sürdü

— İşte nah buraya yazıyorum. Siz de daima mim koyun. Ferdane dediydi dersiniz. Bu kız mahallenin bütün erkeklerini, hem vallahi, hem billahi baştan çıkarmazsa, gelin beraber yüzüme tükürün...

— Ayol, zaten o kızı kötü yerden almış...

— Tuuuu, tuu, rezil herif!... Utanmaz, arlanmaz... Bir de üstüne üstlük hacı olacak.

Şoför Recep'in karısı Ayten,

— Kırk gün günahkâr, bir gün tövbeakar, dedi. Bakkal İsmail'in kızı, Ayten'e lâf dokundurdu:

— Kendi de o yolun yolcusu da ondan...

Yanındaki ancak duyacak kadar yavaş söylediği için, bu laftan bir mahalle kavgası çıkmadı. Bakırcı Yunus Efendi'nin kansı Esma,

— Canım, körpe olmuş ne çıkar, dedi, yüzüne bakılacak yeri yokmuş ki... Çirkin, sokak süpürgesinin biriymiş...

— Ben gördüm ayol, öyle âhım şahım bişey değil val-layi... Koca beklemekten evde kalmış kız kurusu Çingene maşası, sink süpürgesi bişey...

— Helbette Atiye teyze, hiç ellenmemiş, dillenmemiş olsa bu koltuğunun kılı ağarmış keçi sakallı herife varır mıydı!..

— Değil kardeş değil... Gül gibi kızmış. Parası için varmış bu moruğa...

— Tuh midesiz... Dünya yüzünde erkek kıtlığına kıran girse, bir o bir ben kalsam, gene de başımı çevirip Hacı Mesut denen herife bakmam...

Kırkmerdiven Mahallesinin kadımları böyle konuşa dursunlar, asıl mahallenin erkekleri telaşa düşmüşlerdi. Evli olanlar,

— Mahallenin bekârlarına gün doğdu, diyorlardı.

Ama onların' içini okuyan bir röntgen, kafalannın içinden geçenlerin resmini alan bir fotoğraf makinası olsa, kanlanndan korktukları için böyle söyledikleri şıp diye anlaşılırdı. Bekârlara değil, asıl evli erkeklere gün doğmuştu. Hatta Kahveci Bilâl bunu açık açık söylemişti:

— Evlilere bir daha, bekârlara ya sabır...

Bakırcı Yunus Efendi de mahallenin öbür erkeklerinin çoğu gibi, o gün işe gitmemiş, kahvede gelin arabasını bekliyordu. Biyandan da içinden geçenleri hafif hafif bir türküyü mınıldanıyordu:

— Asker oldum piyadeeee, ben yandım aman... Evlilerin sevdası... On parmağı kınalım... Bekârlardan ziyade...

Bilâl'in kahvesiyle İsmail Efendi'nin bakkal dükkânı o gün tıklım tıklım doluydu. Sanki o gece gerdeğe girecek olan Hacı Mesut Efendi değil de, onlarmış gibi, hepsi de heyecanlıydılar. Ama evlilerin hiçbiri bu heyecanı kendine maletmek istemiyor, bekârların üstüne atıyordu. Bakkal İsmail Efendi, Tesviyeci Hüsamettin'e çalım çalım gülerken:

— Hadi hadi, dedi, işiniz iş gene... Bekârlara gün doğdu... Mahallenin kısmeti geliyor Hüsam oğlum...

Otuzuna merdiven dayadığı halde bitürlü evlenemiyen Tesviyeci Hüsamettin,

— İsmail âbi, dedi, Hacı Mesut'un aldığı kız sahidene çok genç miymiş?

— Genç de lâf mı, çiçeği burnunda. Körpe badem... Çıt diye kopar, yut...

Berber kalfası İzzet de mahallenin bekârlarındandı. Arkadaşına,

— Ulan Hüsam, ciğer kokusu almış aç kedi gibi ne yalanıp duruyorsun? dedi.

Bilâl'in kahvesinde de hep mahalleye gelen yeni gelinden konuşuluyordu. Terzi Osman,

— Adı neymiş bu kızın? diye ortaya bir soru attı.

Kimse gelinin adını bilmiyor, ama hepsi de ona «Mahallenin Kısmeti» diyordu. Bu ad herkesin hoşuna gitti. Ağızdan ağıza, bütün erkekleri dolaştı:

— Mahallenin Kısmeti...

— Mahallenin Kısmeti...

Bakırcı Yunus Efendi kızmış göründü,

— Ayıp yahu, dedi, elin karısından, kızından böyle konuşmak yakışık almaz. Kurt bile komşusunu yemez...

Kahveci Bilâl,

— İyi ama kardeşim, dedi, bu adam zornan istiyor. Hacı olmuş, dedem yerinde herife, şu parmak kadarlık körpe kızı karı diye almak düşer mi? Besbelli herifin mezhebi geniş...

Terzi Osman,

— Geniş olmasına geniş birader, dedi, ben kendisine hisse çıkarsın diye bikaç da kışsa anlattım. Gençken evlenenin belkim çocuğu olmaz ama insan yetmişinden sonra evlenirse, konu komşu yardımıyla mutlak çocuk sahibi olur, dedim. Ne dese beğenirsin?

— Ne dedi?

— Ne diyecek? Her koyun kendi bacağından asılır Osman efendi oğlum, dedi.

- Vay boynuzlu vay!..
- Kan bal gibi herife taktıracak sana bana ne?
- Herif gönüllü muhabbet tellalı be...
- Amaaan, bize ne? Boşverin be!
- Öyle söyleme Yunus Efendi. Hepimiz ehl-i eyâliz. Ço-luğumuz çocuğumuz var. İster miyiz mahallemizde böyle şey olsun?

- Orası öyle...
- Bu herif Hacı macı değil, hep numara...

O zamana kadar hiç sesini çıkarmadan gazete okur gibi yapan, kulağı da konuşulanlarda olduğu için, her satırı on, onbeş kere okuyan mahallenin muhtarı Sezai Bey, gazeteden başını kaldırdı, çipil mavi gözleriyle bir teki çatlak gözlük camının üstünden bakarak, okumuş bir adam olduğunu ortaya koydu:

- «Çok hacıların çıktı haçı zir-i begalde» Anlamadılar ama, kahvedekiler de onu onayladılar:

- Öyle, öyle Sezai Bey...
- Vallahi doğru...

O sırada yalınayak onüç, ondört yaşında bir çocuk koşarak kahveye soluk soluğa girdi:

- Geldi, geldi Bilâl amca...

«Kim geldi?» diye sormak ayıptı. Kahvedekiler, hep birden düğmelerine basılmış yay gibi fırladılar. Sonra birbirlerinden utanarak yavaştan aldılar.

Kırkmerdiven Mahallesinin erkekleri sokağa dökülmüştü. Gelin arabasının şoförü Recep boyuna klakson çalıyor, mahalleyi büsbütün ayağa kaldırıyordu.

Evli erkekler, karılarından korktukları için, gelini seyrederken Hacı Mesut'un bahçe duvarını siper almışlardı. Yine de birbirlerine karılarından korktuklarını belli etmemek için, duvar dibinde ellerini arkalarında bağlamış, kabadayı kabadayı üçaşağı beşyukarı geziniyorlardı.

Şoför direksiyondan atladı. Eğrelti otlarıyla, çiçeklerle süslü kapıyı açtı. önce Hacı Mesut arabadan indi.

Tesviyeci Hüsamettin dayanamadı, Hacı Mesut'a doğru,

- Kerestee!... diye bağırıldı. Berber kalfası kendini tutamadı:
- İskele babası kılıklı herif!..

Bu benzetiş tam da yerindeydi. Hacı Mesut, iskeleler-deki kocaman demir babalar gibi yukarıdan aşağı dümdüz inen sanki kalın bir direkti, yürüyen bir kütük...

Hacı Mesut indikten sonra, arabanın kapısından önce beyaz sire kumaştan bir iskarpin uzandı. Ayak değildi de bembeyaz güvercin gibi bişeydi bu. İnce ayak bileği, sonra, belli belirsiz çorap içindeki yumuşak çizgili baldır yuvarlağı...

Evli erkekler göğüs geçirdiler. «Mahallenin Kismeti» uzun eteğini bir eliyle tutarak arabadan indi.

«Mahallenin Kismeti» yüz adım öteden bile görünüşüne bakılırsa Lokman hekimin ye dediği çeşitten bir piliçti. Onsekizinde var yoktu. Eski konakların taşlığındaki içi kurtlanmış büyük direklere benziyen Hacı Mesut, kızın yanında paytak paytak yürüyordu. Besbelli, koca moruğa, eve gidene kadar elleri ayakları fazla geldiği için, ne yapacağını bilemiyor, boyuna sakalını sıvazlıyordu.

«Mahallenin Kismeti»nin üstünde gelinlik, başmd/t Üâ telli duvak vardı. Onlar arabadan inince, ahşap evin büyük kapısının iki kanadı birden ardına dek açılmıştı... Sanki içeriye yaşlı bir damatla körpe gelin değil de, bir at arabası girecekti.

Hacı Mesut'la gelin, kapıdan girene kadar kimseden ses çıkmadı. Yalnız Muhtar Sezai Bey'in, at dudağına benziyen etli alt dudağı büsbütün sarkmıştı; ieskilikten, yağdan parlayan kravatma salyası beyaz bir ibrişim gibi sızıyordu. «Mahallenin Kismeti» nin kapıdan girişini görebilmek için erkekler bahçe duvarından başlarını teker teker uzatınca, Kahveci Bilâl'in kansı Ferdane onları görürverdi:

- Ayol, ben size demedim mi, bu kan mahallenin erkeklerini baştan çıkaracak diyerekten... Daha şimdiden olanlar oldu... Kız Esmâ, kız... Kız bak, bak!..
- Ne var Ferdane Hanım?
- Daha ne olsun?.. Seninkini gördüm seninkini... Hacı Mesut'un bahçe duvarının arkasından. Hacivat gibi başını çıkarıp gelini seyrediyor.
- Yalnız o mu?... Sen önce kendi kocana bak Esmâ... Onun başını görmedin mi?

Bunu söyleyen Atiye Teyze idi. Ama Bakırcı Yunus'un kansı Esmâ, Ferdane'ye inanmadı:

— Aa, üstüme iyilik sağlık... Sen hayal mi görüyorsun? Benimki dükkâna gideli hanidir ayol...

Ama yedi yaşındaki oğlu Cengiz,

— Anne be!., dedi, babamdı vallahi. Babam bugün dükkâna gitmedi ki... Bilâl amcanın kahvesindeydi...

Çocuk lâfını tamamliyamadan bir çığlık koptu. Esmâ, Cengiz'in kaba etine bir çimdik basmış,

— Yumurcak... Sus... diye haykırmıştı.

Kocasının kocaman Karadenizli burnunu duvann köşesinden o da görmüştü. Ama konukomşunun yanında iki paralık olmak istemiyordu. Başını pencereden içeri çekip,

— Etinden et kopanmış gibi bağırma domuz; şimdi alınm ayağımın altına!., diye çocuğa bağırdı.

«Şimdi ayağının altına almak» sıklıkla kocasının kul-' landığı, Esmâ'mn da ondan öğrendiği laftı.

Kadınlar başlarını pencerelerden içeri çektiler. Artık dedikodu dört duvar arasında kahve değirmeninin sesine, kundakdaki çocukların viyaklamasına karışıyordu.

Erkekler, kendilerini kanlarının gördüklerinden, başlarına gelecekte habersiz, yine elleri arkalarında, Hacı Mesut'un bahçe duvarının arkasından kahveye doğru efelene-rek yürüyorlardı.

Dükkânı çırağına bırakmış olan Bakkal İsmail, en önden seğırtti. Çırağı Hüseyin kapıda durmuş, ustasının yüzüne bakıyor, ondan bişeyler öğrenmeye çalışıyordu.

Kahveci Bilâl'in boşalan kahvesi, Hacı Mesut'la körpe karısı evlerine girdikten sonra, birdenbire dolmuştu. En he-yecanlı olan Bakırcı Yunus'tu... Sağ elini dizine vurup vurup,

— Vay gavat vay!... Vay gavat vay!... diye söyleniyordu.

, Kahve ocağına geçen Bilâl,

— Geyik... Koca geyik!... diye söylenip duruyordu. Ağzından hiç küfür duyulmamış olan Muhtar Sezai

Bey, hepsinden koyusunu söyledi:

— Muhabbet tellalı herif zahir... Berber kalfası İzzet,

— İşe geç kaldım, deyip kahveden çıktı. Terzi Osman,

— Kaç yaşında vardır bu herif Sezai Bey amca?., diye sordu...

Sezai Bey,

— Ben çocuktum, bu Hacı Mesut denen herifin Beyazıt camiinin avlusunda bir sergisi vardı. Orada teşbih, ağızlık, hacıyağı falan satardı. En küçük oğlu, ben mektebe başlamamıştım, o Şehremanetinde kâtipti. Artık var sen düşün, hesapla... Benini yaşım ellisekiz...

— Yetmişinde var öyleyse... Tesviyeci Hüsâmettin,

— Hangi yetmiş be!., dedi, seksenden, doksandan ne haber?

Kahve yavaş yavaş tenhalaştı. Herkes işine gitmişti. Kirkmerdiven Mahallesinde o gece hemen bütün evlerde kankoca kavgası oldu. Kadımlann çoğu, kocalarından dayak yediler.

Yalnız bir evde bunun tersi oldu; O da Muhtar Sezai Bey'in evi. Hacı Mesut'un genç kan almasına en çok sinirlenen Muhtar Sezai Bey'in kendisinden yirmialia yaş küçük karısı,

her gece değilse bile haftada iki üç kez Sezai Bey'i döverdi. Bunu bütün mahalle de bilirdi. Sezai Bey'e değil, kansı Sehâvet hamma hak verirdi. Çünkü mahallenin eskilerinin

anlattığına göre Sehâvet,' Sezai Bey'in üçüncü kansıydı. Sezai Bey, bundan önceki iki kansından da dayak yerdı. Kirkmerdiven Mahallesinde genellikle kadınlar erkeklerin

zulmünden ölür ya, Sezai Bey'in ilk kansma, bunun tersi olmuştu. Kadın zayıftı, her gece Sezai Bey'i eşek sudan gelene kadar dövmekten bitmiş, harap olmuş, bu yüzden ölmüştü.

İkincisi de, dayanamamış, kaçmıştı... Kadının söylediğine göre, herif ayaklarına kapanır,

— Kulun kölen olayım!.. Ne olur döv beni... Vur, kemiklerimi kır! diye yalvanmış.

Hacı Mesut'un evine gelin geldiğinin ertesi günü Sezai Bey sokağa çıkmadı. Daha ertesi günü Muhtar arayanlar çok olduğu için o da evden çıkmak zorunda kaldı. Yüzü mosmor çürükler içindeydi. Üstelik zaten bir camı kink gözlüğü büsbütün kınldığı için,

gözlüksüzdü. Gözlüksüz göremediğinden, mühürünü birisinin kömür ordinosuna basıyorum diye, adamın nüfus kâğıdına basmıştı.

* * *

insanoğlu zaman zaman yaşamını dalgalandırmayı gereksiniyor. Oysa bu mahalle insanlannm öylesine tekdüze, bitevi, durgun ve kendikendilerine kapanık yaşamları vardı ki, bu usanç verici dümdüzlükten kurtulmak için, ya-şamlannı zorla dalgalandırmaya çalışıyorlardı. Onun için en olmadık, en sudan şeylerden konu yaratır, bunu da çeke çeke uzatarak bütün gün konuşurlar, bu arada hiç yoktan tartışmalar, kavgalar, dargınlıklar çıkarırlardı. Damlayı

dalga, pireyi deve yapmaları hep o biteviyelikten kurtulmak içindi. Sertçe bir rüzgâr esse, kadınların «Kıyamet kopacak!» diye hiç yoktan telaşa kapılmaları, içlerinin çok gizli bir yerinde, yaşamlarının birazcık değişmesi için kıyametin kopmasını bile istemelerindendi. Biraz aşırı yaz sıcağı, onlar için görülmedik bir cehennem sıcağıydı. Kışın iki üç saat kar yağsa «Hiç böyle kış olmadı».derlerdi. Çünkü olmadık, görülmedik olayları umutla bekliyorlardı. Başka insanların yağşünü gibi nedenlerle aldıkları hediye sürprizleri, onların yaşamında hiç olmadığından boyuna düşsel sürprizler beklerlerdi. Kapıyı açiverince, şu köşeyi dönüverince, merdiveni çıkıverince bir sürprizle karşılaşacaklar...

Bir evin pencere perdesinin kımıldaması... Bir komşunun penceresinde teneke saksıdaki sardunyanın çiçek vermesi... Bir kedinin doğurması... Gece baykuşun ötmesi ya da bir köpeğin uluması... Pencereden vızıldayan bir iri böceğin uçarak odaya girmesi. Bütün bunları yorumlayarak soluk yaşamlarını renklendirirlerdi.

Hacı Mesut'un evine gelen gelin de, bu durağan mahalleyi kasırgaya tutulmuş gibi dalgalandırmıştı.

Hacı Mesut'un evinin patiska pencere perdeleri altı gün hiç açılmadı, pencereler sürülmedi. Bütün mahallenin gözü bu pencerelerdeydi. Hani, atla evlere ekmek dağıtan adama, sakaya, sütçüye, bakkalın çırağına kapıyı açmasa-lar, Hacı Mesut'un, körpe kızı içeride öldürdüğünü, kendisinin de intihar ettiğini sanacaklardı.

Altıncı günün akşamı, patiska perde açıldı. Atiye teyzenin evi, tam Hacı Mesut'un evinin karşısına düşerdi. Te-leskoba gözünü dikmiş rasathane müdürü gibi, hep Hacı Mesut'un pencerelerini dikizleyen Atiye hanım, perde kırırdar kırırdamaz, bitişik eve seslendi.

— Huuu... Esmal!.. Esmal kız!

Esmal, hava sıcak olduğu için üstünde bir pembe jarse kombinezonla tahta siliyordu. Sağ ayağının altında tahta bezi, ıslak döşeme tahtaları üstünde bir sağa bir sola döndükçe, ıslak tahta bezinin ovulan tahtalardan çıkardığı gıcır gıcır sesler ta sokak başından duyuluyordu. Atiye hanımın sesini duyunca, üzerine şöylece entarisini sarıp pencereye koştu:

— Buyur Atiye teyze!

Atiye hanım, gözleriyle açılan perdeyi işaretledi. Perde açıldıktan sonra cam da sürüldü. Hacı Mesut'un taze karısı, elindeki kalaylı pırıl pırıl bakır maşrabadan saksılara su veriyordu.

Atiye ile Esmal kendi perdelerini örttüler... Perde aralığından kızı rahatça seyrettiler.

KİME NİYET, KİME KISMET

Önce kızdıkları geline şimdi Kırkmerdiven Mahallesinin kadınları acımaya başlamışlardı. Kızın, mahalle erkeklerini baştan çıkarması şöyle dursun, kendi canı çıkacaktı. Böyle giderse kızcağız çıldırırdı. Hacı Mesut, kızcağızı eve hapsedmişti.

Sıdika söylenip duruyordu:

— Ayol, bu kızcağızın hiç kimi kimsesi yok mu dünya yüzünde?.. Ne geleni var, ne gideni, ne arayanı var, ne soranı garibin... Koca papaz, üstüne kilit vurmuş, kızı evde hapseder...

Ona en çok içerleyen bakkal İsmail'in kızı Nuran bile şimdi acımişti.

— Zaten güzellerin talihi olmazmış... Gül gibi kız. Yazık!., diyordu.

Hiçkimse de yeni geline «Hoşgeldin»e gitmeye cesaret edemiyordu. Eskiden bütün mahallenin sevimli bir ihtiyarı sayılan, genç kadınların kaçgöç bilmedikleri, orta yaşlıların baba saydıkları Hacı Mesut evlenince, birdenbire mahallenin sanki bir yabancı olmuş, araya soğukluk, hatta düşmanlık girmişti. İşte bu yüzden hiç kimse onun evine gitmek istemiyordu. Ama kızı da acıyorlardı. Atiye teyze sonunda,

— Ben giderim... Ne olacakmış! dedi. Kız Sıdika, sen de gelir misin?...

— Gelirim helbet... Ama bizimki duymasın!...

Atiye teyze duldu. Bu mahalleye kiracı olarak tek başına geldiği için onun her misafirlikte ballandıra ballandıra anlattığı, «aslanlar gibiydi» diye durmadan övdüğü kocası merhum polis komiserini hiç kimse tanımamıştı.

Sıdika'nın kocası, postahanede telgraf memuru Tahsin de çok kıskanç bir adamdı. Sıdika da kıskanılmayacak kadın değildi hani... Yolda giderken, gebe kısrak sağrıları gibi kalçalarını bir o yana, bir bu yana öyle bir sallardı ki, gelen geçen durur, onu seyrederdi. Telgraf memuru Tahsin bey, ne yaptı, ne ettiyse, Sıdika'nın eski Viyana saraylarında polka oynar gibi dalgalana dalgalana yürümesini önli-yemedi. Ne dayak, ne küfür hiç biri para etmedi. Sıdika,

— Ayol, elimde mi benim diyordu kocasına, Allahtan böyle işte... Hiç elimde olsa sallarmıyım ben?

Sıdika ile Atiye Teyze bir gün öğleye doğru, Hacı Mesut'un kapışım çaldılar. Kiremit rengi boyalı, iki kanatlı kapının yılların sıcağından, soğuğundan boyaları kabuk kabuk kabarmıştı. Atiye teyze, aslan başı biçimindeki demir tokmağı üç kez, kesik kesik, çok gürültü etmeden vurdu. Neden sonra, merdivenden inen topuklu terlik sesi duyuldu, kapı açıldı.

Ay parçası bir kız, dili yokmuş gibi, konuşmadan onlara bakıyordu. Atiye teyze, gürültülü, şakacı bir sesle,

— A kızım, efendin yok mu evde? Biz karşı komşuyuz. Bir uğurlu kademli olsuna gelemedik, Allah mesut etsin diyemedik şimdiye kadar... dedi.

Kız, kapı kanadını biraz daha açtı.

— Buyurun! dedi. Hacı Bey de evde...

Hacı Mesut Efendi taht gibi bir sedirin üstünde bağdaş kurmuş, başında takkesi, sırtında kürkü bir dev gibi oturuyordu. Atiye ile Sıdika'yı görünce gözleri projektör gibi parladı:

— Hoş geldiniz, safa geldiniz.

— Hoşbulduk Mesut Efendi amca... Uğurlu kademli olsun, hayırlı olsun... Şimdiye kadar bir yoklayamadık, kusura bakmayın.

— Estağfurullah, çok msmnun oldum. Tahsin bey oğlumuz ne âlemde kızım?

— Teşekkür ederim, iyidir hamdolsun.

Atiye hanım kahve tepsisiyle gelen «Mahallenin Kısmetinin yanaklarını okşadı:

— Maşallah yaradana kurban olayım, pek de cici bir hanımmış ayol... Adın ne senin bakayım güzel kızım?

Atiye'nin bu övgülerinde bir küçümseme olduğu, to-runu yaşında kızla evlenen Hacı Mesut'a laf dokundurduğu seziliyordu. ■,,

Mahallenin Kısmeti'nin, uzun, kıvrık kirpikleri utangaçlıkla aşağı indi. Bir sır verir gibi fısıldadı:

— Mâide efendim.

— Mâide mi? Adınna yaşa, hiç böyle isim duymamıştım. '

Sıdika ile Atiye'nin gözü hep Mâide'nin üstündeydi. Gül gibi kız, Hacı Mesut bunağının etrafında pervane kesilmişti. Durmadan, arkasına, kolunun altına yumuşak yastıklar koyuyor, iki üç dakikada bir,

— Şurubunuzu getireyim mi efendim? Şerbetinizi ha-zırlıyayım mı efendim? diye soruyordu.

Atiye ile Sıdika yarım saat kadar oturup ayrılırlarken,

— Bize de buyurun, mutlaka bekleriz, diye tenbihle-diler. .

Hacı Mesut, Sıdika'ya,

— İnşallah, dedi. Tahsin efendi evde olduğu bir akşam rahatsız ederiz.

Telgraf memuru Tahsin Efendi, haftada üç gece postahanede nöbetçi kalırdı.

Bütün mahallenin kadınları, Atiye ile Sıdika'nın getireceği haberi bekliyorlardı. Hepsisi de, Atiye'nin evine dolmuşlar, ağzının içine bakıyorlar,

— Aman çabuk anlat Allasen Atiye teyze, diyorlardı.

■ Atiye nazlana nazlana anlatacağı her lafın tadım çıkara çıkara dirhem dirhem konuşuyordu:

— Ayol, durun şöyle... anlatıcım, patlamadınız ya... İlk önce kapıyı çaldım.

Sıdika lâfını kesti:

— Aman Atiye teyze, anlatacaksan şunu doğru dürüst anlat, kapıyı sen mi çaldın? Ben çalmadım mı?

— Herneyse... Kapıyı çaldık. Efendicağızıma söyleyim, iki dakika mı bekledik, üç dakika mı... Derken efendim merdivenlerden tıklar da mıkır, tıklar da mıkır aheste beste bir terlik sesi duyuldu. Bir nazlı yürüyüşü var haspanın, sanki piyanoyun Mevlâna peşrevi çalınıyor sanırsın. Ondan son-racığıma söyleyim, derken efendim kapı açıldı. Aman Allah... Bir afet-i cihan kız değil, huri melek. Kızlar, size bişey söy-liyeyim mi, eğer erkek olsaydım, hem vallahi de, hem billahi de o lâtilokumu, takma dişli o bunağa kör olayım yedirmezdim.

Sıdika,

— Aman Atiye teyze, güzelliğine güzel ama, sen de tuttun, kenarın dilberini artık dünya güzeli yaptın, çıktın. Bizim Ayten'den de güzel değil ya...

Atiye göz ucuyla etrafına bakıp şoför Recep'in karısı Ayten'in orada olmadığını görünce,

— Ayol Sıdika kız, dedi, sen ne diyorsun... Ayten güzellikten yana onun eline su dökemez. Ne yalan söyleyim, Allah için güzel. Rabbimin gücüne gitmesin, bir boş zamanında oturmuş, işte buna kaş derler, işte göz buna derler demiş, övmüş övmüş de özene bezene yaratmış. Aaaa, güzele güzel derler hanım. Bir kirpikler var, nah böyle böyle... O hareli yosun yeşili iri iri gözlere kirpiklerin gölgesi düşmüyor mu, hemen oracığa düş öl. Ben kadınlığımla vuruldum, azgın erkek milleti kızı görünce çarpılır vallahi...

Atiye'nin, Mâide'yi övmesi epey sürmüştü. Sonunda,

•<- Kör olayım o cangaloz herif, kızı büyülemiş, dedi. Ayol bunak herifin etrafında bir fır fır dönüşü var, görsen şaşar kalırsın. Efendi aşağı, efendi yukarı... Efendi diyor da, bir daha demiyor. O sümsük sünepenin nesine?... Kızın büyülen gözünü bağlamış. Mutlak kız onu tüvânâ civan delikanlı görüyordur. Helbet bir güvendiği var Hacı Mesut'un. Herif bişeyine güvenmese hiç torunu yerinde kız alır mıydı. Vallahi, nasıl böyle herifin gözünün içine bakıyor, olur şey değil...

Atiye ile Sıdika'nın Hacı Mesut efendiyi ziyaretlerinin üstünden dört gün geçti. Yavaş yavaş laflamalar bitiyordu, dedikodu tükenmişti. Yalnız mahallenin bekâr delikanlıları akşam Bilâl Efendinin kahvesinde toplamca sözü döndürüp dolaştırıp Mahallenin Kismet'i'ne getiriyorlardı. Artık onun adını da öğrenmişlerdi: Mâide... Mâide adı, nasıl kullanıldığını bilmedikleri bir eşya gibi onlara yabancı geldi; mahallenin yabancı olduğu buzdolabı, elektrik süpürgesi gibi bişey... Ama hiç kimse onan adını söylemiyor, hep Mahallenin Kismet'i diyorlardı.

Atiye ile Sıdika'nın ziyaretinin dördüncü günü akşamıydı. Kuşlu Mescit minaresinde akşam ezanı okunalı daha bir saat olmuştu. Hacı Mesut'un evinde lambalar söndü, pencereler karardı. Sonra sokak kapısı açıldı. Hacı Mesut önde, Mahallenin Kismet'i arkada yürüdüler. Şu seksenlik, doksanlık ihtiyar dedikleri Hacı Mesut yürürken tank yürür gibi oluyor, insana yerler sarsılacakmış gibi geliyordu. Yokuşu indiler. Kuşlu Mescidin türbesinden sola saptılar. Sağdaki aşı boyalı, sokağa bakan yüzündeki delik deşikler, paslı tenekelerle, kapanmış bir eski evin kapısını çaldılar. Postacı Tahsin, pencereden başım uzattı. Kapıdaki iki karaltıyı tanıyamadı. — Kim o?...

Hacı Mesut, kendini tamtmak için önce öksürdü, sonra,

— Benim, Tahsin Efendi! diye seslendi. Postacı Tahsin, Hacı Mesut'u hemen tanıdı. «Bu herif neye gelir bizim eve ki?...» diye içinden geçirdi.

. Sıdika, korkudan titredi. Hacı Mesut'lara gittiğini öğrenirse, bu gece kocasından bir temiz dayak yer, bütün mahalle de ayağa kalkardı.

— Dur, açıp da bakayım!... diye fırladı. Sokak kapısını açtı.

— Buyurun efendim... Hoş geldiniz.

Mâide eğilmiş iskarpinini çıkarıyordu. Sıdika, Mâide' nin duymayacağı alçak sesle, Mesut Efendi'ye yaklaşıp.

— Ah ne olur, size geldiğimi söylemeyin... Yalvarırım... diye fısıldadı.

Hacı Mesut, cevap yerine sol eliyle Sıdika'nın dolgun kolunu tuttu. Beş parmağı pençe gibi kadının yumuşak tenine geçmişti. Sıdika'nın yüzünden sam yeli esmiş gibi sıcak bir soluk geçti.

Postacı Tahsin, Hacı Mesut'un ziyaretinden hiç memnun olmamıştı. Ama Mahallenin Kısmeti denilen afeti görünce, hoşafın yağı kesildi. Sanki birden çarpılıvermişti. Mahallenin Kısmeti yoksa Postacı Tahsin'e mi kısmet olacaktı. Kiraz dudaklar, çatlamış nar gibi hafifçe aralık duruyor, inci dişleri pırıl pırıl parlıyordu. Saçlar bir ipek eşarp içinde toplanmıştı ama, o kadar gürdü ki, eşarptan taşıp fıskırışmış, büküm büküm, kıvrım kıvrım, ensesini, gerdanım sarıyordu. Postacı Tahsin, artık Hacı Mesut'u nasıl ağırlıyacağım bilemiyordu. Hacı Mesut, Sıdika'nın gözünün içine bakarak,

— Aşkolsun Tahsin, dedi, ayol bu mahallede en çok sevdiğim delikanlı sensin. İnsan bir kere Hacı Mesut amca ne âlemde diye uğramaz mı, hal hatır sormaz mı? Bir kere kapıdan olsun, gülegüle oturun, uğurlu, mutlu olsun demez mi?

Postacı Tahsin af diliyor, özür diliyor, postanede haftada üç gece nöbet tuttuğunu yana yakıla anlatıyordu. Hacı Mesut,

— Ya! Bak işte ben evlendim. Nasıl benim hanımı beğendin mi? diye sordu. Postacı Tahsin, ne diyeceğini şaşırıldı. Babası değil, dedesi yerinde koskoca adama böyle konuşmak yaraşır mıydı? Demek, mahallede dönen dedikodular doğruydı. Hacı Mesut, salt gözünün zevki için bu kadar körpe güzel bir kızı nikâhla almış, zavallı kızın sağdan soldan otlamasına da ses çıkarmıyacaktı herhalde.

Postacı Tahsin, biraz utangaç, biraz da çapkın bir davranışla, göz kuyruğuyla Mahallenin Kısmeti'ne bakarak,

— Maşallah... dedi, siz beğenmişsiniz ya... Allah size başıslasın...

Hacı Mesut öksürdü. Çürümüş pencere çevrelerindeki camlar sarsıldı.

— Bende iş kalmadı, dedi, ihtiyarladık Tahsin, ihtiyarladık...

Kadınların yanında, hele böyle bir ihtiyar adamın bu kadar açık konuşması, Tahsin'in hoşuna gitmedi, kaşları çatıldı. Demek, bütün mahalle erkeklerinin dedikleri gibi, bu koca ihtiyarın mezhebi genişti. Mâide'ye bakıp yutkundu. Anlaşılan Mahallenin Kısmeti kendisine kısmet olacaktı. Genç kadın yaylan bozulmuş, içinden kırıklar pırtlamış koltukta oturuyordu.

Postacı Tahsin efendi, kaçamak bir gözle Mahallenin Kısmeti'ne baktı, yutkundu. Aç karnına sevdiği bir yemek karşısındaymış gibi salgi bezleri tükürük saldı. Mâide'nin dizkapaklanmn yuvarlaklığı, ince ipekli siyah kumaşın altından inadına belli oluyordu. Siyah ipekli kumaş gümüş gerdanı büsbütün ortaya çıkarmıştı.

Bir de kendi kansına baktı. Sıdika'nın geniş kalçalan, dolgun vücudu, topçu kadanaları gibi geniş sağnlan, hele canlı, diri ama çok iri göğsü onu anaç bir hayvana ben-

zetmişti. Neredeyse dalından düşecek, olgun, sulu, ballanmış bir şeftaliye benziyordu. Onun yanında Mahallenin Kısmeti körpe, kütür kütür, yansı yeşilli sanlı, yarısı pembe bir kayısı gibiydi.

Postacı Tahsin'in ağzı sulandı. Lâf olsun diye bişeyler konuşuyordu ama, ne kendi söylediğinin, ne kansının, ne de Hacı Mesut'un laflannın farkındaydı. Gözleriyle Mahallenin Kısmeti'ni soyuyor, çınlçıplak yapıyordu. Tıpkı taze cevizin üzerindeki kahverengi zan soyunca altından çıkan sert beyaz ceviz içi gibi bir vücut gelmişti gözünün önüne. Bu süt beyazı taze vücut, Mahallenin Kısmeti değil, Postacı Tahsin'in kısmetiydi. Ayağına kadar gelen kısmeti tepmek enayi pilakiliği olurdu. Hele bu moruk da yüksek sosyete kocalarına taş çıkaracak kadar geniş mezhepli olduktan sonra...

Hacı Mesut, beyaz sakalından, yaşından umulmaz bir çeviklikle adeta yüz metre depanna kalkar gibi birden ayağa dikildi:

— Bize müsaade Tahsin Efendi oğlum... Sıdika,

— Aaa... Bu ne zengin gidişi böyle... dedi. Postacı Tahsin,

— Vallahi olmaz, diye ihtiyann önünü kesti, yemek yemeden dünyada sizi bırakmam, ilk ziyareti bizim yapmamız gerekirdi. Hiç olmazsa kendimizi affettirelim. Allah ne verdiyse birlikte yeriz.

Sıdika, kocasının yemek çağnsma içerledi. Evde piyazla biber dolmasından başka bişey yoktu.

Kocasının sözlerini gürültüye getirip kaynatmak için, yanm ağızla,

— Ne güzel oturmuş, konuşuyorduk işte... dedi. Hacı Mesut,

— Bir şartla yemeğe kalırsınız, dedi, bizde âlâ nohutlu paça var. Onu da getirmemize izin verirsiniz pekâlâ, yemeğe kalınız.

Olurdu olmazdı. Uzun bir çekişmeden sonra Mahallenin Kısmeti'ni kaçırmamak, biraz daha onu karşısında görebilmek için Tahsin efendi razı oldu. Ama Hacı Mesut Efen-di'nin evinden nohutlu paçayı kim getirecekti? Mesut Efendi bunu halletti:

— Mâide, sen gider alırsın... Ama gece vakti korkarsın, değil mi?

Tahsin Efendi'nin yüreği hızla çarptı, «Beraber gidelim, siz zahmet etmeyin Mesut Efendi amca,» diyecekti ama moruk işkillenir, kansı kuşkulanır diye korkusundan dilinin ucuna gelen lafı yuttu.

Koca moruk, Tahsin'in içinden geçenleri anlamış gibi,

— Haydi Tahsin efendi oğlum, sen gençsin, dedi. Bir zahmet, Mâide ile eve kadar gidiver.

Postacı Tahsin'in nerdeyse soluğu kesilecekti. Vay anasını!... Herif düpedüz şey be! Hem parayla pulla değil, hayınna... Bu koca herif ya çok saf, ya geniş mezhepli...

— Tabii, tabii... dedi, ne zahmet olacakmış!... Haydi hemşire hanım, buyurun gidelim.

Hemşire hanım da eve geldiğinden beri iki üç kelime ya konuşmuş, ya konuşmamıştı. Sanki yeni patlamış bir kırmızı karanfil tomurcuğu kadar küçük ağzını açmaya korkuyordu.

Hacı Mesut tekrar kilim örtülü sedire bağdaş kurdu. Mâide önde, Tahsin efendi arkada, oda kapısından çıkarken, Mesut Efendi,

— Soğuk dursun, bozulmasın diye, paçayı ben kuyuya sarkıtmıştım, dedi. Tahsin efendi, sen yavaş yavaş çıkıncı çeker, ipe bağlı kovadan çıkarırsın. Kovanın içindedir, dikkat et oğlum dökülmesin!...

Postacı Tahsin'le Mâide evden çıktılar. Postacı Tahsin'in kalbi küt küt atıyordu. Mahallenin Kısmeti, hayır kendi kısmeti, vanıbaşındaydı. Genç kadına sokuldu. Bişeyler söylemek istedi. Ama yalnız istedi, ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Mescidi döndüler. Tuh, Allah kahretsin!... Karşıdan iki kişi geliyordu. Hem de Muhtar Sezai Bey'le bakkal İsmail. .. Yarm artık bütün Kırkmerdiven Mahallesinden dinle. Bu Sezai Bey olacak herif kırk mahalle karısından beterdi. İşte onlara yaklaşıırken, anlamlı anlamlı,

— Öhö, öhö... diye numaradan öksürmüştü.

Tam, camı kırık sokak fenerinin altında karşılaştılar. Lambadan vuran küçük san ışıktaki gördü, Muhtann da, bakkalın da suratında alaylı bir gülümseyiş vardı.

— Merhaba Tahsin Efendi... - (Bu merhaba, Tahsin'e anasına sövmekten ağır geldi.

— Merhaba. İsmail efendi,

— Uğur ola, dedi.

— Eyvallah...

Arkalarından gülüştüklerini duydu. Kadından büsbütün uzaklaştı.

İki kanatlı büyük kapıya gelince, Mâide çantasından kocaman demir anahtarı çıkardı.

Kapının demir tokmağının altındaki deliğe soktu. Çevirmeye çalıştı. Ama gücü yetmiyor, kapının kilidini çeviremiyordu.

Evden çıktıklarından beri Tahsin efendi ilk konuştu:

— Ben açayım, hemşire hanım!

Elini uzattı. Eli Mâide'nin bileğine değince, elektrik çarpmış gibi oldu. Hemen oraya düşü verecekti. O bir anlık dokunmayla, sanki parmağının ucundan bir delik açılmış, kızın bütün sıcak kanı o delikten damarlarına dolmuştu. Tokmaktan tutup kapıyı kendine çekerek anahtarı çevirdi. Kapı açıldı.

Kapıdan serin taşlığa girince ikisi birden bir karanlığa gömüldü. Postacı Tahsin, «Tutsam şunu hemen şu karanlıkta, alsam kollanma... Sonra, o kırmızı karanfil goncası dudaklarından...» diye içinden geçirdi.

Haaa... Ne yapar? Bağırırsa rezil olurdu. Bağırır mıydı? Bu işi birden yaparsa, ağzını kaparsa eliyle, gık diyemez. İş işten geçtikten sonra da utanır başkalanna söylemeye. Hayır, Tahsin böyle şey yapamazdı. Neden yapamazdı?.. Yapamazdı işte... Kollannın arasına almak, ağzım tıkmak, öpmek kolay, ya ondan sonrası?.. Ondan sonra işin içinde kadına rezil olmak da vardı. Ya... Ah, ah!... Yabancı kadın şöyle dursun, iki üç yıldır

Postacı Tahsin kansına bile mahcup olmaktaydı. Haydi kansı yabancı değil, ama Mâide'ye karşı rezil olurdu.

Mâide elektrik düğmesini çevirdi. Tertemiz, serin, san malta taşları döşeli geniş bir taşlık... Maltayı geçtiler. Mâide, bahçe kapısının demir kolunu kaldırdı. Bahçeye çıktılar. Bahçe mis gibi kokuyordu. Hay Allah kahretsin, şu kadına mahcup çıkmayacağını bilse, kenc*!..ne güvenilebilse, Tahsin şimdi yapacağını bilirdi. İsterse bağırsın, çağırsın... Şu piliç, bütün rezalete değerdi doğrusu, kaç para eder... Tahsin acele işlere hiç gelmez, eli ayağı birbirine dolanırdı. Eh, bu aylıkla geçinmek, aylığın üçte birini de kiraya verip, yine de namuslu yaşamak-kolay mı?

Mermer bilezikli kuyunun başına geldiler. Mâide çıkknk-tan ipi çözerken kolu Tahsin'in eline değdi. Tahsin bir daha e'lektrik çarpmış gibi titredi.

— Müsaade edin hemşiranım, dedi. Kuyuya sarkıtılmış kovayı çıkardı.

Mâide, kovanın içinden paça tencerisini aldı. Taşlığa döndüler.

— Mutfakta billuriye var, onu da alayım. Tahsin,

— Hiç gereği yok, dedi, zahmet etmeyin...

— Neden zahmet olsun. Hacı Efendi maşallah boğazını çok sever de...

Koca moruğa «Hacı Efendi» derken, genç kadının sesi sevgiyle titriyordu. Kadın mutfığa girdi. Tahsin içinden, «ah» diyordu, «ah ulan Tahsin be... Şu fırsat insanın eline bir daha geçer mi? Koskoca ev, gecenin bir vakti. Şu kadınla yapayalnız kaldım da eli elime bile değmedi diye kime söylesem, kimseler inanmaz. Ah ulan Tahsin... Otur patlıcan musakkası, kalk kabak kalyesi:.. Sonu elbet böyle olur.»

İnşallah bundan sonra kanlı kanlı dalaklar, koç yumurtaları yiyecekti. Beyin, havyar bile yiyecekti. Bu genç yaşta böyle olsun ha!

Kadın, bir elinde billuriye tepsisi, öbür elinde dışı soğuktan dumanlanmış bir sürahiyle mutfaktan çıktı. Nasıl geldilerse, yine öyle tıptış tıptış, kardeş kardeşik döndüler. Yolda bir kelime konuşmadılar. Tahsin efendi kapıyı çaldı. Ne bir ayak sesi, ne bir patırdı. Bir daha çaldı. Bekledi. Yine ses yok.

— Allah Alah... Nerde bu Sıdık?

Üçüncü çalışından epey sonra kapı açıldı. Sıdık'ın saçları dağılmış, yanakları pençe pençe kızarmıştı.

— Sağır mısın? Bir saattir kapı çalışıyorum.

Biraz da Mahallenin Kısmeti'ne fiyaka olsun diye karısına çıkmıştı.

Yukarı çıktıkları zaman Hacı Mesut Efendi, bir eliyle kuka teşbihini çekiyor, bir eliyle sakalını sıvazlıyordu. Koca göğsü, körük gibi inip inip kalkıyordu. / — Çabuk geldiniz maşallah... dedi.

Vay ulan, vay rezil moruk vay... Keklik gibi kızı bir başına elin adamıyla bırakıyor da, bir de utanmadan «Ne çabuk geldiniz» diyor ha... Birden Mâide'ye acıdı. Bu koca moruk, kızı onun bunun elinde ziyan zebil edecek, dedi. İçinden «dünya ve âhiret kardeşim olsun» diye geçirdi. Şu yavrucağı, Kırkmerdiven Mahallesinin azgın erkeklerine karşı koruyacaktı. «Dünya ve âhiret kardeşim olsun...» Nasıl olsa başka bişeyi olamıyacaktı.

Sonra kendikendine «Vay ulan vay Tahsin Efendi» dedi, «kızın hakkından gelemeyince, şimdi dünya âhiret kardeşim olsun dersin ha? Ulan biz erkek milleti çok reziliz... Kendimiz yiyemezsek, başkasına da yedirmeyiz...»

Mâide'ye şöyle bir baktı, içi ezim ezim ezildi. Bundan sonra can besliyecekti, can... Yat kuru fasulye, kalk kuru fasulye... «Ulan, içim dışım gaz oldu da rengim sarardı be...»

Sofrayı hazırlayan Sıdık'ın etekliğinin fermuarı açılmış, pırıl pırıl pembe jarse kombinezonun altından tombul kalçası görünüyordu. Tahsin efendi, ne pasaklı karıdır bu Sıdık, diye içinden geçirdi. Bereket versin Hacı Mesut içi geçmiş bir ihtiyardı. Ya genç birisi olsa...

Sıdık'ın bir ayağında terlik var, birinde yoktu. Tahsin efendi odaya şöyle bir göz gezdirdi.

— Terliğini giysene! dedi.

Sıdık şaşırdı: Terliğin teki kapının arkasında, sandalyenin altındaydı.

Sofraya oturdular. Tahsin Efendi, Hacı Mesut'un yemek yemesine şaşarak bakıyordu.

Herif bir dilim ekmeği bir atışta midesine göçürüyordu. Yemekten sonra Mâide'nin evden getirdiği billuriye, soğuk vişne şurubu ortaya çıktı. Hacı Mesut, bir dilim billuriyeyi ağzına atıyor, arkasından bir bardak vişne şurubunu içiyordu. Sakallarından vişne şurubu

süzülürken, dudaklarım şapırdatarak, öyle bir oooh çekiyordu ki, sanki ses ta ciğerinden sökülüp geliyordu. Sıdika,

— Billuriye çok güzel olmuş, elinize sağlık, dedi. Mahallenin Kismeti,

— Hacı Efendi yaptı, dedi, tatlıları, hindi dolmasını banna bırakmaz. *

Bunu söylerken, pembe yüzünden kırmızı bir alev geldi, geçti...

Hacı Mesut Efendi,

— Mâide'ye öğrettim, o da çok güzel yemek yapar, dedi, nohutlu paça onun hüneri...

Tahsin Efendi.

— Ellerinize sağlık, çok güzel olmrş, dedi.

Nerdeyse «çok güzel olmuş yavrum, şekerim» diyecekti.

Ondan sonra hep yemekten konuşuldu. Hacı Mesut, öyle bir yemekler, tatlılar, reçeller tarif ediyordu ki, anlatırken bir şehvet duygusuna kapılmış gibi gözleri süzülüyor, yalanıyor, dilini damağında şaklatıyordu. Uskumru dolmasının yapılmasını yarım saatten daha uzun anlattı. Vişne şurubunun altı çeşidini anlattı. Yelek cebinden köstekli saatini çıkardı, baktı,

— Oooo, dedi, saat onbuçuk olmuş, hadi Mâide yavrum...

Tahsin Efendi, Mahallenin Kismeti'ni birazcık daha görebilmek için.

— Daha erken, oturun biraz daha... Aceleniz ne... diye onları alıkoymak istiyor, ama koca ihtiyar,

— Olmaz, diyordu, ben tam saat onbirde yatakta olmalıyım. Yarın gece de siz bize buyurun.

Postacı Tahsin Efendi üzüldü.

— Yarın gece nöbetçiyim Mesut Efendi amca, dedi, öbür akşam rahatsız ederiz.

— Hayhay, bekleriz...

ALTIN BOYNUZ

Hacı Mesut'la genç karısının, Postacı Tahsin'e misafir gittiklerinin sabahı Kırkmerdiven Mahallesinde yer yerinden oynadı. İlk haberi veren Bakkal İsmail'in kızı Nuran oldu. Nuran, daha yirmiüçünde olduğunu söylerdi ama, mahallenin eski kadınları onun bol bol otuzunda olduğunu bilirlerdi. Aslına bakarsan güzel kızdı. Güzellğine güvenip önüne gelen kısmeti tepmişti. Gözü yükseklerdeydi. Sonunda da işte böyle otuzunu bulunca, kocasız kalmıştı. Hamaratlığına hamaratı, temizliğine temizdi. Ev kadınlığına bir diyecek yoktu. Ama gel gör ki, dedikoduda, mahalleyi birbirine düşürmekte Atiye Hanımı bile gölgede bırakırdı.

O sabah, erkenden, kalkmış, iki kovayı alıp çeşmeye gitmişti. Gündüzleri ya çeşmenin suyu kesilir, ya da çeşme başında sıra beklemek gerekirdi. Onun için hamarat kız, taa çocukluğundanbe-i erkenden kalkar, takunyalarını arnavut kaldırımlarında tıkırdata tıkırdata, ağzında sakızı çeşmeye gider, üç sefer su getirirdi. Çocuklar, kızlar, kadınların çoğu burada takunya giyerlerdi ama, hiçbiri Nuran gibi takunyayı takırdatamazdı. Onun kendine göre öyle bir takunya tıkırdatması vardı, ta öbür sokaktan duyulur, mahalleli hemen,

— Gene Nuran kız! diye takunyasının sesinden onu tanırdı.

Nuran, boş kovalarla çeşmeye, Kuşlu Mescit'in önünden iner, ama dolu kovalarla, kestirme olsun diye Hacı Mesut'un evinin önünden dönerdi.

İki elinde iki kova, kalçasını bir sağa, bir sola sallıya-rak geldi. Tam Hacı Mesut'ların evinin önüne gelince, her sabah yaptığı gibi soluklanmak için kovaları, kocaman kara taşın üstüne koydu. Başını Hacı Mesut'un evine doğru kaldırdı. Bir de baktı ki... bir daha baktı. Sonra kovalan kaptığı gibi seğırtti. Takunyaların sesi daha hızlı bir tempo tutturdu. Atiye Hanım'ın kapısında kovalan elinden bıraktı. Kapının ipini çekti, açılmadı. Arkadan kol demirini sürmüş olacaktı. Kapıyı yumrukladı. Çoktan uyanmış olan Atiye Hanım, söylenerek başını pencereden uzattı:

— Ne o kız?... Sabahın bir vakti nedir bu, aklından zorun mu var senin?...

Nuran, hem kıs kıs gülüyor, hem de parmağını dudakla-nna götürüp sus işareti yaparak, genesiyle, gözleriyle Hacı Mesut'un kapısını gösteriyordu:

— Atiye teyze bak! öbürü,
— Aaaa!... diye bağırdı, komşular gördünüz mü şu başımıza gelen işleri?... Gördünüz mü bir kere.,, Bu Atiye kadının dedikleri bir bir çıkar. Vay koca boynuzlu herif vay! Ayol, daha ne duruyorsunuz, mahallemizin namusu iki paralık oldu. Şoför Recep çok daha erkenden işe gittiği için tek başına sabah uykusu kestiren kansı Ayten, Atiye teyzenin haykırmasıyla ilk uyanan oldu. İkisi bir evde, alt katta Atiye, üstünde Şoför Recep'le karısı otururdu. Ayten kombinezonla yataktan fırladı. Ayaklarına topuklu terliklerini geçirmeden yalınayak koştu merdiven başından,
— Ne o Atiye teyze? Ne oldu? Ne var? diye bağırdı.
— Daha ne olacak dostlar, daha ne olacak? Herifin kapısında bir kırmızı fener eksik. Bu kadar kepezelik, alenen de olur muymuş!
Orada işini gören Nuran, kovalarını kapınca, kuş gibi bakırcı Yunus'un karısına, oradan kahveci Bilâl'in karısı Ferdane'ye koştu. Kendi evine gelene kadar altı ev dolaştı, hepsine de Hacı Mesut'un kapısındaki alameti haber verdi. Evine geldiği zaman çalkalana çalkalana, dökülmekten kovadaki sular yarıya inmişti. Ama o da bütün mahalleyi ayaklandırmıştı. Yine de hızını alamadı. Bir koşu Muhtar Sezai Bey'in evine gitti. Muhtar'ın karısı Sahavet, uyku sersemi onun ne dediğini anlayamıyordu.
— Ne dedin, ne dedin?... Boynuz mu?
— Boynuz ya... Hem de yaldızlanmış. Koskocaman bir boynuz. Böyle kıvrım kıvrım kıvrılmış, kurbanlık koç boynuzu mu, öküz boynuzu mu, yoksa geyik boynuzu mu, bilemem... Bir dalları budakları var, nah, böyle böyle, kollarım gibi... Aman Sahavet Abla, görülecek şey...
Biraz sonra bütün mahalleli Hacı Mesut'un kapısına toplanmıştı. Mahallenin en büyük evi olan Hacı Mesut'un evinin koskocaman iki kanatlı kapısının tam üstüne yaldızlı bir boynuz asmışlardı. Atiye teyze elifi elifine her bişeyi söylüyor, onun haykırmasına, daha uyanmıyanlar da uyanıyordu:
— A dostlar, böyle şey görülmüş, duyulmuş mu?... Koca papaz hepimizi, cümle âlemi pezevenk yaptı çıktı. Biz mahallemizde kerhane istemiyoruz. Bunca yıllık Kırkmerdivenin namusu iki paralık oldu. A müslümanlar, daha ne durursunuz, koşup hükümete haber verelim şu godoşu...
Gürültüye kalkan Hacı Mesut, sokak kapısı üstündeki pencerenin kafesini sürüp başını dışarı uzattı, önce olanları pek anlayamadı. Kapı önünde birikmiş kalabalığa,
— Ne var? diye sordu.
Hacı Mesut'un, tahta sakal, pırasa bıyık, o kıl torbası gibi suratını gören kalabalıkta homurtu kesildi. İhtiyann iki gözü, iki projektör gibi onların üzerine çevrilince homurdanma fısıltıya döndü, sonra fısıltı da kesildi. Nedense bu koca ihtiyann bakışlarında, o heybetli suratında, karşısındakini korkutan bir etki vardı.
Hacı Mesut sokak kapısının üstündeki yaldızlı boynuzu gördü. Sanki bundan sevinmiş gibi bir de gülümsemez mi! Sonra da kafasını içeri sokup, kafesi sürdü, perdeyi indirdi.
— A kardeş, herifte utanma arlanma yok ki... Utanmaz pazar, mideyi bozar. Bir de üstelik smtiyor pişmiş kelle gibi...
— Suratına tükürsen, yarabbi şükür diyecek.
— Besbelli o boynuzu kendisi asmış olacak. Saklanacak yeri kalmadı, işi açığa vurdu herif...
— Bu sakallı godoş, boş veriyor kardeşim. Sen bunun kapısına her gece bir boynuz taksan, memnun olur da, götürür boynuzlan satar, boynuz ticareti yapar. Bu herif, böyle bir godoş işte...
Hacı Mesut Efendi'nin kapısındaki san yaldızlı boynuz, iki gün iki gece orada kaldı. Hatta mahallede şöyle konuşuluyordu: «Bekçi kaldırmak istemiş de, Hacı Mesut bırakmamış.»
— Evin kapışma boynuz aşılırsa uğurdur, demiş...
Yedi mahalleden yediden yetmişe kadar kadın erkek gelip bu san yaldızlı boynuzu gördü. Sonra üçüncü günün sabahı birden boynuz kayboldu. Kimin aldığı da bilinmedi.

KEDİ CİĞERE ERİŞEMEYİNCE

Bu olayın ertesi gecesi, Bilâl Efendi'nin kahvesinde Kırkmerdiven Mahallesinin erkekleri hep bu işten konuşı-

yorlardı. Hacı Mesut Efendi'nin evinin kapısına sarı yaldızlı koca öküz boynuzunun konulduğunu duymayan kalmamıştı. Hacı Mesut Efendi ilkin buna aldırış bile etmemişti. Yaldızlı boynuz iki gün kapının üstünde asılı kaldıktan sonra, Hacı Mesut kapıya merdiveni dayamış, yaldızlı boynuzu gülümseyerek yerinden indirmişti. Boynuzu kaldırıp yokuştan aşağı fırlatmamıştı. Kendisine evlilik hediyesi olarak Kırkmerdiven Mahallelilerinin verdiği çok değerli bir hediye gibi getirip kendi büyük oturma odasının kapısının üstüne asmıştı. Eski şatolardaki şövalyelerin soyluluk armaları gibi... ,

Mahallenin en meraklı kadını, Atiye teyze bu olaydan sonra, tekrardan Hacı Mesut'a misafirliğe gidince, boynuzu oda kapısının üstünde görmesin mü... Atiye hanım şöyle anlatıyordu:

«Ayol, Hacı Mesut Efendi amca, dedim, acaba bunu hangi münasebetsiz getirip kapınıza asmış?» «Herif hiç oralı değil. Sakalını sıvazlayıp, teşbihini çekerek, yüz­süz yüz­süz sırtıyor. Ne dese beğenirsin? Avrupada asilzade ailelerinin her birinin bir alametifarikası varmış, adına aile arması denirmiş. Kimi kılıç, kimi fildişi, kimi atnalı, kimi de geyik boynuzu taşırmış. Evlerinin duvarları bu işaretlerle süslüy-müş. Bir yerde sekiz dallı bir geyik başı gördün mü, o evin hangi ailenin olduğunu şıp diye anlarmışsm. Hiç böyle şey görmedim. Besbelli bu yaldızlı öküz boynuzu da Hacı Mesut'un işareti. Baksanıza, herif dünden boynuzla gönüllüy-müş meğer. Ben de artık dayanamadım «Öküze, boynuzu ağır gelmezmiş Mesut Efendi amca!» dedim. Allasen iyi dememiş miyim, hak etmedi mi ama?... Kih, kih bir de utanmadan gülmesin mi? Avrupa'da en eski ailelerin misafir salonlarının duvarlarında hep boynuzdan süsler asıymış... Tövbe, tövbe!... Herif domuz eti mi yemiş nedir, kanında hiç kıskançlık falan yok. Karısı olacak o haspa sürtük de, «Arkanıza yastık getireyim mi efendim?», «Demirhindi şerbeti ister misiniz efendim?» diye boynuzlu koca geyiğin etrafında pervane olmuş fır fır dönüyor.»

İşte Bilâl Efendi'nin kahvesinde Kırkmerdiven Mahallesinin erkekleri, Atiye'nin kanlarına anlattığı, onların da kanlarından duydukları bu boynuz hikâyesini ballandıra ballandıra anlatıp duruyorlardı. Asıl çözülmesi gerekli mesele, Hacı Mesut'un evinin kapısına boynuzu kimin astığıydı.

Bakırcı Yunus,

— Ben o işi yapam biliyorum, dedi, biliyorum ama söylemem. Elleri dert görmesin... Kahvedekiler üstüne düştüler. Bakırcı Yunus söylemedi. Mahallenin bekârları, Terzi Osman'la, Tesviyeci Hüsamettin tavladan başlanm kaldırdılar. Hüsamettin,

— Bu işi yapsa yapsa... dedi, sustu. Şoför Recep,

— Bekârların başının altından çıkmıştır, dedi. Muhtar Sezai Bey'in, suratında üç günlük sakal olduğu için, yüzünün kızardığının kimse farkına varmadı.

Bakırcı Yunus,

— Ben, dedi, dört yıl Erzurum'da kaldım. O zamanlar şimdiki pavlika işi değil, döğme bakır yapardık. İlk kanımı oradan almıştım. Bilirim bu işi. Erzurumlular gavatlığa hiç gelemesler. Mahallelerinde bir kadının adı çıksa, en küçük bir dedikodu duyulsa kan yandı. Hemen bir gece kapısına Hacı Mesut'un ki gibi koca bir boynuz koyarlar. Kocasını sabahleyin evinden çıkarken bir de bakar ki, kapısında boynuz.

Bakkal İsmail Efendi,

— Vay anasını, dedi, sonra herif ne yapar?

— Adamına göre... Hiçkimse arayıp sormaz, boynuzu kapıya kim asmış diye... Çünkü soruşturmanın gereği yok. Kimisi gık demeden kanyı vurur, kimisi boşar. Bir keresinde, bizim mahallede bir herif kapısında boynuz görünce, o mahalleden başka bir yere taşındı. Erzurumlular deli oldular. Töreye göre kansını ya vurması, ya boşaması gerekir. Böyle şey ilk oluyormuş. Taşındığı mahalledeki evinin kapısına daha büyük bir boynuz koydular. Herif sonunda Erzurum'dan kaçtı.

Bakkal İsmail Efendi,

«Bir şeyin şüyu vukundan beterdir» demek istiyordu. Bakırcı Yunus,

— Yani, dedi bu işi mutlak bir Erzurumlu yapmıştır, demeye mi getiriyorsun?

Bunlar konuşulurken, kahve tezgâhının yanındaki hasır iskemlesinde oturup kalkan Muhtar Sezai Bey hiç İafa karışmamıştı. Bakırcı Yunus son yargısını verir vermez, bütün başlar Muhtar Sezai'ye dönmüştü. Sezai Bey Erzurum'un köklü bir ailesinden olmakla övünürdü. Artık bu işi onun yaptığı anlaşılmıştı. Her nedense Sezai Bey'in burnunu bu işe sokması, mahallede kimsenin hoşuna gitmedi. Sabah akşam karısından sopa yiyen bir herifin, mahallenin namusunu kurtarmak ne haddineydi...

Artık her gece Bilâl'in kahvesinde Hacı Mesut, Mahallenin Kismeti ve yaldızlı boynuz konusu konuşuluyordu.

Hacı Mesut'a gelince, onun hiçbirşeye aldıracağı yoktu. Dünya umrunda değildi. Mahallede onun tek dostu postacı Tahsin Efendi'ydi. Her gece mi her gece, ya Tahsin Efendi karısıyla Hacı Mesut'a, ya Hacı Mesut, Mâide'yle ona misafirliğe giderdi. İki aile içli dışlı olmuştu. Akşam yemeklerini birlikte yiyorlardı. Artık aralarında ayrı gayrı kalmadığı için, Tahsin Efendi postanede nöbetçi olduğu geceler de Hacı Mesut onlara, yada Tahsin'in karısı Sıdika, Hacı Mesut'lara gidiyordu. Hatta Sıdika çok geçeler Hacı Mesut' larda kalıyordu. Postacı Tahsin bundan memnundu. Nasıl olsa, kendi karısı güvendeydi. Bu ihtiyar bunağın, Sıdika'yla oynayıp elleşecek, namusuna bir leke sürecektir dermanı elbette yoktu. Kendisine gelince, Mahallenin Kismeti'yle gündengüne arayı buluyordu. Ama, doğrusu aşk yolunda bir adım bile atmış değildi. Daha Mâide'nin parmağının ucu bile eline değmemişti. Kabahat kendi beceriksizliğindeydi. Eğer kendine güvenilebilse eline geçen fırsatları kaçırmazdı. Tahsin' in, asıl korktuğu başka şeydi. Eğer Hacı Mesut bu mahallede kendisinden başka biriyle sıkıfıkı olursa, eloğlu kendisi gibi avanak değil ya, Mahallenin Kismeti'ni vallahi çitir çitir yer yutardı. İşte buyüzden, Mahallenin Kismeti'ni, kocası Hacı Mesut'tan daha çok o kıskanıyordu...

Postacı Tahsin'le, Hacı Mesut'un dostluğu mahallenin gözünden kaçmamıştı. Dedikodu almış yürümüştü. Artık Postacı Tahsin'in Mahallenin Kismeti'yle mercimeği fırına verdiğiinden hiç kimsenin ufacak kuşkusu kalmamıştı. Postacının işi işti doğrusu...

Erkekler daha çok bu lokmayı kaptırdıkları için, kıskançlıklarından postacı Tahsin'e kızıyorlar, ateş püskürüyorlardı. Onunla selamı sabahı kesmişlerdi. Mahallenin gözü önünde, bu namussuzluk olur muydu? Herkes kendisine bir parça bu namussuzluğun bulaştığına inanmıştı. Kırkmerdiven Mahallesi'nin kadınları da, Sıdika'ya boykot etmişlerdi. Sıdika'nın aralarından su sızmayan en sıkı ahabası Atiye teyze bile onunla konuşmuyor, arkasından söylemediğini bırakmıyordu.

Sıdika sokağa çıkınca kadınlar laf atıyorlardı:

— Göz göre göre kocasına peşkeş çekiyor!

Sıdika öyle kuru gürültüye pabuç bırakacak kadınlardan değildi. Sağ eliyle dolgun göğsünü bastıra bastıra sı-vazhyarak,

— Ooooh olsun, canım sağ olsun, cancağızım sağol-sun... Koca benim değil mi, ne istersem yaparım. Yoksa kocamda gözünüz mü vardı kaltaklar!... diyordu.

Atiye teyze bunu da duyunca, «Tuuu, tuuu yelloz!...» diye bağırarak, Sıdika «Oh olsun, içim yağ bal bağlasm, çatlayın karılar!» diye tombul göğüslerini ovarken o da Sıdika'ya gerisini dönerek şarap fıçısı gibi şişkin kıcına elini şap şap şaplatmıştı.

Kırkmerdiven kadınları kuduracaklardı. Hiç birisi Sıdika ile konuşmuyordu.

Postacı Tahsin'e gelince, Mâide için yanıp kavruluyor, ama bitürlü içini açamıyordu.

Biyandan aşkın ateşi, biyan-dan kendisine ve erkekliğine olan güvensizliği, bu ateşi söndüremeyişi yüzünden, platonik bir âşık olup çıkmıştı. Uykuları kaçıyor, iştahı kesiliyor, bugün Mâide'nin yüzünü görmese, deliye dönüyordu. Düşüne düşünce uykusunun kaçtığı bir gecenin sabahında, Mahallenin Kismetine bir mektup yazıp içini dökmeye karar verdi.

Babîâli kitapçılarından iki tane eski aşk mektubu örnekleri kitabı aldı. Bu mektuplardan en güzel, en beğendiği parçaları birleştirip bir müsvedde yaptı. Bu mektubun içindeki kelimelerin dörtte üçünün anlamını bilmiyordu. Böyle olduğu için de daha memnundu. O kadar lügat kullanmıştı ki, Mâide de birşey anlamıyacak, şaşırarak, hayran kalacaktı. Bir köşesinde gagasında bir zarf tutan bir güvercin resmi olan pembe mektup kâğıdına bu müsveddeyi geçirebilmek için akşama kadar, bütün gün uğraştı. Bozulan, yazışım beğenmediği mektupları yırttı attı, en sonunda onaltı sayfalık mektubu tamamladı. Hacı Mesut'lann evinde misafir oldukları bir gece, yüreği küt küt atarak bu mektubu Mâide'ye verdi. Bir tek kelime söyleyememişti.

Mektubu, sokak kapısından çıkarken, kansı görmeden vermişti. Mâide de «Nedir bu?» gibilerden bişey sormamıştı. Pembe uzun zarfın üzerinde bişey yazılı olmadığı için, mektubu kocasına verilecek sanmış, misafirleri uğurlayınca, mektubu Hacı Mesut'a vermişti.

O yaşında hâlâ gözlük kullanmıyan Hacı Mesut, mektubu okurken hafif hafif gülümsüyordu.

Mektupta neler yazılı olduğunu ne Mâide sormuş, ne de Hacı Mesut ona bişey söylemişti. Ertesi günü coşkuyla bekleyen Postacı Tahsin Efendi, Mahallenin Kısmeti'nde kendisine karşı hiç bir asık surat, terslik görmeyince sevindi. İki komşunun hayatları eskisi gibi sürüp gidiyordu. On gün sonra bir mektup daha yazdı. İkinci mektubunu verirken, birincisinden aldığı cesaretle,

— Ruhum, cevabımı bekliyorum, dedi. Mâide,
— Hacı efendi size cevabını vermedi mi? diye sordu, mektubunuzu ben ona vermiştim vallahi...

Postacı Tahsin'in yüreğine inecekti.

— Ne? dedi Hacı Efendiye mi verdiniz?
— Ona ver diye vermediniz mi?

Tuh... bu ne aptal kızdı be! Yoksa özellikle mi anlamazlıktan geliyordu.

— Hayır, size yazdım, cevabınızı bekliyorum, diye fısıldadı.

Ama o günden sonra da Hacı Mesut'un yüzüne bir zaman bakamadı. Oysa Hacı Mesut'ta hiçbir değişiklik olmamıştı... Kızmış görünmüyordu. Demek, bu adam herşeyi iyiden iyiye bildiği halde göz yumuyordu. Belki de, diyordu Tahsin Efendi, nasıl olsa kendisi ihtiyar değil mi ya, kamını da elegüne rezil olmadan idare edecek birini anyordu. Demek, namusuna güvenilir adam olarak da kendisini seçmişti. Ama işler hiç de bu hesaba uymadı.

Mâide bu sefer mektubu kocasına vermeden okumuş, lügatli, ağdalı, uzun cümlelerden bişey anıyamamıştı ama, bunun pek de iyi niyetli bir mektup olmadığını, yanm yamalak sezmişti. Aptallığından umulmıyan bir gerginlikle, bir akşam geniş sofrada Tahsin Efendi'ye:

— Ben sizin bildiğiniz kadınlardan değilim Tahsin Efendi âbi, dedi. Anladınız mı? Siz yanlış kapı çaldınız. Ben size bir âbi gözüyle bakıyorum. Her kuşun eti yenmez.

Tahsin Efendi, ne dediğini kendisi de bilmeden kemküm etmek istediye de, Mahallenin Kısmeti, büsbütün işi azıttı:

— Sen bana baksana, sen önce kendi kannın hakkından gel de, sonra konukomşunun kansma, kızma bak! Benim kocam, senin gibi bir mahalle erkeği önüne katar da, davar diye otlatır. Anladın mı sen?

Postacı Tahsin, put gibi donup kalmıştı. O zamana kadar utangaç, aptal duran şu kızın şirretliğine bak. Hele bir laf etmişti, işte o laf büsbütün midesini bulandırmıştı. «Sen önce kendi karının hakkından gel» diyordu. Ne demekti bu?.. Kadın kısmı çok geveze olur, hiç erkeklere benzemezler, kör olasılar. Yoksa, karısı olacak o Sıdık paçavrası yorgan altında olup bitenleri de mi herkese anlatmıştı? Evet, bu karı milletine hiç güven olmazdı; kocalarıyla aralarında ne oldu ne bitti, neler geçtiyse bir bir anlatırlardı. İki kadın, üç kadın yanyana gelmesin, gizlisi saklısı kalmaz, hepsini anlatırlar birbirlerine. Herhalde kendi karısı da, Mahallenin Kısmeti'ne gevezelik etmiş. Tahsin Efendi'nin bütün iç yüzünü anlatmıştı. Yoksa nereden bilecekti bu kız? Neden: «Sen önce hele kendi karının hakkından gel de...» demişti?

Postacı Tahsin Efendi, Mahallenin Kısmeti'nden yüz bulamayınca, üstelik terslenince, pek içerlemişti. Karısına da,

— Kes ayağını o kakavanın evinden! diye bir zılgıt geçmişti.

Karısı,

— Senin için kötü, niyetin bozuk, diye çıkıştı. Muradına eremeyince Hacı Mesut kötü oldu değil mi?

Tahsin Efendi,

— Sus karı!..; Sus başımı belaya sokma! diye bağırdı. Sıdık susmuyordu:

— Neden susacakmışım... Herif her gece buraya zen-biller dolusu erzak getirdi.

Etleri, tatlıları, âlâ hindi dolmalarını lüpür lüpür patlıyası işkembene indirirken hiç sesin çıkmıyordu di mi?

— Karı bir daha o eve adım attığını duyayım, şart olsun, ayağını kırarım. Bak ağzımdan büyük laf çıktı, şart olsun, dedim. Hem de «telâk-ı selâse» ile şartolsun. Bak gerisini sen düşün...

Sıdika'nın kocasını dinlediği yoktu. Kocasının nöbetçi olduğu geceler, Hacı Mesut'lara kaçamak yapıyordu. Postacı Tahsin bunun farkında olduğundan çok tedirgindi. Ama yiğitliğe krem sürmemek için anlamaz görünüyordu.

Bir akşam yine karısıyla buyüzden kavga edip, cansı-kmtısından sokağa fırlamıştı. Çoktanberi uğramadığı Bilal' in kahvesinin yolunu tuttu. Kahve tıklım tıklımdı. Sonbahar serinliği de bastığı için pencereler kapalıydı. Tahsin Efendi, içeri girdi:

- Selâmün aleyküm.
- Aleyküm selam.
- Merhaba...
- Merhaba...

Doğrusu selamlar tatsızdı... Kahvenin sol yanındaki camlı bölmede gündüzleri, berber Nuri çalışırdı. Burası kahvenin içinde, ayrı bir dükkândı. Biyandan berber dükkânından, biyandan kahve ocağından, basıla basıla sertleşmiş döşeme toprağına dökülen sularla içerisi serin, ıslak kahve telvesi kokuyordu.

Tahsin Efendi, kendisine yüz vermeyen mahalle arkadaşlarına, komşularına şöyle bir baktı. En boş yer, büyük camını boydan boya bir ıtırın kapladığı pencere önündeki peykeydi. Orada berber Nuri, tek başına oturmuş, karşı masadaki şoför Recep'le kaynatıyordu.

Tahsin Efendi, berber Nuri'nin yanma oturdu. Arkadaşlarının kendisine soğuk durmalarına canı sıkıldı. Ne kadar soğuk dururlarsa dursunlar, yine de içlerinden onunla konuşmak, Mahallenin Kısmeti'ne değgin dedikodu yapmak istediklerini biliyordu. Mahalle arkadaşlarıyla arayı düzeltmenin bitek yolu vardı: Hacı Mesut'un aleyhinde bulunmak... Bunu sezen Tahsin Efendi, lafı oradan açmak için kıvranıyordu.

- Nasılsın Nuri efendi, ne âlemdesin?

Vallahi iyilik sağlık Tahsin efendi... Hep bildiğin gibi işte. Sende ne var ne yok?

Çoktanberi görünmüyordun. Cimdallı oynıyan karşı masadaki şoför Recep,

- Nasıl görünsün, Mahallenin Kısmeti değil, Postacı Tahsin'in kısmetiymiş!... diye uzaktan laf attı.

Postacı Tahsin buna kızmadı. Laf açıldığı için sevinmişti bile, güldü.

- Allanın bildiğini kuldan ne saklıyayım, Recep oğlum, dedi, ayağıma gelecek kısmeti tepecek enayilerden değilim ya...

Postacı Tahsin çözülüyordu. Tavladan, kâğıttan, dominodan başlar kalktı:

- Desene büyük ikramiye sana çarptı. Postacı Tahsin anlamlı anlamlı güldü:
- Vallahi ben size bişey söyliyeyim mi, insan her gün bal börek yemekten bile bıkmıyor.

Bekâr delikanlıların ağızları sulandı.

Önce bakırcı Yunus, sonra da Tesviyeci Hüsamet'in Terzi Osman sandalyelerini Postacı Tahsin'in yanma çektiler.

Postacı Tahsin yavaştan yavaştan anlatmaya başladı. Hacı Mesut'la Mâide, bir gece ansızın kendilerine misafir gelmişlerdi. Daha o gece Postacı Tahsin yapacağını yapmıştı.

- Ne diyorsun be Tahsin?... İlk gecesi ha?...
- Anlat şunu yahu...
- Nasıl yaptın be Tahsin?...

Tahsin Efendi, arkadaşlarının ilgisini çektiğine sevinçli onlara bakıyordu:

- Kaçınır mıyız yahu... Bizim elimizden ne kurtulur? Övünmek gibi olmasın ama elimden dışkuş kurtulmaz.

- Peki, ya moruk?..

— Onu bizim evde bıraktık. Kuyuya nohutlu paça şarlanmışlar, karıya: «Git al!» dedi. Biz zaten gözle kaşla anlaşmıştık. Ne de fındıkçı karı be! Eve birlikte gittik. Hacı Mesut'un bahçesini bilirsin ya... Adam boyu otlar sarmış her yanı. İçine girsen kaybolursun. Eh kardeşim, sen olsan durur musun?... Kan dünden razı...

- Sonra?...

— Sonrası attım kızı, insan boyu otların üstüne... Postacı Tahsin, hayâlinden neler geçirmiş, rüyasında,

neler görmüşse, hepsini birbir anlatıyordu. Anlattıkları yalan değildi, hiçbirini yapmamış, yapamamıştı ama, aklından geçirmişti ya... Bire bin katıyordu. Kahvedekiler çevresine toplanmışlardı. Postacı Tahsin, öyle şeyler anla,tıyor-du ki, nasıl dinlemesinler...

Mahallenin Kısmeti'nin bir,vücudu vardı... Postacı Tahsin dilini damağında şaklatıyordu.

— Kardeşim ben çok gördüm ama, böylesini hiç görmedim. Ne diyorum sana... Ateş, ateş... Dokununca par-makların yanıyor...

— Vay anasını be!...

— Yaşa be Tahsin Efendi... Şunun tadını sen çıkardın ya...

Postacı Tahsin suratını buruşturdu.

— Artık tadı kaçtı birader. Dedim ya, insan hergün baklava börek yese bıkıyor.

Postacı Tahsin, gece yansına kadar anlatmıştı. Kahve bu tatlı konuşmayla kapandı.

Herkes ikiyeşer, üçer evlerine dönüyordu. Bakırcı Yunus, Şoför Recep'e,

— Anlamıyorum birader, dedi,' bu Hacı Mesut denen herifin paraya pula ihtiyacı yok. Dünya kadar malı, mülkü var... Ne diye gül gibi kanyı ona buna peşkeş çeker, anlamam.

Şoför Recep,

— Bu da bir zevk, dedi, böyleleri de var dünyada... Ben çok gördüm.

Şoför Recep'in evinin kapısına gelmişlerdi.

— Allah rahatlık versin Yunus Efendi.

— Sana da kardeşim.

Kahveyi kapattıktan sonra en son çıkan berber Nuri'ye Bilâl efendi, ,

— Atıyor bu Postacı Tahsin, dedi.

— Ne zoru var atmaya Bilâl efendi? Herif doğru doğru söylüyor işte...

— Vallahi atıyor. Kedi erişemediği ciğere pis der. Yemin ederim, bu herifin eli o kızın eline değmemiştir. Elin fukarasının günahını alıyor. Çünkü neden? Bir kere bu işi yapsa, anlatmaz bir. İkincisi, böyle işi yapan düzrü, sonuna kadar yapar, değil mi? Hiç bıkkılır mıymış? Bıkmak ne demek? Laf mı bu?... Ah birader, atıyor bu herif... Benim kafam almadı.

— Günahı boynuna...

ÇOCUKTAN AL HABERİ

Bakırcı Yunus efendi dükkânını kapamış, elinde, kolunda paketler, kese kâğıtları, işinden evine dönüyordu. On yıldanberi yanmayan sokak lâmbası direğinden, Kırkmerdiven yokuşuna sapar sapmaz, sokağa doğru bel vermiş cumbada Hacı Mesut Efendi'yi gördü. İhtiyar, cumbanın önünde, çinkokaplı küçük balkondaki çiçekleriyle uğraşıyordu. Bakırcı Yunus'un kulağı şu Mahallenin Kısmeti üzerine anlatılan hikâyelerle o kadar dolmuştu ki, o da Mahallenin Kısmeti'nden, mahallenin bütün öbür erkekleri gibi, kendine bir pay çıkmasını istiyordu. Ama herkes birbirinden ve dedikodudan korktuğu için, çekingen davranıyordu. Bakırcı Yunus, evlerin pencerelerine baktı, görünürde kimseler yoktu. Hele Atiye teyzenin başı pencereden uzanma-dıktan sonra, gerisi vız gelirdi. Cumbanın altına gelince seslendi:

— Merhaba Mesut Efendi amca, kolay gelsin...

— Eyvallah... Nasılsın Yunus Efendi oğlum, iyisin ya inşallah...

— Hamdoteun, duacıyız.

•— Allah afiyet versin. Gece safalanyla hüsnüyusufla-rın, filbahrilerin toprağını kabartıyorum. Ne yaparsın, bu yaştan sonra bizim eğlencemiz de işte bu çiçekler.

Buyursana, bir akşam kahvesi içelim.

Bakırcı Yunus'un cevap vermesine vakit kalmadan, Hacı Mesut, hırıltılı kalın, tok sesiyle içeriye seslendi:

— Mâideeee!... Aç kapıyı, misafir geldi.

Bakırcı Yunus, Atiye hanımın penceresine bir kere daha baktı, kimse yoktu.

Tıkır da tıkır, merdivenden inen terlik sesi gittikçe yaklaştı. Kapı açıldı. Mahallenin Kısmeti'ni yakından ilk görüyordu. Karşısındaki sansın bir gülüştü, hem de gül kokulu bir gülüş, tıpkı kayısı gülü kokusunda... Bakırcı Yunus başka bişey göremedi. Ne kaş, ne göz... Yalnız san kayısı gülü kokusundan bir gülümseyiş.

— Buyurun efendim...

Ayaklarının dibine düş, öl... Mahallenin Kısmeti önden yol gösteriyordu. Mâide'nin penbe tüylü terlik içindeki ayacıklar, yuvasında iki güvercin... Bakırcı Yunus'un gözü, önünde merdivenden çıkan bir çift beyaz güvercindeydi. Topuklu terlik içindeki çorapsız ayacıklarının topukları, Bursa kestanesinin içi kadar san-beyazdı.

Hacı Mesut balkondan odaya gelmişti. Bakırcı Yunus, ihtiyann elini öptü.

— Berhudar ol oğlum... Nasılsın, ne âlemdesin? Hiç gözük müyorsun?...

ı— Vallahi... İşte malum ya... Ziyaretinizde kusur ettik... Hayat galesi...

— Doğru, doğru...

Kahveler içildi. Şuradan buradan konuşuldu. Mahallenin Kısmeti, hayal gibi bikaç kez Yunus'un önünden geçmişti. Yunus bakmadan Mâide'yi görüyordu.

— Beklerim Mesut Efendi amca... Muhakkak beklerim. Siz benim kusuruma bakmayın. Yann akşam bize yemeğe buyurun.

Koca ihtiyar,

— Rahatsız ederiz, dedi.

Bakırcı Yunus, oradan çıktığında sanki sarhoştı. Tam kendi evinin kapısına gelince, elindeki kese kâğıdı merdiven taşlarına döküldü. Mürdüm erikleri yerlere saçıldı. Karısına çıkıştı. Erkek kısmı kapıyı bir kere çaldı mı, kapı hemen açılmalıydı. Hırsını alamadı, bir de tokat patlattı. Oğlu Cengiz ağlamaya başladı. Bakırcı Yunus, karısı Es-ma'ya bakıp bakıp hırsılanıyordu. Ulan, bu da kan mı be!..

Bakırcı Yunus, birden karısı Esmâ'yı tarhana çorbasına benzetti. Sabah ye, akşam ye...

Bıkmıştı bu kandan artık. Elin moruğuna bak, kaymak gibi kızı almış...

Ertesi akşam Bakırcı Yunus, eve erkenden geldi. Esmâ, en güzel yemeklerinden bir tepsi mantı yapmıştı. Cengiz finna koştu. Gündüzden finna verilen revaniyi getirdi.

Yunus pencere önünde oturmuş, gözü yoldaydı. Alaca karanlıkta, Hacı Mesut'un dev vücudu, yanında da fidan kadar ince, körpe bir vücut belirdi. Yunus bir solukta kapıya koştu.

Ama kapıyı, çalınmadan açmadı.

Pek neşeli geçen yemekte Yunus, kansını sıklık azarladı. Hacı Mesut da bir baba tavnıyla Esmâ'yı korudu. Hatta iki kere de kadının sırtını sıvazlayıp, yanağını sıktı.

İki aile arasındaki özden komşuluk ilişkileri o geceden sonra daha da ilerledi. Artık Postacı Tahsin'in yerine Bakırcı Yunus geçmişti. Esmâ gündüzleri, Hacı Mesut'un evinden çıkmıyordu. Akşamları da ya Bakırcı Yunus, Hacı Mesut'lara, ya Hacı Mesut onlara gidiyordu.

Mahallede dedikodu alıp yürümüşü. İki üç günde bir Hacı Mesut Efendi'ye imzasız mektuplar geliyordu. Bu mektupların ilkinde, Bakırcı Yunus'un nasıl bir namussuz herif olduğu, Hacı'nın kansını kandırdığı uzun uzun anlatılıyordu. Bu mektuplara, Hacı Mesut almış etmeyince, bundan sonraki imzasız mektuplar «Mahallemizin pek muhterem muhabbet tellalı!» diye başlıyordu.

Hacı Mesut her mektubu aldıkça gülüyor, neşesi artıyordu. Bakırcı, Yunus'la Postacı Tahsin birbirlerine düşman olmuşlardı. Hele bu iki rakibin kanlan, Sıdika ile Esmâ birgün mahallede kapışıp da saçsaça, başbaşa döğüşünce, işin rengi biraz değişti. Sıdika, etli canlı kadın olduğundan, elini Esmâ'nın saçına dolamış, kadim mahalle çeşmesinin yalağına bastırılmış. Esmâ'ya kızan bütün mahalle kadın-ılan şimdi Sıdika'dan yana olmuşlardı. Atiye:

— Oh oldu kahpeye!... Oh oldu. Kocasını kendi eliyle başkasının kansına peşkeş çeker mi? diyordu.

Ama Esmâ, Sıdika'nın elinden can havliyle kurtulup da başını yalaktan kurtannca, iki elini yumruk yapıp, birbirlerine vurarak,

— Çatla da patla emi? Mesut Efendi senden bıktı, anladın mı?... Kadana kan, elinden aldım diye kızılıyorsun değil mi? diye bar bar bağırıyordu.

Sonra elinin ayasını göğsüne bastıra bastıra,

— Ooooh!... Cancağazım sağ olsun!... diye Sıdika'ya nisbet verdi.

Bu laf üzerine kadınlar şaşırarak birbirlerine baktılar. Bu nasıl laftı böyle... «Bu kanlara ne oluyor?» diye Atiye hanım söylendi. Hele Sıdika... Şakkadak, kaldının üstüne düşüp bayıldı.

Ama iki gün sonra daha beter bişey oldu. Atiye kapıdan geçen Cengiz'i içeri aldı. Küçük Cengiz'e karamela verince, çocuk bülbül gibi herşeyi anlattı. Çünkü çocuk, her ne oluyorsa hepsini kapının anahtar deliğinden görmüştü.

Atiye, terliği ile tak tak dösemeye vururken, biyandan da yukanya sesleniyordu:

— Koş, koş, kız Ayten!... Koş!... Aman Yarabbi, bak neler duyuyorum...

Meraklı bir dedikodu olduğunu anlayan Ayten, sabahlığının eteğini toplayıp, aşağı seğırtti:

— Ne var Atiye teyze!...

— Ayol, sen şu koca moruğu görüyor musun?.. İşler bizim bildiğimiz gibi değilmiş kız. Dünya tersine dönmüş ayol... Herif hoca hacı falan değil, aygır gibi bişey maazallah...

Sekseninden sonra azmış. Çocuktan al haberi demezler mi? İşte dinle. Hadi oğlum Cengiz, anlat bakayım yavrum, neler gördün.

Cengiz üst dudağından ağzına doğru kayan sümüğünü içeri çekti,

— Anlatmam! dedi.

Küçük çocuk, annesi aleyhinde kötü bişey yaptığım se-zinlemişti.

— Ama bak, sana çukolata alacağım.

Çukolatayı duyunca, Cengiz nazlanmadı. Gördüklerini birbir anlattı:

— Sonra?

Sonra annesi gıdı klana gıdıklana düşüp bayılıyordu.

— Daha anlat... Aa, sana bak sonra çukolata almam!.. Atiye, teker teker mahallenin bütün kadınlarını çağır-

mıştı. Cengiz, anahtar deliğinden gördüklerini birbir anlatıyordu. Hatta bu anlattıklarının hoşla gittiğini görünce, o çocuk akıyla birebin katıyordu. Atiye,

— Ama bak, anlatmazsan sana çukolata almam!... dedikçe, çocuk çukulatamı gayretiyle boyuna anlatıyordu.

O gün akşama kadar yirmi otuz kere anlatıp, hâlâ kendisine çukolata alınmadığını görünce, Cengiz kızdı. Dudağının üstüne akmış sümüğünü hızla içeri çekerek,

— Ben de babama söylerim, görürsünüz gününüzü! dedi.

Ağlayarak sokağa fırladı. Sümüğüne karışan gözyaşlarını, salyalarını yumruğuyla silmeye çalışan çocuk, tam sokağa çıkmıştı ki, yine her zamanki gibi eli kolu paketlerle dolu, babasını yokuşun başında gördü. Hemen babasına koştu. Olanı biteni bir de babasına anlattı. Sonra da,

— Çukolata alacağız diye beni kandırdılar, almadı yalancılar... dedi.

O gece sabaha kadar Kırkmerdiven Mahallesi'nin iki evinde, iki kadın feryadı duyuldu. Postacı Tahsin biyandan, Bakırcı Yunus biyandan karılarını dövüyorlardı. İki kadının feryadı, sabaha kadar birbirine cevap verdi.

Kırkmerdiven Mahallesi, kocalarından dayak yiyen kadınların feryatlarına, çığlıklarına alıştı. Sabaha karşı kavga, gürültü durdu. Erkeklerin haykırmaları, bağırımları, kadınların çığlığı kesildi. İki erkek de dayak atmaktan yorulmuştu. Kadınların vücudu çürük içinde kalmıştı. Mahallenin bütün erkekleri de, kadınları da, bilirler ki, sevişmenin en iyisi bu dayaktan sonra olur. Kadınlar ısılatılmış köpek gibi kocalarına sokulurlar. Erkekler de şimdi Hacı Mesut'tan intikam almak için, kanlarına sahip olduklarını kendikendilerine isbata kalkmışlardır.

KAŞINAN KOCALAR

Üstüste geçen bu olaylardan sonra, mahalle erkeklerinde Hacı Mesut Efendi'ye karşı soğukluk kalmamıştı. Akşam evlerine dönen erkeklerin gözleri Hacı Mesut'un penceresindeydi. Belki ihtiyar görürler, iki laf ederlerdi. Sonra ya Hacı Mesut onları evine çağırır, ya onlar Hacı Mesut'u buyur ederlerdi. İşte mahalleye gül gibi, sütlaç gibi bir orta malı kız düşmüştü. İşin utanıp arlanacak bir yönü kalmamıştı. Mahallenin Kısmeti ilkin Postacı Tahsin'in, sonra da Bakırcı Yunus'un elinden geçmişti. Ondan sonra da Mahallenin Kısmeti'nden ihtiyar Muhtar Sezai bey bile payını almıştı.

Kahveci Bilâl,

— Hele sen şu öksürüklü Muhtara bak! diyordu. Herif kendi kansından günde üç öğün yemek gibi üç posta dayak tayını almasa rahat edemezken bir de kalkmış elin kansma kızma göz koymaya...

Ne olursa olsun, Sezai Bey işini becermişti işte... Şoför Recep, Kahveci Bilâl'e,
— İş bilenin, kılıç kuşananın! diyordu, seninle biz, ciğerci kedileri gibi yalanıp duralım!...

Artık komşuya kötü gözle bakmanın, komşu karısına kızma göz koymanın ayıp olduğu gibi laflar konuşulmuyordu. İş öylesine açığa çıkmıştı ki, erkekler biayak önce, sıraya girmek, kendilerine düşen payı kapmak istiyorlardı.

Şoför Recep,

— Ölüm, ölüm! diyordu, karı değil ölüm be!... ölüm kadar güzel!... Bir ağız var, diyorum sana, «gel öp, ısır beni!» diye bar bar bağıyor.

Hacı Mesut, gül dalı bastonuna dayana dayana, her gün, her gece Muhtar Sezai Bey'in evine gidiyordu. Yalnız geniş yürekli değil, kesesi de, eli de açıktı. Bir zaman Postacı Tahsin'i, bir zaman Bakırcı Yunus'u beslemişti. Şimdi de Muhtar Sezai Bey'i besliyordu.

— Muhtarın karısı gebe kalmış!...

Haber bir günde mahalleye yayıldı. Bilâl'in kahvesine kadar geldi.

— Fesubhanallah... Sahavet gebe miymiş?... Günahı boynuna ama, Recep efendi kardeşim, bu işin içinde iş var.

— Anam babam, bu Sahavet olsun olsun da yirmibeş yirmialtı olsun... Sezai Bey altmışında yok mu?

— Su içinde...

— Bunun böyle olacağı belliydi...

— Yahu bizim bildiğimiz, bu Sezai Bey, hangi karıyla evlense, ille kandan sopa yiyecek... Allah Allah, herif kandan sopa yeyince, kannın gebe kaldığı nerde görülmüş yahu?...

— Birader, o herif belini kaldıramıyor. Çocuğu nereden olacak?...

— Bir de kalkar, Hacı Mesut'un kansına göz koyar. Ulan önce sen kendi kannın bir kere hakkından gel köpoğ-lusu...

— Ne olacak şimdi?

— Kan tilki... Düşürmüş çocuğu... Atiye var ya, ne cadoloz kandır o... Atiye bizimkine söylemiş. Sahavet gelmiş, Atiye'ye, aman Atiye teyze ne olursa senden olur, demiş. Durumlar böyle böyle...

— Atiye de az kan değil haa...

— Ben onun Beyoğlu'nda ev işlettiği zamam bilirim. Geliri nereden? Şimdi oturmuş tıkr tıkr eski kazandığı paralan yiyor. Onun kocası mocası olduğu da yalan, bir yerden palabıyık bir komiser resmi bulup duvara asmış, herkese merhum kocamın resmi diye yutturuyor. Ölü komiser kansı olsa, dul aylığı alırdı, hani nerde? Gerdanını kıra kıra: «Merhum kocam»der ya... Yalan vallahi. Hangi kocası be!...

— Sonra ne olmuş?

— Sonrası, Atiye'nin elinden gelmeyen iş mi var? Bir ilaç yapmış çocuğu düşürmüşler... Allah bilir ya, Sahavet' in bu çocuğu peydahlamasına da Atiye sebep olmuştur. Ne de olsa karının eski huyu depresir. İkidebir, alır Sahaveti yanma, ikisi de sürer sürüşür, iki dirhem bir çekirdek, haydi Beyoğlu'na... Sonunda olacağı buydu işte...

— Sezai Bey gelince bir ağzını anyalım. Ne diyor herif?

— Ne diyecek?... Gık bile diyemez. Hele bir ağzım açsın!... Beyninde sopa hazır. Sahavet basar sopayı.

— Sonra?...

— Sonra, ikisi de baygın düşüyor. Lambayı söndürüyorlar. Bir zamandır işler değişti. Bu dayak faslına Hacı Mesut da girdi.

— Ne?...

— Vallahi Hacı Mesut da beraber yatak odasına giriyor.

— Kansı?

— Mahallenin Kismeti mi?... O ortalarda yok. Yatak odasına yalnız üçü giriyor. Kız galiba dışarda kalıyor.

— Ne yapıyorlar?

— Sen Hacı Mesut'u o zaman bir gör. Herif mezardan kalkmış hortlak gibi kardeşim. İzbandut gibi bel!... önce kankoca ağız kavgasına başlıyorlar. Başladılar mı başladılar. Başlıyor Sahavet, Muhtar Sezai'yi dövmeye... Ondan sonra kapı küt diye açılıyor. Hacı Mesut içeri giriyor. «Ulan siz adam olmayacak mısınız namussuzlar!» diye bağıyor. «Otursanıza oturdunuz yerde!» diyor. «Nedir bu her gece her gece kavga gürültü?» diyor. Ondan sonra bir dönüyor, Sezai Bey'e vuruyor, bir dönüyor, Sahavet'e vuruyor. Bir ona, bir ötekine, bir ona, bir ötekine... Dövüyor, dövüyor. Sonra Sezai Bey'in kışına bir tekme atıyor, haydi herif külçe gibi yere... Doluyor Sahavet'in saçlarını bileğine, yer misin, yemez misin?...

— Kendi karisi?

— Bir gece karısı da içeri girdi. Anlamadım ne dediğini ama, halinden, «Efendi, kankoca arasına girme!» falan gibi bişey dediği belliydi. Hacı Mesut kudurmuş, durur mu? Bir tekme de kendi karısına savurdu, karıyı kapı dışarı attı. Kapıyı kapadı. Sonra yine başladı dayağa... Hacı Mesut vurdukça, biyandan Sahavet, biyandan Sezai Bey, «Ooooh, ooooh!» diyorlar.

— Masal gibi desene...

— Vallah öyle... Her gece böyle. Gel bu gece, sen de gör. Ama, Allah aşkına kimseye söyleme!...

O gece, bütün olanı biteni iki bekâr arkadaş, tavan arasındaki odanın yuvarlak penceresinden birlikte seyrettiler. Olay, tıpkı tıpkısına Hüsamet'in söylediği gibi oluyordu.

Berber kalfası İzzet, ertesi gün, çenesini tutamadı. Hüsamet'in ona kimseye söyleme demişti ama, dayanamadı, Terzi Osman'a anlattı. Terzi Osman, Bilâl'in kahvesinde Hüsamet'in'e,

— Hüsam ağabey be, dedi... Biz de anlıyalım şu işten...

— Hangi işten ulan? >;■•

— Bırak ağabey, bize ağız yapma!... Duyduk işte. Ne olur yani, bir gece de biz gelip seyretsek... - '

— Saati ikibuçuk papel... İşine geher mi?

— Verdim gitti.

Terzi Osman ikibuçuk Ura vermiyordu ama, daha çoğunu veriyordu. Çünkü üç bekâr, Tesviyeci Hüsamet'in, Berber Kalfası İzzet, Terzi Osman, tavan araşıma mükemmel bir içki sofrası kuruyorlar, buradan film seyrediyorlar gibi seyrediyorlardı. Hüsamet'in ev sahibi olduğundan on para harcamıyordu. Gözetleme kirası olarak yeme içme hep öbürlerindendi.

Haber, yalnız bekârlar arasından kalmadı. Bilâl'in kahvesinde kulak kulağa, ağızdan ağıza yayıldı.

Bir gece, Şoför Recep, Muhtar Sezai Bey'in evinin karşısındaki incir ağacına tırmandı.

Ağacın en tepesine çıkacaktı. Elini bir dala attı. Dal eline yumuşak, sıcak, tüylü, geldi...

Sonra da bu dala asılınca altındaki dal oynadı. Şoför Recep, incir ağacının üstünde. Bakkal İsmail efendi ile burun buruna geldi. Dal diye Bakkal İsmail'in yün çoraplı ayağını yakalamıştı. Önce iki adam birbirlerini karanlıkta tanıyamadılar.

— Kim o?

— Sen kimsin?

Recep, Bakkal İsmail'i sesinden tanıdı.

— Sen misin İsmail efendi?

Bakkal İsmail efendinin sanki dili tutuldu. Ellisini geçmişti. Mahallede ağırbaşlı bir adam diye tanınırdı. Boyunca kızı vardı. Ne desin şimdi? Bu mevsimde, incir toplamaya geldim, diyemezdi ya...

— Şuradan, dedi, şey yapmaya geldim... Dur şöyle biraz da ineyim... Müsaade et!...

— Otur canım, otur... Oooo, İsmail efendi, yahu sen minder de getirmişsin. Bak ben bunu akıl edemedim.

— Aman sus Recep!...gözünü seveyim.

— Sen demek çoktanberi incir ağacına çıkıyorsun geceleri, i

— Yok canım, bikaç gündür...

— Aşkolsun, insan haber vermez mi be İsmail Efendi? Bakkal İsmail Efendi, Şoför Recep'i dürttü:

— Şişşt!... Yavaş konuş, duyarlar.

— Gecenin bu vakti kim duyacak yahu?

— Yavaş diyorum sana... Dama baksana-.

Şoför Recep, karşı damın üstünde, kiremitlere uzanmış bir karaltı gördü. • — Kim o? diye fısıldadı.

— Bizim Berber Nuri efendi.

— Vay anasını... Senin buradan gözetlediğini bilmiyor mu?

— Yavaş... Ne o beni biliyor, ne de ben onu. Sen de bilme.

— Ben ne bişeygördüm, ne de duydum.

— Ben de öyle.

— Numara ne zaman başlıyor İsmail Efendi?

— Bu gece geç kaldılar.

— Vay anasını, bütün mahalleli damlara, ağaçlara çık mış be... Boşuna değil, akşamları kahveye kimse gelmez oldu. Zavallı Bilâl Efendi, kahvede tek başına pinekliyor. Ertesi gece, Bilâl Efendi de kahvesinde tek başına pineklemedi. Erkenden çırağına,

— Ben kendimi iyi bulmuyorum bugün, soğuk almışım. Eve gidip ilaç alayım, bir iyice terliyeyim, dedi. Nasıl olsa pek kimse gelmiyor. Sen kahveye bakarsın.

Çırak dünden gönüllüydü:

— Olur usta, sen hadi eve git de, bir iyi terle... Bilâl Efendi kahveden çıkar çıkmaz, çırak da kapıya

fırladı. Bilâl Efendinin Güvercinli Mescit duvarının altındaki leylakların arasında kaybolduğunu, sokağın başında yanan elektriğin ışığında iyice gördü. Hemen içeri daldı. Belindeki kahve telvesi rengine boyanmış Amerikan bezi peştemalı çıkıp, kahve ocağındaki çiviye astı. Lambanın düğmesini çevirdi. Kapıyı kilitledi. Anahtarı cebine koydu. Dükkânın eşliğinde biraz daha durdu. Sonra o da ustasının gittiği yoldan, ama duvar dibine sinerek yürüdü.

Çırak, yıllardanberi yanmayan elektrik fenerinin dibine geldi. Kimbilir kaç yıldır Kırkmerdiven Mahallesi'nin çocukları üstüne çıka çıka kamburlaşmış, eğilmiş elektrik direğine sanıldı, kendini yukan çekti. Demire elini üç defa attı, dördüncüde de başına bir tekme inmesiyle, çocuğun bağırarak aşağı yuvarlanması bir oldu. Çırak tekmenin acısından değil, korkusundan bağınıyordu. Gecenin bir vakti, direğin tepesinden katır çiftesi gibi bir tekme yiyeceği akla gelir şey miydi?

— Pırrr, pırrr!...

Bekçi de hemen orada bitti... Çırak yere düşünce, arkasından da ustası Bilâl Efendi yere atladı. Çırak yerde taşın çarpan kafasını oğuşturadursun, ver etti kendini yokuş aşağı.

Başka yokuşa benzer mi bu Kırkmerdiven'in yokuşu... Allah etmesin, bu yokuştan makineli tüfek katın bile çıkamaz. Ama, Kırkmerdivenliler alışmışlardı bir kere.

Karanlıkta yokuş aşağı kaçan Bilâl efendi, deve hör-gücü gibi yerden çıkmış taşlardan birine tosladı, birkaç kere tekerlendikten sonra yüzükoyun yere kapaklandı.

Kırkmerdiven Mahallesi'nin ondört yıldır gündüz sakallığını, geceleri de bekçiliğini yapan, buyüzden de mahallenin bütün derdini, dedikodusunu bilen bekçi Hıdır Ağa, Bilâl efendinin çırağını hemen tanıdı.

— Ulaa, ne bağırırsen? Çırak o şaşkınlıkla:

— Hırsız, Hıdır amca, hırsız... Bak kaçıyor... dedi.

— Ula, fener direğinin doruğunda hırsızın ne işi var? Ama, önünde, yokuş aşağı bir gölgenin kaçtığını, yere

kapaklandığını da görmüştü. Hıdır Ağa, çırağı bıraktı, bu gölgenin arkasından koşmaya başladı. Biyandan düdüğüne asılıyor, biyandan da koşuyor. Hıdır Ağa, yerden kalkan adamın peşinden koşarken, tam incir ağacının altına gelince, önüne pat pat diye arka arkaya iki gölge düştü. Ne oluyordu böyle? Hıdır Ağa, bu sefer korkudan var kuvvetiyle düdüğüne asıldı:

— Pırrr, pırrr!...

Şimdi üç gölge, önünden kaçıyor. Çeşmenin kümbetinden aşağı da biri daha inmiyor mu? Gölgeler dörtleşti, beşleşti. Her biri bir köşeden sapıp kayboluyordu. Caminin

duvarından pat... Ağaçtan pat... Hıdır Ağa, korkudan kaçsın mı, yoksa hırsızları mı kovalasın, şaşırdı. Yapacak hiçbir şey yoktu. Çeşmenin taşına oturdu. Hem düdük çalıyor, hem durmadan bildiği birkaç ayeti, şaşkınlıkla birbirine karıştırarak okuyordu:

— Amentü billahi, Euzü billahi mineşşeytamrrecim... Velaaddalin âmin...

Her sefer bu duayı biraz daha karıştırıp değiştirerek okuyor, üflüyor, âmin dedikten sonra, bütün nefesiyle, — Pırrr... Diye düdüğünü üflüyordu.

Bu saatte polisler de bulunmazlar ki... Şimdi iki polis de ünlü Rızapaşa simitçi fırınının ocağı karşısına geçmişler, ısıymıyorlardır. Polisler neden sonra geldiler. Bekçi Hıdır Ağa, o gece polislerle anlattığı olayı, meslek hayatının en heyecanlı macerası olarak bütün hayatı boyunca anlattı durdu:

— Baskın disem değil, eşkıyalar disem değil, hırsız di-sem değil... Töbeler töbesi mahleyi cinler periler sardı... Gayfecinin çırağı mescide su mu tökti, yuhsam çeşmenin yalağına mı işedi, her ne ise bubaaa, ne kader ecinni tayı-fası var ise mahleyi sardı. Ohudum üfledim, ohudum üfle-dim. Hepsı savuldu.

Bekçinin anlattığı hikâye herkesin işine yaradı. Çırac işi hiç bozuntuya vermeden,

— Benim bişeyden haberim yok, diyordu. Saat onbir-den sonra ocağı söndürdüm, besmele çektim, yattım... Bir de gözümü açtım ki, eğri fener direği var ya onun altında değil miyim?

Bilâl Efendi, j ~.

— Köpeögiusu,-telveyi,'^ destur demeden gecenin bir vakti, şapadanak sokağa dökersin, işte böyle olur, diyordu... Sana kaç defadır destursuz su dökme, demedim mi?

Bilâl Efendi de cin çarpmış gibi yanyan yürüyordu. Çünkü direktten atlarken, kuyruk sokumu taş a çok kötü çarpmıştı.

BET BEREKET KALMADI

Olayın aslım, işin içyüzünü herkes bildiği halde, kimse birbirini yüzlemiyor, mahallede bir cinperi masalıdır gidiyordu. Bu masal en çok şoför Recep'in ekmeğine yağ sürdü. Çünkü o gecedan sonra her nedense, Hacı Mesut Efendi, Muhtar Sezai Beylerden ayağını kesti. Bu sefer şoför Recep'lere dadandı.

Zaten neşeli bir kız olan şoför Recep'in karısı Ayten, Hacı Mesut'larla komşuluk ilişkisi kurduktan sonra aldı yürüdü. Kahkahaları pencerelerden Kırkmerdiven Mahal-lesi'nin bütün sokaklarına yayılıyordu. Ahşap evin alt katındaki üç odada oturan Atiye de, Şoför Recep'in sofrasından eksik olmuyordu. Şimdi akşam sofralarına, Hacı Mesut'la Mahallenin Kısmeti, Ayten, Atiye, Şoför Recep, tam beş can oturuyordu.

Bir akşam Şoför Recep, Hacı Mesut'a geçim derdim anlattı:

— Vallaha yetişemiyorum Hacı Bey... Kör olayım insan demirden olsa bir kariya yetişemez.

Karısı Ayten'den yakınıyordu. O gece Hacı Mesut'la karısı, Recep'in evine geldikleri zaman, her vakit fıkır fıkır kaynayan Ayten'in suratını asık bulmuşlardı. Hacı Mesut Ayten'in yanağını baba sevecenliğiyle sıkmış,

— Kız o ne? Suratından düşen bin parça oluyor. Haydi yüzün gülsün de, güller açılsın!... diye şaka etmişti.

Baba şefkati biraz ileriye gitmiş, neredeyse Hacı Mesut Ayten'i kucağına oturtup, eline bir horoz şekeri verecekti. Ayten:

— Hiç... bişeyim yok! demişti, ama, o gül yanaklarına inci gibi yaşlar dökülünce, içeriye kaçmıştı.

Bunun üzerine Hacı Mesut, Recep'i bir kenara çekip sordu:

— Nedir evlat? Derdiniz ne? Aranıza yoksa bir soğukluk mu girdi?

Zaten dökülmek için fırsat bekliyen Şoför Recep de, bütün içini döktü:

— Ben bu kariyla başa çıkamıyorum Hacı amca... Allah seni inandırsın, her sabah karga pisliğini yemeden, saat beşte işe çıkarım. Onikiye, bire kadar Helvacı İdris'in De Soto'sunda çalışırım. Ondan sonra Tamirci Andon'un Şevrolesi'ni alır çıkarım işe... Sürt Allah sür!... İki arabada çalışmak kolay mı Hoca amca? Çalış, kazan, çalış kazan yine de bu kariyi doyuramıyorum be!...

Hacı Mesut,

— Neden? diye sordu. Zavalıcılık serçe kadar bişey. Doymuyor mu?

Şoför Recep,

— Doymaz namussuz! dedi. Doymaz o... Her gece görüyorsun, eve ne halde yorgun argın geliyorum. >

Hacı Mesut hiç bilmez olur muydu? Daha akşam yemeğini yerken, Recep'in gözleri kapanır, sanki göz kapaklarına çeki taşı asılmış gibi, bitürlü gözlerini açamazdı: On-san sonra da,

— Hacı amca, sen yabancı değilsin, kusura bakma! Siz oturun!... der, yatağa atardı kendini.

Mahallenin Kismetini ayağına kadar geldiği halde, Recep uyumaktan, kıza bakmaya fırsat bulamıyordu.

— İşte böyle Hacı amca, dedi. Kanım iliğim kurudu. Bu kan en sonunda beni öldürecek.

Şoför Recep, Ayten'i, Atiye teyzenin aracılığıyla bardan almıştı. Barda konsomatristti ama bar hayatından yorulduğu için evlenmeye razı olmuştu. Doğrusu öyle kolay kolay başa çıkılacak kadınlardan değildi. Her ne kadar arasıra Atiye teyzeyle alıp başlarını çıkıyorlarsa da. Kırkmerdiven Mahallesi'ne göre bu gezmeler, tozmalar çok lüks olan Ayten'in giyimine kuşamına yine de yetmiyordu. Hep kavgalar bundandı.

— Haydi, sen git yat... Rahatına bak. önce can, sonra canan... Ben, bir kere de Ayten kızım ile konuşayım... Bakalım, derdi nedir? Belki derdine bir çare buluruz.

Hacı Mesut, Ayten'in derdine bir çare bulmuş olacak ki, Ayten'in neşesi yeniden geldi. Kahkahaları mahallede duyulmaya başladı.

Şoför Recep'in eviyle, Hacı Mesut'un evi, aralarında da Atiye Hanım, artık bir aile gibi yaşıyorlardı.

Kırkmerdiven Mahallesi'nin bekârlarından başka, herkes kismetini almış olduğu için, artık eski dedikodu da kalmamıştı. Bu düzeni, Bakkal İsmail Efendi bitürlü hazme-demiyordu. O, dul olduğu için, Hacı Mesut'la ahablığı iler-iletememiş, bu işte yaya kalmıştı. Kızına kaç kere.

— Ayıp oluyor kız, ne de olsa Hacı Mesut, mahallemizin en eskisi, en yaşlısıdır. Adam evlendi de bir kere evine gitmedik. Hiç olmazsa bir akşam yemeğe çağıralım! demişti ama, kızı birden kızıvermişti. O, zaten Mahallenin Kismetini çekemiyordu, bütün bekârlar, Mahallenin Kıs-meti'nin peşinde olduklarından, Mâide sanki onun kismetini bağlamıştı. Bigün Bakkal İsmail Efendiye gün doğdu. Vakit ikinci üzeriydi. Dükânâ o saatte kimseler gelmezdi. İsmail Efendi de, tezgâhın arkasındaki alçak hasır iskemleye oturur, hafif bir horultu ile şekerleme kestirirdi. Kendi horultusu ona ninni gibi gelirdi. O gün de kahvesini içip, sigarasını tellendirdikten sonra, yine hasır iskemlesine oturmuş, sırtını pirinç çuvalına verip uyuklamaya başlamıştı. Başı sol yana, omuzunun üzerine düşmüştü. Ağzı açık, dilinin ucu dışarı çıkmıştı. Alt çenesinden bir köpek dişinin eksik olduğu bile görünüyordu. Kara sinekler, üstü kırmızı gaz bezi ile örtülü şeker çuvalından kalkıp, İsmail Efendinin kâh dudaklarının ucuna, hattâ kâh açık ağzından dişlerine bile konuyorlardı. Fakat pırl pırl yanan çıplak başına sinekler konunca, İsmail Efendi o zaman toplanıyor, uyku arasında yarı sersem, eliyle başındaki sinekleri koğuyordu.

Komik durum, yalnız bu kadar olsa iyi. Farkında olmadan bişey daha yapmıştı zavallı İsmail Efendi. Kahvesini, iyi suyunu kahveci Bilâl'e tenbihlemeden önce Kurşunlu Mescit'in helasına gitmiş, su döktükten sonra elini yıkamış, fakat pantolon düğmelerini iliklemeği unutmuştu.

Doğrusu, hasır iskemle üzerinde uyuklarken, görünen ayıp bişey yoktu ama, durum çok gülünçtü. İsmail Efendi, o tatlı horultusuyla, «Hof, puf...» ettikçe, göğsü inip çıkıyor, pantolonunun arasından sarkan uzun paçalı Amerikan donunun uçkuru da İsmail Efendinin göğsü inip kalktıkça, yukarı aşağı bir uzanıp bir kısalarak boyuna oynuyordu. Soluk verdikçe uçkur yere geliyor, soluk aldıkça, yerden iki santim yukarı kalkıyordu. Bakkal dükkanındaki farelere karşı beslenen küçük sarı kedi yavrusu, İsmail Efendi'nin uyuduğundan elbette habersiz, bu aşağı yukarı inip çıkan uçkuru kendisine oynamak için uzatıldığını sanmıştı. İnup kalkan uçkuru pençelerine alıyor, bırakıyor, sırt üstü yere yatıp tekrar uçkuru yakalıyordu.

İşte Mahallenin Kısmeti, Kırkmerdiven Mahallesi'nin bakkal dükkânına daha ilk girdiği zaman, bakkal İsmail Efendi ile kedisi Sarman'ın durumu buydu. Mahallenin Kısmeti, Kırkmerdiven Mahallesi'nin kadınları, kızları gibi öyle pek şen şakrak, kahkahaları iki sokak öteden duyulan bir kız değildi ama, yine de kendini tutamadı, bir kahkaha koyuverdi. Bakkal İsmail Efendi, bir saray salonunun mermerlerine düşüp kınlan billur avize sesiyle çmhyah bu kahkahalardan uyandı. Gözlerini açtı. Ama demindenberi açık duran ağzını, sarkık dudağını daha bitürlü toparlıya-mıyordu. Rüya mı görüyordu? .Karşısında Mahallenin Kısmeti... Gözlerini oğuşturdu. Gülmeye çalıştı. Sarman için Mahallenin Kısmeti'nden çok, oynadığı uçkur önemliydi.

Uçkurun hareketi durunca Sarman, pençesini daha içeriye kadar attı. Ne olduğunu anlayamıyan İsmail Efendi, anlaşılmaz bir sesle bağırarak, yerinden fırladı. Ama daha kötü bişey olmuş, ayağa kalkınca küçük kedinin üstüne basmıştı. Daha uyku sersemliğinden kurtulmamış olan İsmail Efendi, kedinin kulak tırmalayan sesinden büsbütün ürkmüştü. Ayağını kaldıp kendini ileri attı. Terslik üstüste... Patates çuvalının üstüne düşmüştü. Çuvala birlikte yere yuvarlandı. Patatesler dükkâna dağılmış, oradan da bir kısmı sokağa, Kırkmerdiven yokuşundan aşağıya yuvarlanıp gidiyordu.

İşte tam bu sırada kahveci Bilâl Efendi'nin kansı Fer-dane Hanım, dükkândan içeri girdi. O içeri girdiği zaman, İsmail Efendi daha kendini toplayıp yerden kalkamamış, Mahallenin Kısmeti'nin ayaklarının dibine uzanmış durumdaydı. Bütün Kırkmerdiven Mahallesi'nin kadınları gibi, pireyi deve, damlayı dalga yapan Ferdane Hanım, sesini bütün mahalle duysun diye, dükkânın eşiğine çıkıp avaz avaz haykırmaya başlamıştı:

— A dostlar! A ümmeti Muhammet!... Konu komşu... Koşun, koşun!... Böyle bir rezalet görülmüş mü? Tuuu, tuuu, utanmazlar, arlanmazlar! Hayâsızlar, yüz­süzler!... Mahal-lede bet bereket mi kaldı? <

Patatesler arasında yattığı yerden İsmail Efendi,

— Hemşirânım, hemşirânım!... diye yalvanyor, o yal-varдықça kahveci Bilâl'in kansı sesini yükseltiyordu:

— Ne günlere kaldık, a komşular!... Göz göre göre bu iş olur mu? A şıllık, yangın yerlerine git!... Alemin ehl-i namus erkeklerini baştan çıkarmaya, kapı arka­lannda, dükkân aralıklarında, çuvalann arasında fingerdeşmeye utanmıyor musun?

Sese ilk yetişen Atiye teyze oldu. Eteğini beline toplamış, rugan terlikli ayaklanndaki takunyaları sürüye sürüye ilk yetişen o olmuştu. O zamana kadar İsmail Efendi toparlanmış, ayağa yeni kalkmış, pantolonundan sarkan uçkurunu toparlıyordu.

Bir tükürük de Atiye Hanım salladı ama, İsmail Efen-di'ye değil, Mâide'ye...

— Gördün mü Atiyanım, gördün mü ayol... İşte herşey ayan ortada... Bu karı azmış kardeş. Hepimizin yuvasını yıkmadan bunun bir çaresine bakmalı. Bu karı ihtiyar demiyor, genç demiyor, mahallede erkek bırakmadı elden geçirmedik.

Karısının cırlak sesine yetişen Kahveci Bilâl bütün hış-mıyla erkekliğini gösterdi. Karısı Ferdane'ye iki tokat patlatınca, kadın süklüm püklüm oldu. Elinde zeytinyağı şişesi, evin yolunu tuttu. Öbür kadınlar bakkal dükkânına kadar gelmemişlerse- de, kimi kafesleri, kimi pencereleri sürüp bu eğlenceyi uzaktan dinlediler. Ferdane'nin suratında saklayan iki tokat, biraz ortalığı yatıştırdı. Atiye,

— Ben bunları Hacı Mesut'a söylemez miyim? diye eteklerini toplayıp Hacı Mesut'un evine seğırtti. Mâide kala kalmıştı. Bal damlası gözlerinde çocuksu bir şaşkınlıkla olup bitenlere, şu insanlara bakıp duruyordu.

İyice toparlanıp kendine gelen İsmail Efendi, kahveci Bilâl'e dert yanmaya başladı:

— Bilâder, vallahi billahi, ne olduğunu anlamadım. Önce rüya gibi bişey... Sonra kedinin kuyruğuna mı basmışım, ne olmuş... Kendimi pateteslerin arasında buldum. Eğer eli elime değdiyse, şuradan şuraya gitmeye, şu kapıdan çıkmaya kısmet olmasın! Mâide'de ne şirretlik, ne de utanma vardı. O da bakkaldan ne alacağını unutmuş, bişey almadan evin yolunu tutmuştu.

Kırkmerdiven Mahallesi'nin kadınları Ferdane'nin evine doldular. Ferdane, kocasından yediği iki tokatm acısıyla hem ağlıyor, hem de gözyaşlarını başörtüsünün ucuna silerek, gördüklerini anlatıyordu:

— Mutfağa girdim. Söylemesi ayıp, benimki dün akşam pilaki istemişti. Sovanı, havucu doğradım. Fasulyeyi ayıkladım, yıkadım. Sarımsakları soydum. Tam yemeği

ocağa vuracağım, bir de bakayım ki şişede zeytinyağı kalmamış. Allahtan olacak kardeş. Sıdika'dan istiyecektim. İçime şeytan girdi. Bir koşu gider, Bakkal İsmail Efendiden iki-yüzelli gram alırım, dedim. Ne bileyim ben kardeş, içimde kötülük yok ki... Güpegündüz, herkesin gözü önünde de aşna fişne olur mu? Atiye,

— Eskiden bir Sürtük Emine vardı. Yedi mahallenin ne kadar artık erkeği varsa, evine alırdı. Alırdı ama kardeş, o bile işi yolunca, yordamınca yapardı. Yatsı ezanından sonra elayak çekilince kendi evine kapanır, ne hali varsa görürdü. Herifler alt katın pencere kafesini iki fiskeyle tıkırdatırlar, ses alamazlarsa, üst katın penceresine taş atarlardı. Kimsenin ruhu duymazdı...

— Öyle... ya... İbadet de gizli, kabahat de, demişler...

— Onu bile tutmadık mahallede... Bütün mahalleli bir mazbata yaptırdık, karakol marifetiyle karıyı attırdık.

— Ben size bişey söyliyeyim mi, ben bu İsmail Efen-di'den çoktanberi şüpheleniyordum. İçime bir kurt düşmüştü. Neden dersiniz, aldığım şeylerin beti bereketi kalmadı kardeş. Eskiden yirmibeş kurusluk salça aldım mı vallahi bir ay giderdi. Şimdi bir pişirim fasulyeye bile, kör olayım, yetmiyor. Adamın elinin bereketi kurudu. Bunda bir iş var diyordum. Tevekkeli değil, meğerse elin nâmahre-miyle mercimeği fırına vermiş de, çoktan alev bacayı sarmış. Biz daha uyuyalım.

— Patates çuvaları arasında bu iş olursa artık o dükkânın beti bereketi mi kalır? Tövbeee. j

— Öyle söyleme Ferdane Hanım... Erkek milleti bu... Hangisi olsa yapar... Dişi köpek kuyruk sallamayınca, erkek arkasından gitmez.

— Kardeşciğim, benim İsmail Efendi'ye bişey dediğim yok... Adamın ne günahı var? Bu kadar zamandır şu mahalledeyiz, dünya ahret kardeşim olsun, bigünden bigüne de bana yan gözle bakmamıştır. Bizim o sırfıntıdan nemiz eksik? Biz kadın değil miyiz? İnsanın yoksa içinde kötülük olmasın...

Kahveci Bilâl'in karısı Ferdane anlatıyordu:

— İçeri girdim ki kardeş, ne görsem beğenirsin... Tööbe, töbeeee... Herifin uçkuru elinde, daha kendini topar-hyamamış bile. Yerlerde, patates çuvalarının arasında yuvarlanıp durmuyor mu? Ya o haspa, ya o rezil... Yüzüme bakıp gülmüyor mu? Sanki bir halt etmemişler gibi...

Atiye Hamm,

— Atrık elverdi, diye bağırdı. Yooo... Artık yeter! Ben şimdi gider o sakallı yoncalozla yüzyüze konuşurum. Ya o yedi mahalle artığı sürtüğün kıçına bir tekme vurur, deh-ler, yada alimallah evini taşa tutar, camım penceresini aşağı indiririz.

Sonra etrafındaki kadınlara çıkıştı:

— Ayol karılar, daha ne duruyorsunuz? Kocalarınızı elinizden alıyor da, çıtınız çıkmıyor. Yazıklar olsun size! Tuh, tuh... Benim kocam yokken kanıma dokunuyor be!... Ama kadınların hiç birinde ses yoktu. Hepsi de suspus olmuşlardı. Yalnız Ferdane, Atiye'yi destekliyordu.

— Haydi Atiye teyze... Bu karının hakkından gelsen gelsen sen gelirsin... Ben de arkalıdayım.

MAMBO AYSEL'LE DÜDÜKLÜ ATİYE

Atiye o hızla, eteğini beline toplayıp yürüdü. Bir de üstelik kapıyı Mâide açmasın mı! Bütün cinleri başına toplanan Atiye açtı ağzını, yumdu gözünü:

— Tuh sana rezilin rezili... Elâlemin evli barklı erkeklerini ayartmıya sen utanmıyor musun hiç?

Neler neler ne ağza alınmaz laflar söylüyordu da, Mâide gık bile demiyordu. Merdiven başından,

— Nedir o? Ne oluyor orada? diye bir gümbürtü duyuldu.

Hacı Mesut Efendi'nin sesiyle Atiye Hanım titredi. Bu adamın sesinde bir büyü vardı sanki...

— Ne var Mâide? Kimdir o gelen? Mâide terbiyeli terbiyeli cevap verdi:

— Atiye Hanım geldi Hacı Efendi...

Hele şu sokak süpürgesi bir de «Hacı Efendi» demiyor mu, işte o zaman Atiye, büsbütün çileden çıkıyordu. Merdiven başındaki ses,

— Buyurun! diye gürledi.

Bu ses tonundan Hacı Mesut'un kızdığı belliydi. Atiye, kuyruğunu bacaklarının arasına sokmuş bir tazi gibi duvar dibine sokularak merdiveni çıktı. Süklüm püklüm Hacı Mesut'un odasına girdi.

— Safa geldin? Atiye Hanım.

Her hece, derin kuyuya atılmış taş sesiyle ağzından çıkıyordu.

— Safa bulduk Hacı Mesut Efendi...

— Aşağıdan bir sesler duydum. Sen miydin o söylenen?

O edepsiz Atiye, Kırkmerdiven Mahallesi'nin şerrinden yaka silktiği Atiye, mum olmuştu. Hacı Mesut,

— Mâideeee!... diye bağırdı. Gümbürdeyen sesi camlan zıngırdattı. Mâide, yanaklan gül gül kızarmış, içeri girdi.

— Şimdi söyle Atiye Hanım. Kırkmerdiven Mahallesi' nin erkeklerini baştan çıkaran kim?

Atiye'de ses yok.

— Söyle Atiye Hanım!

—Benim bişeycik dediğim yok Mesut Efendi... Yâni mahallede bir takım uygunsuz laf oluyor, dedikodu dönüyor da, ben onu dedim. Helbet böyle şeyleri siz de istemezsiniz. Ben işte onu demeye getirdim. Yoksa benim ne üstüme vazife?

Hacı Mesut,

— Pekâlâ, dedi, neymiş o dedikodular bakayım? Bu saçımla sakalımla hiç utanmadan, torunum yerinde kızı, kan diye almışım öyle mi? Hele bak sen...

Mâide'ye seslendi:

— Kız! Artık zamanı geldi, söyle bakayım, sen benim neyimsin?

O utangaç kız, birden hâyâ perdesi yırtılmışcasına bir kahkaha koyuverdi:

— Metresinin ayol... Atiye Hanım,

— Aaaa!... diye bir çığlık basıp, elini yüzüne kapadı; aaa!... O da nasıl söz? Üstüme iyilik sağlık. Bir yaşıma daha bastım. Nasıl sözmüş o? Estağfurullah, estağfurullah...

-- Hiç estağfurullah! mestağfurullahı yok... Bu benim basbayağı metresim. Hem de altı aylığına... Anladın mı sen? Gelin elbisesi giydirip, karım diye bu mahalleye getirmeseydim, beni mahalle halkı evine alır mıydı? Haa? Alırlar mıydı? Kız, şimdi söyle bakayım, sen bu Atiye olacak kaltağı tanır mısın?

Mâide asıl şimdi bir sürtük, bir şıllık olmuştu. Yılış yılış sırtarak,

— Tanırım ya, dedi, onu Beyoğlu'nda tanımayan mı var? Adıyla samyla ona Düdüklü Atiye derler...

Atiye, put kesilmiş. Hacı Mesut,

— Peki nerden tanırsın? diye sordu.

— Ayol o randevucu Sosyete Neriman'ın evine sermaye getirir.

Atiye, kendini savunmak zonanda kaldı:

— Ben o zanaatı bırakalı hanidir. Şimdi elimi eteğimi çektim artık. Rabbime şükürler, evime çekildim, namusumla oturuyorum...

Mâide coşmuştu,

— Kan, kan! diye Atiye'nin üzerine yürüdü, sen beni ağzı süt kokan yavru kuş mu sandın? Seni Beyoğlu'nun ara sokak kaldınmlarınm kart sürtüğü seni... Ben şimdiye kadar sustuysam, Hacı Efendi'nin hatın için sustum. Ben Mâide filân değilim, bana meşhur Mambo Aysel derler, anladın mı sen? Eğer tanı mıyorsan, git de beni ahlak zabıtası şefine sor, Alimallah seni o faras ağzına elimi sokar da şöyle «cart» diye ikiye ayırırsam, sen yüzüncü sabıkam olursun... Sen müslüman mahallesinde salyangoz mu satıyorsun? Seni gidi tıngırtı bezi suratlı paçavra kan seni...

Mâide, yâni asıl adıyla Beyoğlu bülbulü Mambo Aysel, bir coşmuştu ki, artık önünde durulacak gibi değildi. Beş aydır, Kırkmerdiven Mahallesi'nde susmuş susmuş, işte en sonunda patlayıvermişti... Kırkmerdiven Mahallesi'nin bütün kadımlanna karşı duyduğu hıncı, şimdi, Düdüklü Att-ye'den alıyordu. Düdüklü Atiye bile pes etti:

— Kız sus, beni yedi mahalleye rezil rüsvay ettin. Meğer sen benden de baskınmışsın...

Ama ağzı açılan Mambo Aysel, susmak bilmiyordu:

— Sen bana aç gözünü de bir iyice bak. Elini eteğini çekmişmiş de, evinde namusuynan yaşıyormuş... Hangi namusla Düdüklü kan... Şoför Recep'in kansı Ayten'i Sosyete Neriman'ın evine getiren, ondan yüzde alan sen değil misin? Bakkal İsmail'in kızı Nuran'ı daha efendime söyliyeyim berber kalfası İzzetin ablasını... Daha söylye-yim mi? Eğer Hacı Efendiyle mukavelemin bitmesine daha bir ay olmasaydı, şimdi pencereyi açar, bütün mahalleyi ayağa kaldırırdım... Kırkmerdiven Mahallesi'nin namuslu kanlan, senin de, benim de ne mal olduğumuzu işte o zaman görürlerdi. Benim üstüme ne varıp duruyorsunuz siz? Benimle ne alıp veremediğiniz var? Ben burada vazifemi yapıyorum. Hacı Efendiyle altı aylık mukavelemizin her hükmünü yerine getiriyorum. Arasıra Atiye ağzını açacak oluyor, ama Mambo Aysel onun lafım ağzına tikip, soluk almadan veriştiyordu:

— Mukavelemin son gününe kadar dişimi sıkıp dilimi tutacaktım ama, en sonunda Hacı Efendi müsaade etti de, patladım işte. Ben bu Kırkmerdiven Mahallesi'nde kimin kocasını baştan çıkarıyorum? Bir tane söylesenize! Ayol onlar koca değil, koca müsveddesi, korkuluk... Ben Hacı Efendi'nin bitek kılını bile bu mahallenin cümle erkeklerine değişmem... Hay Kırkmerdiven Mahallesi'nin kırk merdiveni de kırkınızın başında paralansın! Karılarr! Kanlar! İnsanın Hacı Efendi gibi maşallah dibek tokmağı kadar sağlam kocası olur da, daha gözü dışanda olur muymuş? İıuh, kokmuşlar. Ayol onlar erkek mi? Turşu herifler. Hacı Efendi, onların topunu erkek diyerek kış cebinden çıkarır. Maymunlar, bir de peşimdeler, eteğimin dibinden ayırlamazlar. Ellerinden bir iş gelse bari, canım yanmaz... Ayol, onlar önce kendi kanlarının hakkından gelsinler de, sonra komşunun kümesine göz diksiner...

Bakırcı Yunus dedikleri herif, günde on beş saat çalışmaktan iflahı kesik zavallının, kolunu kıpırdatabilecek hali yok... Postacı Tahsin dersin, erkek diye al da rafa koy. Sabah akşam sade suya kuru fasulye yemekten yüreğinde aman, dizinde derman, dilinde ferman kalmamış... Muhtar Sezai denen bunak, kansından bir araba dayak yemeden çiş bile gelmez. Şoför Recep dersin, araba sürmekten eve yorgun argın gelince, göz kapakları düşer, sofrada horlamaya başlar... Bakkal İsmail'in zati içi geçmiş, sütçü beygiri gibi ayakta uyur... Tutup şöyle bir oynasın, çekirdekleri sallansın...

Çenesi açılan Mâide, öbür adıyla Mambo Aysel, Kırkmerdiven Mahallesi'nin erkeklerini sayıp döküyor, bir bir ne mal olduklarını ortaya koyuyordu.

— Bir de utanmadan erkeğiz diyerekten ortaya çıkmışlar, onun bunun kansına göz dikerler. Şimdiki zamanın erkeğinde iş yok...

— Ayol sen de benim gibi kırk yıllık ustayı büsbütün acemi çıkarıp yaptın, çıkardın. Helbetteki iş yok, Ben bilmez miyim hiç... Bunların hepsi Roke'n Rol erkeği... Doldur bir çuvala kaldır at Sarayburnu'ndan aşağı... Bunlar kızım naylon çorap gibi iki çekıştirmede ya akar, ya kaçar... Ne de olsa eski toprak başka... Eski toprak gibi olurlar mı?

Mambo Aysel,

— Ha şunu bileydin, dedi. En kabadayısı sandüviç yer, üstüne de açlığını bastırır diyerekten sekiz saat çiklet çiğner. Hacı Efendi öyle mi hanım... Maşallah yer uskumru dolmasını, yer koç yumurtasını, yer beyin salatasını, yer havyan... İçer üstüne çeşit çeşit şuruplarını... Helbet benimle mukavele yapar.

Atiye,

— Şimdi anladım, dedi, demek bu kız yem öyle mi? İlâhi Hacı Mesut Efendi, bak bu hiç aklıma gelmemişti, öleceğim aklıma gelirdi de, işte bu gelmezdi. Demek sen, bu körpe bildircini yem diye kullandın, ağına öbürlerini düşürmek için... Hay aklınla bin yaşa sen... Demek bu herifler bu körpe kuzuya göz dikerken, evdeki yağlı kuyruklu koyunu da kaptırdılar senin gibi bir kart kurta...

Gür kaşlarının altında kıvılcımlar saçan ateş gözleri gülümseyen Hacı Mesut,

— Kapıma boynuz takmalanımdan anlamadın mı? dedi.

Mambo Aysel söyledi, söyledi, bütün içini dökünce yorulup sustu. Sonra tatlı, yumuşak sesiyle,

— Hacı Efendi, şurubunuzu getireyim mi? dedi.

— Getir yavrum, getir bitanem, getir iki gözüm... Mambo Aysel, şurup getirmek için dışarı çıkınca, Hacı

Mesut,

— Nasıl sen daha namus davası eder misin? diye Ati-ye'ye sordu.

Atiye, lâfı değiştirmek için,

— Artık bu kızın gereği kalmadı galiba... dedi.

— Yooooo... Daha bir ayı var. Her iş sırayla. Kırkmerdiven Mahallesi'nde Mâide'de gözü olan erkekler daha çok var.

Mambo Aysel, nar şuruplarını getirdi. Hacı Mesut'unla büyük bir gümüş kupa içindeydi. Tıpkı bir kral görkemiyle kupayı basma dikti. Beyaz sakallarından birkaç damla kırmızı nar şurubu süzüldü.

Artık işinin bittiğini anlayan Atiye, ■: ' — Sizi çok rahatsız ettim, dedi, seni de bilemedim kızım... Affedersin. Bana müsaade...

Hacı Mesut, bir dev gibi ayağa kalktı, i — Yoooo... dedi, yağma yok. Bunca marifetini öğrendikten sonra, hemen kalkıp gitmek mi olurmuş! Her ne kadar saçma ak düşmüş olsa da, yine makbulümsün...

Hacı Mesut, Mambo Aysel'e göz kırptı,

— Kapıyı arkadan kapa yavrum! dedi.

* * *

Kırkmerdiven Mahallesi'nin kadınları, Atiye'nin evinde toplanmışlar, onun yolunu gözlüyorlardı. Eteğini beline toplayıp, Hacı Mesut'a haddini bildirmeye gitmiş, neredeyse bir saat olacak, hâlâ evden çıkmamıştı. Kadınlar meraktaydılar. Burnunu pencere camına dayamış olan kahveci Bilâl Efendinin karısı Ferdane,

— İşte en sonunda evden çıkabildi... diye müjdeyi verdi. Bütün kadınlar, sokağa bakan üç pencereye üşüştiler. Atiye, kulakları düşmüş, kart bir kancık eşeğe dönmüştü. Evden içeri girince, Ferdane,

— Ne o ayol, o yoncaloz herifle halvete mi girdin, nedir? Saatler saatleri bekleriz, gelmezsin, ne oldu anlat... Meraktan ateş üstünde cin mısın gibi patır patır patlı-yacağız... dedi.

Atiye, sedire çöktü, bir derin soluk aldı:

— Dur hele, aman Ferdane... İşler bizim bildiğimiz gibi değilmiş kardeş... Düpedüz elin ırz ehli namuslu adamına iftira etmemiş iniyiz!

Ferdane, bu birden değişikliğe şaşmıştı. Hâlâ gözleri süzüm süzüm süzülen Atiye, derin bir iç çekti,

— Aman pek memnun oldum, dedi... Biz, her şeyi ters anlamışız!

Şoför Recep'in kansı Ayten,

— Ben sana demez miydim, Atiye teyze? dedi.

— Derdin, derdin ama kızım, insan kendi gözüyle görüp öğrenmeyince, inanıyor mu?

Melek gibi adammış meğer.

Bakırcı Yunusun kansı Esmâ,

— Evliya gibi adam! dedi. Atiye,

— Hem de yedi evliya kuvvetinde maşallah... Muhtar Sezai Beyin kansı Sahavet,

— Anladım, diye kendikendine söylendi. Postacı Tahsin'in kansı Sıdika da,

— Ben sana, Atiye teyze boşuboşuna gitme, demedim mi? dedi.

— Sus kız! Hiç de boşuboşuna gitmemişim... Bakkal İsmail'in kızı Nuran, uzun bir,

— Yaaaa!... çekti.

Ama kahveci Bilâl'in kansı, Nuh diyor da, Peygamber demiyordu:

— Ben onu bilir, onu söylerim. Bu koca moruk büyü mü yaptı nedir, sizin hepinizin aklını almış!...

Atiye,

— Dur hele, sen dur... Daha bir ay zaman var. Hele biraz sabret, dişini sık... Bir aya kalmaz senin de aklını çelmezse, ben buradayım... Bana da Kırkmerdivenli Atiye demesinler... dedi.

\

* * *

Bir ay sonra Hacı Mesut Efendi, genç kansı Mâide'yi boşadı. Boşanma sebebini soran Kırkmerdiven Mahallesinin erkeklerine,

— Torunum yaşımda bir kız almakla hata ettiğimi anladım, diyordu. Mahallenin şerefini de düşündüm... Ne demişler: Devenin çanı bile, dengi dengine, diye çalarmış... Mahallenin Kısmeti Mâide, öbür adıyla Mambo Aysel, Kırkmerdiven Mahallesi erkeklerinin onları yutkundur-maktan başka işine yaramamış, yalnız Hacı Mesut'a kısmet olmuştu. Hacı Mesut, namuslu bir adam olduğundan, kızın altı aylık sözleşmesi bittiği gün, eline bi tamam onbin lirayı saydı.

Mambo Aysel'e giderken de,

— Başın darda kalırsa, bana haber sal yavrucuğum! dedi.

Nâfi Bey'le trende hemen ahabab olduk.

— Efendim, bir tavsiye kartı için Ankara'ya gidiyorum... dedi. Başınızı ağrıtmazsam, anlatayım. Bundan altı ay mukaddem bikere daha Ankara'ya gitmiştim. Sizden iyi olmasın, bizim bir Zeki Bey vardır, çok iyi bir zattır. Elimizde büyüdü. Çocukluğunda bu Zeki'den bütün mahalle illallah ve resulillâh dedi. Yaka silkmeyen kimse kalmadı. Öyle bir yaramaz, öyle bir haşarı oğlan...

Nâfi Bey'in anlattıklarını dinlememeye çalışıyorum ama, elde mi? Kulağımın dibinde vırvır durmadan anlatıyor:

— Haşarı mı haşan... Affedersiniz, ne türlü muzur-luk varsa, hiçbir kalmamış, cümlesi bu oğlanda içtima etmiş. Biz, bütün mahalleli, bu oğlan dünyada adam olmaz, derdik. Ne dersiniz Beyefendi, Cenâb-ı Mevlâm bu çocuğa sonradan bir zihin açıklığı verdi ki, adam oldu, hem de adam olanların cemi cümlesini geride bıraktı. Adam olunca da, İstanbul'u bıraktı, gitti. Ankara'ya yerleşti. İşte bendeniz altı ay mukaddem, bu Zeki'ye, yani affedersiniz, Zeki Bey'e gittim. Ne dersiniz, bendenizi bitür-lü çıkaramadı. «Aman Zeki Bey, siz Nemse çıkmazında, Çanklı tekkesinin bitişiğinde oturmaz mıydınız?» dedim. «Nemse çıkmazı mı, orası da neresiymiş? Biz Şişli'den başka yerde oturmadık. Yalnız yazları Ada'ya giderdik,» dedi.

«Aman Beyefendi, acaba bendeniz mi şaşırdım. Zatı-âliniz polis memuru Tahir Bey'in mahdumu değil misiniz?» diye sordum.

«Hangi polis memuru?» diye bağırdı. Evet, benim babamın adı Tahir'dir ama, polis değildi. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nde Muamelât-ı Hususiye Müdürü idi.»

Anlaşılan bizim Tahir Bey; polislikten tekaüt olduktan sonra terfi etmiş. Her ne dedimse, Zeki Bey'e kendimi tanıtamadım. En sonunda,

«Hatta siz bugün bizim bahçeye girmiştiniz de eriğe çıkmıştınız... Hatırladınız mı?» dedim. Hatırlamadı.

«Sonra, ben zatıâlihizi kovalamıştım. Zatıâliniz de korkuyla erik ağacından atlayınca düşmüştünüz de, yerdeki teneke dudağınızı yarmıştı. İşte o yank hâlâ duruyor, izi var...» dedim.

«Her neyse, ne istiyorsunuz, onu söyleyin. Tavsiye mi istiyorsunuz? Ha tanımışım, ha tanımamışım. Orası mühim değil...» dedi.

«Ah efendim, nasıl da anladınız» dedim. Henien cüzdanından bir kart çıkardı. Üstüne «Hâmil-i kart Nâfi Bey'e lüzumlu suhuletin gösterilmesi ricasiyle» diye yazdı. Ben kartı okuyunca «Suhulet istemiyorum, iş rica ediyorum» dedim. «Usul öyledir, öyle yazılır» dedi.

Kartı aldım, İstanbul'a döndüm. Beyefendiciğim, şu dalgınlığa bakın, tâ Ankaralara git, kart al, gel de sen, kartın kime verileceğini sorma. Beyefendi bu zamanda insanda akıl mı kalıyor?

Kart elimde eve gelince, aklım da başıma geldi. Yahu biz bu kartı kime vereceğiz? Kartın üstüne, şu makama, şu zata diyerek hiçbir şey yazılmamış. Şimdi tekrardan mı Ankara'ya, bunu sormaya gidelim. Bir bilene danışalım, dedik. Meğer a efendim, bu işi benden başka herkes bilirmiş... Tavsiye kartım almak bir iş, kullanmak da bir meslekmiş Beyefendi. Bir ahabab, «Yahu Nâfi Bey, senin hiç mi akim yok?» dedi. «Sen şu kartın üstündeki imzaya bak! Kimi imza (...) Müdürlüğünde geçer. Kimi imza da hâmiline ödenecek banka senedi gibidir. Her yerde geçer. Maşallah, sen imzanın her yerde geçenini almışsın. Şimdi bu imzayı ister Sandal Bedestenine götür, ister Belediyeye, ister Vilayete, Allah'ın izniyle bu kartın her yerde hükmü geçer.»

Ah Beyefendiciğim, bize büyük ikramiye vurmuş da hiç haberimiz yok. Madem bu kart, her biyerde geçer, başımızı büyük taş a vuralım, dedik. Yürüdüm Başmüdürlüğe. Başmüdür ile görüşebilirsen görüş. Kartı almak kolay-mış, gel gelelim, kartı vermek zor. Giderim, yok derler... Farzedin, ben bir memurum... Sabahın sekizinde Başmüdürlüğün kapısında bekliyorum. Akşam sekiz diyene kadar. Bazı, bazı, bir rüya gibi Başmüdür önümden bir gelip bir geçiyor. Ben seğırtene kadar ya gitti, diyorlar, ya gazetecileri aldı, diyorlar. Başmüdür demek, ortalarda hiç görünmeyeceksin, demek.

Bir ay böyle geçti. Bir gece evde aklıma geldi, şu bizim tavsiye kartı ne âlemde diyerek cüzdana ei attım. Öyle ya, tam Başmüdür karşısına aldı, bir de cüzdana davranmışım ki, kart yok. Olur ki çalarlar. O zaman Başmüdür Bey, «Madem kartın bile yok, ne demeye karşıma geldin, yıkıl» dese, haklı değil mi? Kartı cüzdana değil, ceketin iç cebine, kalbimin üstüne koymuşum. Kartı buldum, velâkin kartta hayır kalmamış...

Ben gide gele terlemişim... Kart da terden hamur olmuş. Tavsiye kartı hamur olduğu gibi, üstündeki yazılar da çamur olmuş. Aman, şimdi ne olacak? Kartı güneşte bir iyi kuruttuk. Bu sefer üstündeki yazının mürekkebi soldu mu! Sanki kartın üstünde sümüklü böcek gezmiş.

Yazıyı hiç bozmadan üstünden bidaha mürekkeple geçtim.

Bigün karta elimi attım ki, kart iki parça olmuş, elimde tuta tuta, cebime soka çıkara, kartın bir köşesi kopmuş. Hem de parmak izinden «Hâmili» ile «lüzumlu» kelimeleri silinmiş, kart şöyle olmuş: «Kart Nâfi suhuletin gösterilmesi ricasiyle». Hiçbir mânâ çıkmıyor. Eh ne yapalım, dedim.

İkiye ayrılmış kartı, yapıştırıcı şeffaf bantlar var, onunla yapıştırdım. Artık, tavsiye kartına öyle dikkat ediyorum ki, hiç sormayın. Bir ay mı, iki ay mı, daha gittik geldik, Başmüdür Bey'in yüzünü görmek ne mümkün...

Bir sabah kartı cebimden çıkarırken bişey, hafiften cırt etti. O saat anladım. Kartı yapıştırdığım bandın zamkı sıcağın erimiş, nüfus kâğıdındaki resme yapışmış. Ben kartı çekince, yırtılan resim de beraber geldi. Resmin de neresi? Tam yüzüm gelmiş, «ricasiyle» kelimesinin üstüne yapışmış.

Şimdi ne olacak? Yapışan resmi çıkarmaya uğraşıyorum, kartın kâğıdı da beraber kalkıyor. Eksik olmasın bir ahababımız, «Bu işi yapsa yapsa falanca yapar. Gayet iyi sahte diploma ustasıdır» dedi. Adamı bir de methetti.

Öyle sahte diplomalar yaparmış ki, hakikî diplomalardan daha da mükemmel. Adama gittik. «Ben hapse girdikten sonra sahtecilikten vaz geçtim, şimdi dolandırıcılık yapıyorum!» dedi. «Aman bu iş sahte iş değil, bir sevaptır.» diye yalvardık. Adam acıdı. İşe girişti. Derken efendim, birden «Bu ne biçim kart?» diyerek hiçbir söylemediğini bırakmadı. Resmi kaldırırken, kartın üstündeki bir tabaka kâğıdı da beraber sökmüş almış. «Ricasıyla» kelimesi de gitti. Kart şöyle oldu: «Kart Nâfi Bey'e suhuletin gösterilmesi».

Aylar geçiyor, Başmüdürü bitürlü göremiyorum. Kartın üstündeki yedi kelimelik yazı, indi dört kelimeye. Daha bir zaman geçse, kartın üstünde kelime kalmıyacak.

Beyefendi, Allah inandırсын, tam beş ay... Beşinci ayın içindeydi. Bir sabah vilâyete geldim, bir de kartı cebimden çıkarınca ne bakayım, cebimdeki dolma kalemin kapağı düşmüş, cebim mürekkep olmuş, benim tavsiye kartı da mürekkebe bulanmamış mı! Bereket bütün kelimeler mürekkeplenmemiş, yalnız «Suhulet» kelimesi gitmiş.

Bir sabah vilâyette boynumu bükmüş duruyordum. Oradan birisi,

«Yahu, sen Başmüdür Beyi görüp de ne yapacaksın?» dedi.
«Zeki Bey'in selamı var, onu söyleyeceğim!» dedim. Adam,
«Tuuu...» dedi. «Yahu, insan Zeki Bey'den selam getirir de, bu kadar zaman bekler mi? Zeki Bey vallahi duymasın, selamım geç kaldı diyerekten kıyametleri koparır. Zeki Bey'den selam oldu mu, duhuliye serbesttir. Haydi yürü!»
Hay Allah razı olsun, o adam kimse, beni Başmüdürün huzuruna soktu. Başmüdür Bey'e bir reverans verdim, elimi cebime attım. Ah beyefendiciğim ah... Bu erkek elbiselerine neden bu kadar çok cep yaparlar bilmem ki... İnsanın, maltız keçilerinin meme torbası gibi bitek büyük cebi olacak, onu beline bağliyacaksın. O zaman insan ne ararsa, atar elini cebine, hemen bulur. Şimdi öyle mi beyim? Önce ceketin ceplerine elimi attım: Kart yok. Dış ceplerinde yok, mendil cebinde yok, pantolonun iç, dış ceplerinde yok. Pantolonun arka cebinde yok. Tavsiye kartı yok. Velâkin, tavsiye kartından başka ne arayan var. Tramvay bileti mi istersin, sinema bileti mi, yoksa avukat kartı mı, kürdan mı, simit susamı mı! Aman Yarab-bi... Ben ceplerimi ha babam kanştırdıkça İlleşmadür'gölüyor... Yahu, bunlar cep değil, Tramvay İdaresinin bulunmuş eşya deposu. Düğme çıkıyor, fotin bağı çıkıyor, sicim yumağı çıkıyor, yalnız benim tavsiye kartı çıkmıyor.
Başmüdürün de hoşuna gitti. «Telaşlanma, yavaş ya-

vaş ara!» dedi. Demeye kalmadı, bir elimde kartı görmi-yeyim mi!
Meğer o kartı elimde tutarmışım da, heyecandan haberim yok. Başmüdüre kartı uzattım. Karta baktı, baktı, okuyamadı. Odadaki memurlardan birine «Gözüm seçmiyor, oku şunu!» dedi. Adam da okudu «Kart Nâfi Beye gösterilmesi».
Başmüdür «Kart Nâfi Bey kim?» dedi.
Siz olsanız ne cevap verirsiniz?
«Bendenizim efendim!» dedim.
«Soyadınız Kart mı?» dedi.
«Aile lakabımız efendim!» dedim.
«Zeki Bey'in kartı başüstüne. Her ne gösterilecekse gösterelim.» dedi.
Kartı bulduğuma bin pişman oldum. Kaybolaydı da kurullaydım.
«Efendim, Zeki Bey bendenize bir iş için...» derken Başmüdür «Vallahi bu kart iş için geçmez» dedi. «Ama göstermek için, ne isterseniz gösterelim...»
Ardıma baka baka odadan çıktım. Yaaa... İşte böyle Beyefendi. Şimdi yeniden kart çıkartmak için Ankara'ya gidiyorum. Zayıinden dolayı Zeki Bey'den bir kart daha alacağım da, inşallah bir işe gireceğim.
Nâfi Bey içini çekti. Adama acıdım. Ankara'ya boşuna gidiyordu. İsteddiği tavsiye kartını alamıyacaktı. Çünkü o sabahki gazeteler, Zeki Bey'in istifa ettiğini yazıyorlardı. Herhalde Nâfi Bey okumamış olacak. Hiç olmazsa Ankara'ya kadar ümidini kırmamak için ben de bişey söylemedim.

Otelde kaldığım odanın kapısı vuruldu. Sabahın erken saatiydi. Yol yorgunluğundan daha yataktan kalka-mamıştım.

- Buyurun! dedim.
- İçeri iyi giyimli, pancar yüzlü, altmış yaşlarında bir ağa girdi.
- Hoş geldin Bey! dedi.
- Hoş bulduk! dedim.

Yataktan kaıkmaya davrandım. Eliyle tuttu:

— Rahatını bozma Allâsen... Gazeteciymişsiniz, he mi?

— Evet, gazeteciylim!

— Gazeteler, bizim partinin toptan öteki partiye aktarma olduğunu yazmışlar. Herhâl bu işi yerinde öğrenmeye geldiniz.

— Evet... İyi bildiniz.

— Bey, ben de zabah zabah bu işi ağnatmaya geldim. Erkenden gelişim bundan... Benden önce birisiynen konuşursun da, yalan yanlış anlatır, seni yanıltır. Bu işin jesa-sı bende. Bak, diğne, iş nasıl oldu.

Baskına uğramıştım. Yataktan bile kalkamadım. Bu kadar yolu tepip gelişimin sebebi buradaki en kuvvetli partinin, bütün üyelerinin toptan öbür partiye geçmeleri idi. Bunun neden böyle olduğunu yerinde sorup soruşturup öğrenecektim.

— Adım Bekir, dedi. Devşiroğullanndan Bekir. İlkın şunu diyeyim, biz hepimiz partimize yürekten bağlıyız... Heç bişiy bizim bağımızı koparamaz. Hakkımızda dedikodu çıkarmışlar. Bizim heç bi suçumuz yok. Bir yağnışlık oldu, o kadar. Bizim partiye Ankara'dan emir çıktı ki, Osman Bey geliyor diye... Bilirsiniz Osman Bey, öteki partinin ele basısı, bizim kasabaya geldi mi, kıyamet kopacak, öteki partiler bir hafta önceden Osman Beyi karşılamak için hazırlığa giriştiler. Bizim partinin bura başkanına gittim: «Aman Satılmış Bey, merkeze yaz. Bizim partiden de biri gelsin. Biz bu işde altta kalmıyalım. Bu işi Ankara'ya böylecene yaz. Bize acele tarafından hemen bir adam yollasınlar» dedim. Satılmış Bey: «Bekir Ağa, heç Angara'ya yazılır mı? Onlar bize yazar, bişey sorarsa cevap veririz» dedi.

«Kendiliğimizden yazsak...»

«Usûl mü çıkarıyorsun? Yukarı makama aşağı makam yazar mı heç? Nezaketin dışına çıkmak olur.»

«öyleyse el altından bi haber uçuralım. Hali keyfiyet böyle böyle, aman bize bir adam yetiştirin, diyelim!»

Satılmış Beye söz geçirmenin mümkünü yok.

«Şimdi Mayıs ayı, partinin adamları hep propaganda gezmesine çıkmışlardır. Her biri bir yere dağılır. Her bir işin bir programı var. Helbet sıra bizim kazaya gelince, buraya da birini gönderirler. Sen, ben ne biliriz. Partinin elinde adam olsa, hiç göndermez mi?»

«Aman Satılmış Bey, koca partide hiç adam olmaz mıymış? Adam kıtlığına kıran mı girdi? Yol mesarifi harçlığı, navlunu bizden olsun. Aman bir adam.»

«Canım Bekir Ağa her bir adam bu işi görebilir mi? Sen nutuk virmeyi davar gütmek mi sanıyorsun?»

Ne desem, Satılmış Beye ağnatamıyorum.

«Yahu Satılmış, kim olsa olur. Biri gelsin yeter. Heç bi gonusma bile istemez. Milleti meydana dökeriz. Bi alkış tuttururuz, yaşasın demograsi diyerekten bağirtiriz. Bu gürültüde onun ne dediği duyulmaz. Bizimki türkü ça-ğır sa gene olur. Kurban keseriz, yollara keçe döşeriz, dükkânları çalı süpürgesi otuynan donatırız. Radyo pigabını da açar, onuncu yıl marşını bağirtiriz. Kimin ne dediği anlaşılmaz. Bir gürültüye gider canım. Bir adam çıksa da meydandaki tümseğe ağzını açıp kapasa, gene yiter...»

Satılmış Bey: «Doğru diyorsun, velâkin bu işi yapamam!» diyo.

«Bırak, her bi sorum bana ait. Sen karışma» dedim.

«Olmaz, ben bu partinin il başkanıyım» diyo.

Hay Allah... öteki partinin elebaşısı gelecek, nutuklar çekilecek, kurbanlar kesilecek, gıyamet gopacak... Bizim yüzümüz yere mi gelecek? Tuuu... Sen şu işe bak. Biz şu gadar bir gayret edelim de, sonra eller düğün bayram itsin. Olur mu canım? Daha bu memlekette durulmaz. Adamı tefe goyar da çalarlar. Yolda gezilmez valla-ha... Ben bi çıkar yol düşünmeye başladım. Bizim partinin kahvesinde düşünüp dururkene, gene bizim partiden Hıdır Ağa, geldi.

«Ne o Bekir Ağa? Sen gene bir domuzluk düşünüyon...» dedi.

Olanı biteni baştan aşağıya bir bir anlattım. «Şimdi bir iş var...» dedim.

«Nasıl bir işmiş?» dedi.

Anlattım: «Biz bir yabancı adam bulacağız. Memur kıyafetli biri olacak. Ama tümünden yabancı... Hiç kimse onu tanımayacak. Herifi paraynan tutacağız. Şu meydanda bir nutuk

verecek. Vermese de olur a... Bir boyunu gösterebilirsin. Vatandaşlar desin, yeter. Bizim alkışımızdan zati ses duyulmaz, dediği anlaşılır. Sonra tomofille gider-kene, millet tomofili sırtlar, kasabanın dışına atar... Bi

kere kasaba dışına attık mı, herifi bırak getsin... Bizim partiden de biri geldi, deriz de hiç olmazsa öteki partiden baskın çıkarız. Yoksa onlar bizden baskın çıkacak... Bir de onlar bizi bastırdı mı, seçim gitti demek hay Hıdır Ağa...»

Biz böylece konuşurken: «Seni Satılmış Bey istiyorum...» diye haber geldi.

Partiye vardım. Satılmış Bey,

«Müjde Bekir Ağa» dedi, «Angara'dan sincik tel geldi. Partiden biri de bize geliyormuş.»

Bir kere hop deyi hoplamışım. Hoplanmaz mı? Hop-lanır da, zıplanır da... Canım bu koskoca parti, bu kadar-lık bir işi düşünmez mi?

Satılmış Beye, «Bizimki ne zaman geliyor, onlarınki ne zaman geliyor?» diye sordum.

«Onlarınki çarşambaya burada, bizimki de cumaya...» dedi.

«İşte bu olmadı Satılmış Bey! Onlarınki bizimkinden önce gelsin... Bu ne demek? Olmadı.

Arada iki gün var. Onların adamını karşılamaya gelir millet, bağırır, çağırır, oynar, zıplar, alkışlar, omuzuna alır, sonunda yorulur. Yorulunca da, iki günde dinlenemez. Bıkar.

Bizimkini hevesli karşılamaz. Olmadı.»

Satılmış Bey: «Geldiğine dua etmiyon, bi de geç diye mahna buluyon» dedi.

«Gayri o işi bana bırak» dedim. «Evvel Allah ben o

işin hakkından gelirim. Onlarınki çarşambaya gelemez. Bi-

zimki cumaya gelir. Onlarınki de biriki gün sonra varsın, gelsin...» /

Satılmış Bey: «Davul zurna işini, horon halay işini sana bırakıyorum» dedi.

«Heç merak etme» dedim. «Milleti bütün toplama işini, kurban kesme işini, meydanlara hoparlör koyma işini, her işi sen bana bırak...»

Kollan sıvadım. Bizden dört istasyon ötenin istasyon memuru bizim kasabadandır. Hemen

ona koştum: «Aman Yusuf oğlum, sen hangi partidendin?» «Şu da lâf mı» dedi.

«Elhamdulillah, hep bir partideniz.»

«Buna memnun oldum. Bak, şimdi bi iş var. Öteki partiden biri kasabaya geliyo...

Çarşambaya gelecek. Sen sincik bu adamı geciktireceksin.»

«Aman Bekir Ağa, bu nasıl iş? Koca adamı nasıl geciktirim?»

Kafam kızdı: «Ulan Yusuf, sen koca istasyonun bir memuru olasan da adamı yolundan koyamıyasın... Geç, on para etmezsin.»

«Nasıl olacak bu iş?» diye sordu.

«Treni durduracaksın.»

«Aman Ağa yapamam.»

«Yapamam var mı? Bu iş şahsi bir iş değil. Bu bir memleket işi... Parti işi, başka bir işe benzer mi?»

«Canım, on dakika, yirmi dakika, hadi bir saat, neyse. İki gün tren durdurulur mu?

«Ulan Yusuf sen gizli din taşıyorsun. Öteki partidensin. İmansız, iki gün değil, iki hafta tutsân, ne olacak. Yollar bozuk dersin...»

«Bekir Ağa, söz veremem. Lâkin bir icabına bakanz.»

Oradan bizim istasyona vardım. Kasaba, istasyondan tomofille beş saat çeker. Bizim şoför Halit'i yakaladım.

«Ulan oğlum Halit, partiye karşı kalbin bütün mü?» diye sordum.

Halit, sapına kadar erkekmiş. «O nasıl söz Bekir emmi?» dedi, «hem de nasıl bütün...»

«Oğlum Halit, öteki partiden biri kasabaya gelecek. Şimdi bütün şoförlere tenbih geç. O geleni, başkası arabasına almasın. Sen arabana bindir. Ben yol boyunca, kasabaya kadar yollara tamirat koyduracağım. Sen her tamirat çukurunun başında üç saat beklersin.

Tamirat olmayan yerlerde, benzin bitti, buci tıkanı, sancıman aşm-

EŞEK HANGİ YANDAN?

di dersin... Velhasıl, herife geceyi dağda geçirtirsin. Anladın mı?»

«Anladım.»

«Arkadan bizim partiden biri gelecek. Onu da kuş ol uçur Hali t.»

Her bir işi tekmilledim. Suyolcu Selim'e «Gözünü patlatırım. Öteki partinin adamı geldi mi suları keseceksin. Künkler delindi, borular patladı dersin. Susuzluktan yansın, kavrulsun da nutku tutulsun... Bizimki de geldi mi, sular gürül gürül akacak...» dedim.

Oradan elentrik pavlikasına koştum. Makinist Recep'e, «Aman ha... Öteki partinin adamı geldi mi, cereyan kesilecek. Hiçbir radyodan, hoparlordan ses soluk çıkmayacak. Mazot bitti, dinamo yandı dersin. Bizimki geldi mi, cereyana kuvvet vereceksin. Kasabaya nur inmiş gibi olacak...»

Bizim partililer, önceden su başlarını tuttuklarından, her bir hazırlığı yaptım. Benimkisi özel teşebbüs, gerisini de varsın genel teşebbüs yapsın. Köylere haber saldım, millet meydana döküldü. Davullar, zurnalar çalıyor ki, yer yerinden oynuyor. Derken bizimki, ötekinden önce geldi. Bizim plân iyi. Öteki de devresi gün ancak gelir. Kasabanın dışından başladık kurbanlar kesmeye... İki deve, bir camus, sayısız koyun kesildi. Yollar hep keçe, halı döşeli... Evler,, dükkânlar donandı. Tomofil parmakların üzerine kalktı. Ormanda yeşil yaprak komadık, duvarlara astık. Her bi köşe başında iki hoparlör. Bi yandan onuncu yıl marşı, bi yandan sepetçi oğlu havası... Aman gazeteci bey, olup da görmeler ister.

Bizimki çıktı kürsüye, bir kere «Vatandaşlar!» deyi sesi duyuldu. Ondan sonra, yasadan, varol'dan alkıştan ne dediği duyulmuyor. Her «vatandaş» dedikçe, bir gürültü kopuyor. Ben dersem kırk davul, sen de elli davul... Meydan gümbür gümbür...

Bizim polgram bitti, akşama doğru haber aldık: Öteki de gelmiş. Bizim hesapta az bişey yanlışlık olmuş. Kaç para eder, ne yapsa, iş işten geçti. Sular kesildi, elektrikler kesildi. Mikrofonlarda çıt yok, hoparlörde pıt yok. Adam kürsüde «Vatandaşlar!» deyi bağıyor, vatandaş nerde? Hepsi yorulmuş, bitmiş, evine köyüne dönmüş... Baktı olacak gibi değil, paydos etti.

Az sonra «Seni Satılmış Bey istiyor!» dediler. Seğirttim, vardım, öteki partinin adamı, Satılmış Bey'in yanında. Bizimki ortada yok. Öteki partinin adamı. «Bu ne iş?» dedi. Bilmezlikten geldim. «Hangi iş?» dedim. Satılmış Bey, «Hey Bekir Ağa, bu Bey bizim partidenmiş!» dedi. «Ya öbijrü?» dedim. «Öbürü de öbür partiden...»

«Amanın, biz yanlış bir halt mı ettik...»

«Hemi de nasıl?»

«Peki, bu iş nasıl olmuş? Biz o adamı trenlerde tutmadık mı? Yollarda durdurmadık mı? Yerlerde koymadık mı?»

Bizim Ankara'dan gelen adam «Öyle ama, dedi, eşşe-ği hiç hesaba katmadınız mı? Sizin oyun oynadığınızı anlamış bir eşşeğe binmiş, dağa vurmuş. Kestirmeden gelmiş...»

Dizimi, başımı döğdüm... «Tuuu... heyvah! Ulan, sen bu memleketin adamı ol da, eşşeği hiç hesaba katma... Eşşğin hakkı yenir mi? Eşşek bu. Dağ demez, bayır demez. Şusadan giden tomofil, kaç para eder. Eşşek bir kere dağa vurdu mu benzini yok yidek parçası yok. Kuş olur uçar bu eşşek... Şusadaki tomofili, surda kor geçer.»

Bizimki «Canım, hepsi iyi ya, söylediği laflardan o adamın öteki partiden olduğunu da anlamadınız mı?»

«A Bey, nutuk verirken laf mı anlaşılır, alkış biyan-dan, davul zurna biyandan... Millet coşmuş, yaşasın hürriyet diye bağıyor. Nutku diğneyen mi var? Bir «vatandaşlar» dan gayri duyulanı yok...»

Bekir Ağa, bunları anlattıktan sonra:

— İşte mesele böyle böyle, dedi. Bizim memleketin öteki partiden adama yaşa deyi bağırdığını duyunca, ga-zatalar hep birden öteki partiye aktarma olduk deyi yazmışlar. Töbe olsun yalan şart olsun yalan... İşin aslı bu. Hamdolsun, hep bizim partiliyiz... Di haydi, sincik bizim çiftliğe... Otelin gapısında yaylı bekliyo. Birez de çiftlikte misafirimiz olun. Vallaha billâha yalan... Hep bizim partiliyiz. Bi eşşğin oyununa gurban gittik.

İş adamlığı zordur Müslim Ağa. Biz köylü kısmı bilmeyiz bunu. Bilmeyiz de şehir adamının nasıl para kazandığına şaşar kalırız. Bizim Bey, parayı nasıl savurur, bir görmeli. Ulan Bey, bu parayı yoldan mı toplarsın? Yoldan toplasan para böyle savrulmaz canım. Kahveci çırağına bir bahşiş verir, benim haftalıgım. Ne iş yapmış şu kahveci oğlanı? Günde iki, üç sefer kahve, çay getirmiş. Bana her gün koca İstanbul'u fır dolandırır. Sonra da kırk paranın hesabını sorar. Hanın kapısında arabadan indi mi, şoföre hakkından ayrı bir ikibuçukluk verir. Bir ikibuçukluk da asansörcüye. Güvey mi girdin alçak? Paralan dağıta savura yazıhaneye geldi mi, bana seslenir:

— Dün hamala verdiğin paranın üstünden ne kaldı Mustafa?

Ya on kuruş ya onbeş kuruş kalmıştır. Artan parayı eline veririm de, kuruş kuruş sayar. Ara sıra öğle yemeğini yazıhaneye getirtir. Yemek parası beş lira tutsa, beş de garsona bahşiş verir.

İş adamı olmak kolay değil Müslim Ağa. Bir kere çok dayanıklı olacaksın. Dayanıklı dedimse, yük taşıyacak değilsin. Ağır yük değil, ağır laf kaldıracaksın. Arkadan yedi ecdadına söğseler, yüze geldin mi, sana söğene, ah camm kardeşim diye sarılacaksın. Gurbete çıkmamı bilirsın Müslim Ağa. Burunsuz'un Halil köy kahvesinde, yetim hakkı yediğimi söylemiş. Kulağıma gelince, ulan Halil, seni eşsek cennetine göndermek farz oldu, dedim. Ben de söğdüm saydım. Köy yerinde laf durur mu? Her ne dedimse, bir bir Bûrnsuz'un Halil'e söylemişler. Ulan onu vurmassam bana da Halil demesinler, demiş. Sen olsan ne yaparsın Müslim Ağa. Ya ölmek var, ya öldürmek. Bir kere kahve odasında kalabalıkta söz verdik. Dönmek olmaz. Bir daha köyde, pazarda kimsenin yüzüne çıkmazsın. Kaatillik kötü, mahpusluk kötü, can desen tatlı. Kendi kendime, oğlum sana gurbet gerek, dedim, vardım İstanbul'a. Ar belası, evi uşağı bıraktık, düştük gurbete Müslim Ağa. Bu beyin yanma kapılandık. «Yazıhanenin temizliğine, gel git işine, ayak hizmetine bakacaksın» dedi. Aylık yüzyirmi lira. Başladık işe. Bizim beyin adı Sulhi bey. Yazıhaneye gelen giden çok oluyor. Koş kahve söyle, diyorlar. Koş taksi çağır, diyorlar. Koş lokanta garsonunu çağır, diyorlar. Ben fır fır koşuyorum. Bigün yazıhanede beşaltı kişi var. Bizim Bey, Metin adında birine kızmış. O Metin bey her kimse ona bir söylemediğim bırakmıyor. Herifin ne dolandırıcılığı kaldı, ne hırsızlığı, ne hâşahuzurdan pezevenkliği... Bizim Bey söğ-dükçe, öbürleri daha beter soğuyorlar. Bey bir soğuyor, öbürleri bin... Sana bişey diyeyim mi, ben Beye kızdım. Şu kadar kalabalığın içinde bii yapılır mı? Bunlardan biri de gider, herife söylerse? Yerin kulağı var, demişler. Ondan sonra artık, ya herifi vuracaksın, ya benim gibi gurbetlere düşeceksin. Ulan bu Bey ne yapıyor? Herifin iler tutar yerini komadı. Derken Müslim Ağa, o kızgınlıkla bizim Bey kâğıda kaleme sarıldı. Metin beye bir mektup yazdı. Yazıhanesini tarif etti. «Al bu mektubu götür» dedi. Mektubu Metin beye götürdüm. Onun yazıhanesinde de bir sürü adam, Metin bey, bizim Beyin yazdığı mektubu okur okumaz, aman aman, bir başlasın... Aman Müslim Ağa, bizim Beyin bir parmaklık yerini komadı, batırdı çıkardı. Kan beynime çıktı. Herifin ekmeğini yiyordum. «Artık yeter» diyeceğim, söz bana düşmez. Metin bey söğdükçe öbürleri de coşuyor. Hep birden veriştiriyorlar. Eh, bu lafların biri kulağına giderse, bizim Bey bu herifi sağlam komaz, gebertir. Allah vere de şurada-kiler ağızlarını sıkı tutsalar. Dünya yüzünde namussuzluk bırakmadılar, bizim Beye söğdüler. Boş bulundum: «Bir cevap verecek misiniz?» dedim. Vay, vay, vay!.. Herif bu sefer bana da başlamasın mı. Ulan bir Beyin yanma gir-dikse, herifin alçaklığından bana ne? Bir alçağın vekâletini üstüme mi aldım? Herifin söylediklerini köpeğin önüne atsan yemez... Kendikendime, nedir bu başıma gelen, dedim. Bir Bûrnsuz'un Halil'in lafı ağır geldi gurbete çıktık, şu herifin hakaretine uğramak için mi? Çıktım geldim. Ertesi gün, Metin Bey, bizim Beye söğerken odasında kaç kişi varsa hepsi bizim yazıhaneye geldi. İcimden, eyvah dedim, şimdi bunlar ister misin ağızlarından bir laf kaçırsınlar... Namus meselesi bu, başka işe benzer mi? Aman Müslim Ağa, Metin Bey bizim beye her ne çeşit söğ-düyse hepsini bire bin katıp yüzüne karşı söylemediler mi? Tam o sırada Metin Beyin odacısı da, elinde bir mektup, içeri girmez mi? Bak şu tersliğe sen. Bizim Bey mektubu okudu. Bir coştı. Bizim Beyinkinin yanında acaba Metin Beyin küfürleri kaç para eder! Odacıyı da bir kovaladı, herif kaçmasa az daha öldürecek...

Ondan sonra hep birden başladılar. Metin Bey için söylemeye. Biri bırakmadan lafı, öbürü alıyor. Canım Müslim Ağa, bu Metin denen herifin dünyada yapmadığı hiçbir alçaklık kalmamış.

Aradan birkaç zaman geçti. Bizim Bey, benimle yine Metin Beye bir mektup yolladı. Ne görsem iyi Müslim Ağa? Bizimki Metin Beye atar tutarken yazıhanede kimler varsa, hepsi orada değil mi! Eyvah, bu işin sonunda bir cinayet var ama, bakalım kim kimi öldürecek... Metin Bey, bizim Beyin gönderdiği mektubu okuyunca küplere bindi. Bir de baktım geçende bizim Beyle beraber Metin Beye demediklerini bırakmayanlar, şimdi bizim Beye söğüp saymıyorlar mı! Bu da yetmezmiş gibi, bizim Bey bu Metin Beye her ne söylediye bire bin katıp anlatıyorlar. Aman Müslim Ağa, bu iş bir iki cinayetle temizlenecek gibi değil. Ortalık muharebe meydanına dönecek.

Derken Müslim Ağa, bu iş bir zaman böyle sürdü. Metin Beyin odacısı bizim beye mektup getiriyor. Ben Metin Beye mektup götürüyorum. Metin Bey, sanki karşısında bizim Bey varmış gibi bana söğüp sayıyor. Bizimki de onun odacısına... O adamlar da bir o yana gidiyorlar, Metin Beyden yana oluyorlar; bir bu yana geliyorlar, bizim Beyden yana oluyorlar.

Efendime söylüyeyim, bizimki Metin Beyi mahkemeye vermeye kalktı, alacağı varmış. Metin Bey de bizim Beyi davaya kalktı, asıl onun alacağı varmış. Bir karşı karşıya gelirlerse birbirlerinin işini bitirecekler.

Günlerden bigün Beyle birlikte Sirkeci'den gidiyoruz. Benim elimde paketler var, Beyin arkasındayım. Bir de baktım, Müslim Ağa, karşıdan Metin Beyle odacısı gelmiyor mu! Bak sen şu belaya. Sen kalk, köy yerinde cinayet işlememek için gurbete çık, burada da bir Beyin uğruna kanlı bıçaklı ol. Öyle ya, Metin Beyle bizim Bey birbirlerini görürlerse kan gövdeyi götürecek. Biz de onların seyrine bakacak değiliz ya... Bunca zamandır adamın ekmeğini yiyorum. Biz iki odacı da kapışacağız. Bak işe sen Müslim Ağa... Bela inşânı nasıl da arar bulur. Gurbete değil, cehenneme gitsen arkadan yetişiyor. Elimi kana bulamak vardı, hiç değilse Burunsuz'un Halil'i vuraydım. Birbirlerini görmesinler de şu belayı savuşturalım diye Beye sokuldum:

- Paketin birini yazıhanede unutmuşuz, dönelim de alalım Bey, dedim.
- Kalsın, yarın alırsız, dedi.
- Şu yandan gitsek mi? dedim.

Hiç ses etmedi. İki bela birbirinin üstüne, burunlarının dikine gidiyor. Oldu olacak, gafil avlanmaktansa, ben tetik davranayım, dedim, bıçağa elattım. Bizim Beyle Metin Bey birbirlerine girdiler mi, Metin Beyin odacısı bana saldırmadan, ben onun işini bitireyim, dedim. İkisi de karşı karşıya geldiler. Gelmeleriyle birbirlerine girdiler, bir sarılıştılar. Ben durur muyum Müslim Ağa? Ben de odacıya daldım ki paçadan, herifin soluğunu keseceğim. Bir de ne görsem, bizim Bey,

- Vay Metinciğim kardeşim, nerelerdesin yahu? demez mi!

Metin Bey de bizimkinin boynama sarılmış:

- Caaanım kardeşim, göreceğim geldi. Şükür görüş-türene... demiyor mu!

Sen olsan ne yaparsın bre Müslim Ağa? Ben odacıya paça kasnak dalmışım. Nerdeyse herifi yere yıkıp çiğneyeceğim. Kendimi zor tuttum, herifi kucaklayıp havaya kaldırdım. Bizim Beyler gibi,

- Vay caaanım kardeşim, nerelerdesin yahu... dedimse de herif bir sersemledi.

Bizim iki Bey kolkola girdiler. Sanırsın kırk yıl birbirlerini görmemişler de gurbette karşılaşmışlar. Bizim Bey,

- Metinciğim, mektubunu aldım... derken öbürü,
- Bırak camm, değmez. Gel şimdi yemek yiyelim... diye kolundan lokantaya çekiyor.

Biyandan da,

- Bana haber göndermişsin... derken, bu sefer bizimki,
 - Allah aşkına bırak, diyor, sözü edilir mi? Gel şurada iki tek atalım,
- Birbirlerine ana-avrat söğen bunlar değil mi! Hırsızlıklarını, dolandırıcılıklarını sayıp döken bunlar değil mi! Metin Beyin odacısına,
- Bre arkadaş, bu ne iştir? dedim. Bunlar birbirlerine bakacak surat mı bıraktılar.

Odacı,

— Sen yeni mi girdin işe? dedi. Belli acemisin. İş hayatı bu kardeşim. İş adamı olmak kolay mı? İş adamı olunca dayanıklı olacaksın.

Ya işte böyle! İş adamı olmak zor bir iş. Her babayi-ğitin yiyeceği halt değil Müslim Ağa. İstanbul'un üç bir yanı deniz. Bu kadar da değil, İstanbul'un denizi, İstanbul karasının koynuna kol kol sokulmuş. Yine de böyleyken, İstanbul'da denize girmek, öbür dünyada cennete girmekten daha zor. İstanbul'un bir başından bir başına deniz kıyılarını bir takım insanlar satın almışlar. Denizin satın alınması akıl alır iş değildir. Denizi satın alanlar, dua edelim ki havayı da satın almamışlar. Denizle hava arasında büyük bir fark yok; onu da satın alıp bizi havasızlıktan boğmadıklarına şükür. Kavaklar'dan Çekmece'ye, Şile'den Pendik'e kadar şu güzel İstanbul kıyılarında bedava girilecek bir iVarışlık boş deniz kalmadığına bakarım da, denizin nasıl satın alındığına şaşarım.

Sekiz yıl Anadolu'da dolaştıktan sonra, sonunda İstanbul'a dönüyoruz, diye çoluk çocuk bizi bir sevinç almıştı. Bu anlattığım on yıl önce. İstanbul'a geldik, hiç olmazsa İstanbul'un tadını çıkaralım, deniz kıyısında bir ev turalım, dedik. Ne mümkün... Deniz kıyısında bulamadık, denize yakın bir yer olsun dedik. O da olmadı... Aman, dedik, hiç olmazsa deniz gören bir yer olsun. Uzaktan denize bakarız da gönlümüz gözümüz açılır. Ne gezer... Denize uzaktan bile bakamıyoruz. Ara tara derken, Cihangir'de deniz görür bir apartman var, dediler. Apartman sahibi, daha bize katı göstermeden,

— İkiyüz lira, dedi.

— Aman...

— Amam zamanı bu, isterseniz. İki oda, bir hol...

— Hem pahalı, hem küçük...

— Ama deniz görür beyim.

Tek denizi görelim diye, o zamanın parasıyla iki odaya ikiyüze peki, dedik. Adam bize katı göstermeye razı oldu. Apartman, dik Cihangir yamacına yapılmış. Kapıdan girince, bir kat merdivenle yerin altına indik. Allah Allah, bu nasıl iş... Bizim bildiğimiz deniz görmek için yukarı çıkıp bakılır. Böyle yerin dibine inilmez. İş bu kadarla da bitmez-miş. Bir kat merdiven daha yerin dibine inince, içimden, herhalde denizi, dibinden yukarı doğru seyredeceğiz, dedim. İki kat yerin dibine indik. Kapkaranlık bir yer. Ev sahibi çakmağını çaktı. Elektrik düğmesini buldu, çevirdi.

— Tuh, cereyan kesilmiş, dedi.

Çakmağın ışığında kapıyı açtı, içeri girdik. İçeri girince,, bir alaca akşam aydınlığı gördük. Apartman bayıra yapıldığından, bir yanı yerin dibinde bir yanı yer üstündeydi.

— Siz ikinci kat demiştiniz?... Diye ev sahibine sordum.

— Evet, dedi, bunun altında iki kat daha vardır.

Evin dışarıya bakan üç penceresi var. Dikkatle üç pencereden de baktım, bikaç ağaçla duvardan başka bişey görünmüyor. Peki, deniz nerde?

Karım,

— Bir de sen iyice bak. Ben deniz meniz göremiyorum, dedim.

Karım,

— Ben ne deniz görüyorum, ne de denize benzer bişey... dedi.

Ev sahibine,

— Beyefendi, dedim, siz deniz görür demiştiniz sanırım. Yoksa duvara deniz resmi asılıp da ona mı bakılacak?..

— Vay, ne demekmiş!... Evimden deniz görünmüyor mu?

Hani, nerdeyse, evime deniz görmüyor dediler diye bizi evine hakareten mahkemeye verecek,

— Vallahi, affedersiniz, dedim, maksadım evinizi kötülemek değil... Ne ben, ne karım, denizi görebildik. Belki başkalarına deniz görünür. Bize görünmedi.

— Sandalye getirin! diye yukarıya seslendi. Hizmetçi bir sandalye getirdi.

Adam sandalyenin üstüne çıktı. Tıpkı, karayı görüp de, «Kara!...» diye bağırان Kristof Kolomb'un gemicisi gibi,

— İşte deniz!... diye bağırdı. İşte deniz, tabak gibi ayağınızın altında.

O indi, sandalyeye ben çıktım. Allah Allah!... Görünürlerde denize benzer bişey yok.

Adama hayal mi görünüyor, deli mi, yoksa deniz var, deniz var diye, etki altında bırakıp bizi zorla denizi gördüğümüze inandıracak mı?

— Beyefendi, affedersiniz. Ben denizi tanırım. İstanbul' da doğup büyüdüm. Pencereden bakıyorum, bikaç parça mavilikten başka bişey yok. O da gökyüzünde olduğuna göre bulut olacak, dedim.

Adam,

— Boyunuz kaç? diye sordu.

Başka zaman olsa boyumu söylemem. Boş bulunup,

— Bir elli sekiz, dedim.

— Tamaaaam... dedi, boşuna değil... Ben de bu adam neden denizi görmüyor, gözlerine perde mi inmiş, diyordum. Şimdi neden denizi görmediğiniz anlaşıldı.

— Neden görmüyor muşum?

— Boyunuz yetişmiyor da ondan... Denizi görmek için, en aşağı bir yetmiş boy olmalı. Parmaklarınız üzerine kalkın bakalım.

Ayak parmaklarımın üstüne dikilip baktım, yine deniz yok.

— Zıplayın birazcık, o zaman görürsünüz.

Denizi göreceğim diye ha babam sandalyenin üstünde zıp zıp zıplıyorum. Nerdeyse başım tavana değecek. Yine denize benzer bişey yok.

Ev sahibi,

— Masa getirin! diye bağırdı, balkondaki küçük masayı...

Masa geldi. Adam masanın üstüne sandalyeyi koydu. Sandalyenin üstüne de ben çıktım.

— Şimdi ne görüyorsun? diye sordu.

Ben o sevinçle az kalsın, canbaz gibi çıktığım sandalyeden yuvarlanıyordum.

— Gördüüm, gördüm! diye bağırdım.

— Ne gördünüz?

— Denizi gördüm, denizi... Karım,

— Aşkolsun, dedi, hayatım tehlikeye koyup masanın üstündeki sandalyeye çıktın ama, en sonunda da denizi gördün. Tebrik ederim. Denizin neresi görünüyor? Marmara tarafı mı. Boğaz tarafı mı?

— Hangi tarafın denizi olduğunu anlıyamadım. Şöyle bir karış kadar bir deniz gördüm.

Ev sahibi bu sözüme alındı:

— İstanbulluyum, diyorsunuz; sonra da daha denizi tanımıyorsunuz. Sizin gördüğünüz deniz Kızkulesi'nin iki-yüz metre kadar batısıyla, Sarayburnu arasında kalır. Ev sahibinin, kapıcının, karımın yardımıyla sandalyeden indim.

— Ooooh, aman içim açıldı, dedim, deniz havası başka oluyor.

Karım çok şişman olduğu için,

— Ben sandalyeye çıkıp göremem, dedi.

— Masa, sandalye işi zor, dedim. Artık buraya taşınınca özel bir tertibat yaparız. Çıkırık gibi birşey...

Karım,

— İnsan denizi, evinde yattığı yerden görmeli... dedi. Ev sahibi,

— Yattığınız yerden de deniz görünür dedi.

— Nasıl? Masanın, sandalyenin üstüne mi yatılacak?

— Hayır. Sizden önceki kiracılar, yattıkları yerden denizi çok rahat seyreliyorlardı. Hani denizaltıların peris-kobu vardır ya, öyle bir periskop tertibatı yapacaksınız. O zaman yere yatın, bacaklarınızı duvara diki, rahat denizi seyre edin.

— Periskop mu dediniz? Bu alet bulunur mu?

— Rica ederim. Uzun zaman İstanbul'dan ayrı kaldığınız belli. Şimdi İstanbul evlerinin yüzdesekseninde periskop var. Periskop bir ev için en gerekli eşya. Akşam evinize yorgun argın geldiniz mi, periskoptan denizi seyre dersiniz, içiniz açılır.

— Beyefendi, bu eve yazık ediyorsunuz. Ev sahibi şaşırdı:

— Neden?

— Bu kat ayda ikiyüz değil, en az günde ikiyüz lira getirir.

— Ne gibi?

— Ne gibi olacak. «Çok güzel deniz manzarası seyretmek isteyenlere fırsat. Saati ikibuçuk lira» diye gazetelere ilân verin. Kapıda bilet kesmeye yetişemezsiniz. Az kalsın adamla döğüşecektik. Hemen dışarı çıktık. Merdivende kanm,

— Denizi bir kerecik de ben görebilseydim, buraya kadar gelmişken... dedi.

Scanned by hlecter

— Aman şu işi bir daha anlat Şefik Bey, dediler. Şefik Bey nazlandı:

— Artık kabak tadı verdi. Kaç kere anlatacağız.

Boğaz'da bir dostuma gitmiştim. Evde bulamayınca biraz beklemek için deniz üstündeki kahveye girdim. Konuşmalarından kahvede herkesin birbirini tamdığı belli. İçerde genç, ihtiyar karışık. Şefik Bey dedikleri adama, ille anlat, diye asılıyorlar. Şefik Bey de anlatmaya dünden gönüllü ama daha üstesinler diye nazlanıyor.

— Kaç kere anlatacağız yahu...

— Allâsen bir daha anlat.

İsteristemez ben de ilgileniyorum. Şefik Bey dedikleri, kara kuru, âma sevimli bir adam. Kırkbeşinde görünüyor. Anlatacağı şeyin tadını çıkarmak için sandalyeye bir iyi yerleşti.

— Partiler yeni yeni kuruluyor, o sıra... İnsan bir ayakkabıyı bile altı ay giyse bıkar da değiştirmek ister. Üstelik bir de ayakkabı sıkarsa hiç çekilmez. Ayakkabı böyle olursa, nerde kalmış parti... Millet «artık yeter!» demiş. İyi mi? Bizim Emin'i bilirsiniz, hani Arif Beyin oğlu...

Kahvedekilerden birkaç ses birden yükseldi,

— Bilmez miyiz camm, bizim Emin...

— Paytak Emin be...

— Eskiden, koruluğun altındaki evde otururlardı.

— Şimdi, üüü... Almış yürümüş. Şefik Bey,

— O zaman daha ne almış, ne yürümüşü. Oğlan okuyamadı. Okuyamayınca top ardına düştü, futbolcu olayım diyerek. Onu da beceremedi. Babası, rahmetli Arif Bey, «Bu oğlanın adam olacağı yok, liseyi bile bitiremedi. Bir işe vereyim de meslek sahibi olsun» dedi. Hangi işe girdiyse dikiş tutturamadı. Haylaz... Derken askere gitti. Askerden dönünce bana geldi. «Şefik âbi, ben artık adam olmaya niyetlendim» dedi. «Çok iyi yaparsın Emin» dedim. «Nasıl bir adam olacaksın bakalım?» «Şefik âbi, ben siyasî hayata atılacağım» dedi. «Aman tam sırasıdır. Hiç bekleme» dedim. O sıra partiler mantar gibi bitmiş. Bostan korkuluklarına bile adam diye dört elle sarılıyorlar. «Aman Emin, tam sana göre bir iş» dedim. «Her zaman bu fırsatı bulamazsın. Hangi partiye gireceksin?» Ne dese iyi?... Memlekette oldum bittim, bildiğimiz eski partiye girmiyor muymuş... «Ulan Emin, dağdaki ahlatlar adam olur, sen adam olmazsın. Dua et baban öldü. Rahmetli sağ olsaydı, şimdi senin demirbaş partiye gireceğini duyunca kalbine iner de öyle ölürdü. Oğlum Emin, girecek parti mi bulamadın? Şimdi o partinin adamları bile çil yavrusu gibi dört bir yana dağılıyor. Biz şimdiye kadar bu partiyi içinden düzeltmek için uğraştık. Başaramadık. Biz de şimdi partiyi ıslah için dışardan mücadele edeceğiz, diyorlar.» Ne dedimse dinletemedim. Kalktı o demirbaş partiye girdi. Aradan bir ay mı, iki ay mı geçti, Emin çıka geldi. «Aman âbi, haklıymışsın. Şu kadar zamandır beni bir kere bile konuşturmadılar. Benim düşüncelerimden yararlanmıyorlar. Ben de partiden çıktım» dedi. «Aferin, iyi yapmışsın» dedim. Bir kadın, kocadan ayrıldı mı hemen kısmeti açılır. Gül gibi kızlar koca bulamazken, erkekler dulların ardına düşer. Particilik de böyle bir iştir. «Madem

partiden istifade ettin, artık senin siyasi itibarın arttı demektir. Şimdi seni hangi parti olsa kapışır» dedim. Yeni partiyi kuranlardan birisi Emin'in babasının arkadaşıymış. Vaktiyle beraber çalışmışlarmış, Emin «Ben falancanın oğluyum. Siyasî hayata atıldım» diye mektup yazmış. O da «Aman, sen bize gereklisin. Bekle İstanbul'a geliyorum. Görüşürüz» diye cevap vermiş.

Derken biz Emin'i gözden yitirdik. Emin öteki partiye geçmiş. O parti aldı yürüdü. Bizim Emin de almış yürümüş.

Ben de o zaman çok sıkıntıdaydım. İş yok, güç yok. Her kapı yüzüme kapalı. Nereye baş vurdumsa iş bulamadım. Şu bizim Emin'e bir gideyim, dedim. Emin şöyle, Emin böyle diyorlar ama inanmıyorum. Bir arkadaştan elli lira borç aldım. Ankara'ya gittim. Bir de Emin'in yanına varayım ki... Durun ama, Emin'in yanına varmak kolay mı? Emin'in yanına bin salavatla varılıyor. Neyse... İçeri girdik. Bu sefer de konuşulmuyor. Gelen, giden, danışan, soran... Derken sıra bize geldi. Eskiden Şefik âbi derdi. O sefer «Nasılsın Şefik Bey?» dedi. Ne dersin, o anda, camlı koca masa, dolaplar, halılar insana bir saygı salıyor. Dersin, bizim Emin gitmiş, yerine bir başka Emin Bey gelmiş. «Ne olsun, iyilik sağlık Emin

Bey.» dedim. «Sizde ne var ne yok?» dedim. «Bizde de iyilik sağlık» dedi. O bana bakıyor, ben ona bakıyorum. Allah Allah, şimdi ne demeli? Gittiğime bin pişman oldum. Karşıkarşıya da öylecene heykel gibi durulmaz ya... «Başka ne var, ne yok Emin Bey?» dedim. «İyilik, güzellik» dedi. «Oh oh... Allah iyilik versin» dedim. Yine öyle bakışıp duruyoruz. Şimdi ne demeli? «Ankara'ya geldim de bir kere zâtıalınızı göreyim, dedim.» «İyi yaptın Şefik...» dedi. Bu sefer «Bey» de demiyor. Gözgöze bakışıyoruz. Kalkıp gitmek de olmaz. «Daha ne var ne yok Beyefendi?» dedim. «Bizde iyilik, sende ne var ne yok delikanlı?» dedi. «Şefik âbi» «Şefik Bey» «Şefik» derken, «delikanlıya kadar geldik. Az daha dursam, «Ne istiyorsun ulan?» diyecek. Kalk kalkılmaz, otur oturulmaz. Doğrusunu istersen ben oraya neye geldiğimi de unuttum. Hay Allah, öyle bir iş ki kardeşim, içinden çıkılır gibi değil. Birbirimize öyle bakıp duruyoruz. Bundan öte rezillik olacak ya... Yüzümü kızdırdım, «Sıkıntıdayım» dedim. «İş arıyorum ama, bulunmuyor.» Bu sözümle ilgilendi. «Ya işsiz misin?» dedi.

«Evet, işsizim...»

«Vah vah... Çok kötü şey işsizlik...» «Çok kötü» dedim.

«Aman bir iş bul! İşsiz insan olur mu yahu?»

Yavaştan yavaştan sertleşmeğe başladı: «İşsizlik ne demek be? İnsan dediğin bir baltaya sap olmalı... Tenbelli-ği hiç sevmem.»

«Arıyorum, bulamıyorum» dedim.

«Ne demek, işsiz adam olur mu ulan?»

«Bildiğiniz bir yerde acaba bir iş var mı?» dedim.

«Haaa... Sen yoksa iş istemeye mi geldin?» dedi.

Sesimi çıkarmadım.

«Senin tahsilin neydi?» diye sordu.

«Hukuka gittim. Ama bitiremedim. Malum ya, hayat şartları. Hukukun dördünden ayrıldım» dedim. «Vah vah... Lise mezunu sayılırsın» dedi. «öyle sayılırım» dedim.

«Lise mezunu...» diye dudağını büktü. «Sana ne iş bulmalı, bilmem ki... Bir yere memur yapsam, yirmi lira aslî maaştan başlayacaksın. Geçineniezsın. Canım dişini sıkıp insan şu hukuku bitirivermez mi? Ne yapacaksın şimdi?»

Ayağa kalktım. «Allah büyük... Bendenize müsaade» dedim. Elimi sıkarken «Dur yahu... Seni vah yapayım» dedi. «Doğu vilâyetlerinden birine vali olmak ister misin?»

Alay mı ediyor diye durdum, yüzüne baktım. Hemen masasına gitti. Davrandı, nerdeyse valilik emrini yazacak. Hemen eline kapandım: «Aman Emin Bey, aman... Aman istemem.»

«Ne o? Doğu vilâyetini beğenmedin mi? Nedense kimse Doğuya gitmek istemiyor» dedi. Kızdı.

«Siz beni yirmi lira maaşlı bir memur yapın, yeter Beyefendi...»

Dediğimi kartının arkasına yazdı, bana verdi, «Haydi, gülegüle!» dedi. İşte bizim Emin'in hikâyesi bu... Kahvedekilerden biri,

— O kartla ne yaptın Şefik Bey? dedi.

— Canım bu eski bir mesele. Yeni değil. Kart, İstanbul Vahşine yazılmıştı. Altı yedi ay valiyi aradım, bitür-lü yerinde bulmak, görüşmek, kartı vermek kısmet olmadı. Ya... İşte böyle, az kaldı, vali oluyordum, Allah korudu.

— Seni mi, Emin Bey'i mi?

— Yok canım, benim vali olacağım vilayeti Allah korudu.

Scanned by hlecter

Ayaklarını zorlukla sürüklüyordu.

«İnsanın bitürlü sırtından atamadığı taşınması en zor yük, kendi ağırlığıdır» diye düşündü.

Şu arabalara bak, vızır vızır gidip geliyorlar.

«Amma tuhaf, insan zayıflayıp kilosu azaldıkça ken-dikendini taşıması gittikçe zorlaşıyor.»

Şu arabalara bak, renk renk, biçim biçim...

«Elli kilo var mıyımdır?»

«Yokumdur. Kırk, kırkbeş ancak...»

Yolda giderken, kendi kendine konuşuyordu. Kendiken-dine sorup yine kendisi cevaplıyordu. Öksürdü.

«Kim derdi ki, bu hale düşeceğim...»

«Şuradan iki simit alabilsem.»

«Bir sıcak çay olsa...»

Arabalar vızır vızır yanından geçiyorlar. Masmavi, pırıl pırıl bir araba. Direksiyonda şiir gibi bir kadın, saçları rüzgârda duman duman uçuyor. Araba yavaşlar gibi oldu, yalnız yavaşlar gibi değil, direksiyondaki güzel kadın da ona bakar gibi oldu.

Avurdu avurduna geçmiş sıska ihtiyar, «Tam zamparalık edecek sıram» dedi, güldü. İnsanın gözünü kamaştıracak parlaklıktaki araba hız-

MAHALLENİN KISMETİ

ÜÇ MELEĞİN ANASI

landı. Elli metre kadar ileride durdu. Sıska ihtiyar, açlıktan, yorgunluktan ayaklarını sürüye sürüye yavaş yavaş ilerliyordu. Mavi arabanın yanından geçerken direksiyondaki güzel kadın pencereden başını uzattı, ona baktı. Yok, bu kez yanılmıyordu. Kadın ona bakmıştı.

«Açlık beynime vurdu galiba...» dedi.

Mavi araba ilerledi, ama çok değil. Az ileride yine durdu. Kadın ona bakıyordu. Acaba birisine mi benzetmişti? Yoksa güzel kadın ona acımış mıydı?

Sıska ihtiyar, «Beni gözüne kestirmiştir!» diye kendisiyle alay etti.

Mavi araba biraz gidiyor, sonra duruyor. Direksiyondaki kadın ona bakıyordu. Bu durup durup gitmeler, gidip gidip durmalar üstüste olunca, sıska ihtiyar, kadının kendisiyle mi ilgilendiğini, yoksa başka bişey için mi böyle yaptığını anlamak istedi. Karşı kaldırıma geçti. Güzel kadın şimdi de arabanın öteki penceresinden yine kendisine bakıyordu.

Sıskacık ihtiyar,

— Gençken hiç de çirkin değildim, hattâ yakışıklı bir erkek sayılırdım, diye içinden geçirdi.

Yolunu değiştirdi, soldaki asfalta geçti.

Kadın bu kez de sol taraftaki pencereden bakmaya başladı. Bir süre de böyle ilerlediler. Sonra birden mavi araba durdu. İhtiyarın yetişmesini bekledi. Tam önüne gelince kadın pencereden seslendi:

— Kapıyı aç! Arabanın kapısını açtı.

— Gir içeri, otur!

Sıskacık ihtiyar, bir an şaşırıldı. Endişe ve sevinç arasında bocaladı. Kadının gülümseyen yüzünden cesaret alarak içeri girdi, oturdu. Mavi araba hızlandı. Yolda tek kelime konuşmadılar.

Büyük bir apartmanın kapısı önünde durdular. Şiir gibi kadın, sıskacık ihtiyarı önüne kattı, içeri girdiler. Hizmetçi kadın onları karşıladı. İhtiyara hayretle baktı. Büyük ve güzel bir salona geçtikleri zaman şiir gibi kadın sıskacık ihtiyarın oturmasına fırsat vermeden:

— Soyun! dedi. İhtiyar,

— Aman efendim, hiç olmazsa müsaade buyurun da bir yıkanayım.

— Soyun diyorum sana...

Kadının bu kadar acelesi olduğuna göre, demek artık hiç tahammülü kalmamıştı. İhtiyar, yırtık pırtık, kirli gömleğini çıkardı.

— Pantolonunu da çıkar!

Artık hiç şüphenin yeri yok. Sıska ihtiyar, güzel kadının geniş kalçalarına, dolgun göğsüne baktı. Artık yorgunluğunu, açlığını unutmuştu. Olabilir ya... Gönül bu. Şu kadının gönlü de onu çekmiş olabilir. İhtiyar, içinden, «Allahım beni utandırma, yüzümü kara etme!» diye dua etti. Pantolonunu da çıkardı. Kadına doğru sokuldu.

Güzel kadın,

— Fanelanı da çıkar! dedi.

Sonra zile basti. İçeriye en az bu kadın kadar güzel bir hizmetçi girdi. İhtiyar, «Yooo... Bu ahlaksızlık. Ben bu yaşta iki kadınla başa çıkamam!» diye içinden geçirdi. Güzel kadın, güzel hizmetçiye,
— Mürebbiyeye söyle, çocukları alsın, gelsin! dedi. Hizmetçi çıktı. Bir donla kalan ihtiyar üşümüş, titriyordu; belki soğuktan, belki heyecandan... Vaktiyle, kendisine ihanet eden kocasından intikam almak isteyen güzel bir kadının, yoldan geçen bir adamı çevirip onunla yattığını duymuştu. «Galiba beni alet etmek istiyor» diye geçirdi içinden. Bu kadar güzel bir kadının intikam aleti olmaya değerdi. Yutkundu. İçeriye hizmetçi, bir mürebbiye, üç de çocuk girdi. En büyüğü on, en küçüğü altı yaşında kadar, iki kız, bir oğ

lan, melek gibi güzel üç çocuk. Siska ihtiyar, «Hizmetçi ile mürebbiye neyse, ama çocukların yanında?» diye düşündü. İhtiyarın bacakları değnek kadar ince, kolları halat, boynu çöp gibiydi. Birbirine geçmiş kaburga kemikleri uzaktan sayılıyordu. Üstü san, kirli bir deri kaplı iskelet... Güzel kadın, mürebbiyeye,
— Bugün Aysel yemek yedi mi? diye sordu. Mürebbiye,
— Pek az, dedi, kakaosunu hiç içmedi.
— Peki, Göksel?
— O büsbütün iştahsız...
— Ya Altan?
— Biraz çikolata yedi. Güzel kadın, çocuklarına döndü. Onları korkutur gibi parmağını uzatarak, ayakta titreyen çıplak ihtiyarı gösterdi:
— Bakın, bunu görüyorsunuz ya... Nasıl iskelete dönmüş. Eğer yemek yemezseniz siz de işte bunun gibi olursunuz. Üç melek yavru, korku ile, analarının dolgun kalçasına yapıştılar. Şiir kadar güzel kadın, siska ihtiyara,
— Haydi, çabuk giyin, artık gidebilirsin! dedi.

Scanned by hlecter

Dayımı hiç sevmem. Cimrinin biridir. Eğer altmış yaşından sonra başına o korkunç hastalık gelmeseydi, biz dayımın ne kadar zengin olduğunu bilemiyecektik. Onu da, ailemizin öbür kişileri gibi orta halli bir insan bilirdik. Başına o hastalık bela olup da, canım kurtarmak için avuç dolusu para dökmeye başlayınca, işte o zaman dayımın ne kadar zengin olduğunu anladık. Parası olduğu halde hastalanmcağa kadar yoksul biriymiş gibi yaşamasına bütün aile kızdık. Dayımın göbek noktasıyla, kuyruk sokumu arasında, ama yeri tastamam belli olmayan bir derdi vardı. Göbekle kuyruk sokumunu düşünün, ikisinin arası iki karış var, yok. İşte bu iki kanşhk yerde hastalığın nerede olduğunu hekimler bitürlü bulamıyorlardı. Gökbilimciler, gökyüzünde bizden milyonlarca kilometre uzakdaki yıldızların adresini bize söylerken, doktorların," dayımın göbeği ile kuyruk sokumu arasındaki hastalığın yerini'bulamamaları, tıbbı olan güvensizliğimi doğruluyordu. Dayım, 1
— Sanki içimde bisürü kedi köpek,var, diyordu. Kedilerle köpekleri bir çuvala doldursanız, çuvalın ağzını da kapasanız, hayvanlar nasıl birbirlerini tırmalar, ısırırlar-

sa, benim içimi de öyle tırmalıyorlar. Hiç şüphesiz dayımın içinde ne kedi, ne de köpek var di. Dayım, gençliğinde «Servet-i Fünun» dergisine okuı mektupları yazdığından, içimde kedi köpek var, diye edebî teşbih yapıyordu. Keski dayımın içinde kedi köpek ol sa. O zaman serseri köpekleri, sokak

kedilerini öldürmek için belediyenin yaptığı gibi, dayımın içindeki kedi köpeklere zehirli et parçalan atar, zavallıyı bu dertten kurta-nrdık.

Birtakım hastalar vardır, ağrıyan yerlerini bilmezler. O zaman hastalığın adresini bulmak işi de doktorlara düşer. Oysa dayım, hastalığının yerini de biliyor:

— İşte burası!... diye, göbeği ile kuyruk sokumu arasındaki iki karışık yeri gösteriyordu.

Dayım, doktorlara bu kadar da kolaylık gösterdiği halde onlar yine ne hastalığın yerini bulabiliyorlar, ne adını biliyorlardı.

Dayım, gitmedik doktor bırakmadı. Hastalıktan kurtulmak için o kadar para harcadı ki, biz onun zenginliğini ancak böyle anladık.

Bir sevindik, bir sevindik. Bir insanın ülser olması, ne fesör doktor onu bu hastalıktan kurtarmış. Dayımı hemen bu profesör doktora götürdük. Profesör doktor muayeneden sonra,

— Ülser, dedi.

Bir sevindik, bir sevindik. Bir insanın ülser olması, ne olduğunu bilmemesinden daha iyidir. Ben, okuldaki biyoloji bilgime dayanarak,

— Dayımın hastalığı göbeği ile kuyruk sokumu arasında. Ülser midede olur. Göbekle kuyruk sokumu arasına bir hat çekerseniz, mide bu hattın yukansında kalır... diye bilgiçlik ettimse de, doktor,

— Hakkınız var, fakat dayınızın midesi sarkmış, bu hattı üç santim geçmiş, dedi. Profesör doktor, hemen ameliyat gerektiğini söyledi.

Dayım, ağndan sızidan kurtulmak için ameliyat oldu. Bu ameliyat hastalığın artmasından başka bir işe yaramadı. Doğru mu, yalan mı, bilmem, bize, ameliyat sırasında operatörün yanında bulunan hemşirenin söylediğine göre, karnı yandıktan sonra dayımın midesinde ülser bulunmamış. Hatta doktor o kadar şaşımış da,

— Ben şimdiye kadar binlerce mide yardım, ama hayatımda böyle taş gibi sağlam mide görmedim, demiş.

Böyleyken, bu kadar eziyetimiz boşa gitmesin, hiç olmazsa aldığımız ameliyat parasını hak edelim diyerek, dayımın midesinin yansını kesip atmışlar. Asistan doktor,

— Ülser yok, sapasağlam mideyi neden kesiyoruz? diye profesöre itiraz etmiş. Profesör de,

— Mide netameli bir organdır. Her ne kadar şimdi ülser yoksa da, ilerde ülser olabilir. Midenin yansını kesip atmakla ilerdeki ülser tehlikesini yarı yanya azaltmış oluyoruz, diyerek asistana yeni bir tıp dersi vermiş.

Dayım yarım mideh olarak ameliyattan kalktı. Ama hastalığı iki kat arttı. Bunun üzerine uzman bir dahiliye-ciye salık verdiler.

— Öyle bir doktor ki, dediler, eğer öleli yirmidört saati geçmemişse, ölüyü bile diriltir. Gerçekten dedikleri kadar varmış. Dahiliyeci, dayımı muayene eder etmez, hastalığın böbreklerde olduğunu bir bakışta anladı.

— Böbrek ameliyatı gerekir, dedi.

Dayımın karnını ikinci kez yardılar. Doktor şaşkınlıkla böbreklerin sapasağlam olduğunu görmüş O kadar sağlam ki, böyle iki sağlam böbrek bitek adama çok gelir diye, bir tanesini kesip almaya karar vermişler. Her ne kadar ameliyatı yapanlardan bir genç doktor,

— Şu sapasağlam böbreği nasıl kıyıp da keseceksiniz, maşallah Griniviç saati gibi tıklar tıklar işliyor, demişse de, dahiliyeci,

— Eğer böbreğini kesip çıkarmazsak, bu adam kendisini ameliyat ettiğimize inanmaz. Havadan paramı aldılar, der. İlerde herhangi bir anlaşmazlığa meydan vermemek için, bak kestiğimiz böbrek işte bu, diye kendisine gösteririz. Elimizde bir kanıt bulunsun... diyerek dayımın böbreklerinden birini kesip çıkarmış.

Dayım bu ameliyattan tek böbrekle canını kurtarmış olduğu ve ameliyat sırasında kendisini öldürmedikleri için de aynca para verdikten başka, gazetelere, ameliyatı yapan doktorlardan o hastahanenin kapıcısına kadar hepsine teşekkürlerini bildiren ilanlar vermişti. Ne bu ameliyat, ne de teşekkür mektupları işe yaradı. Dayımın ağrıları büsbütün arttı. Bir tanıdığımız,

— Ben onaltı kere ameliyat oldum, bütün iç organlarımı söktüler, yeniden taktılar. Hiçbir işe yaramadı. En sonunda, falan doktor beni tedavi etti, dedi.

Hemen dayımı falan doktora götürdük. Dayım başından geçen tıbbî macerayı anlatınca doktor güldü. Dayıma,

— Sizi yanlış yerinizden ameliyat etmişler. Sizde bağırsak düğümlenmesi var, dedi. Buna benim de aklım yattı. Dayım o kadar cimridir ki, bağırsakları da sarfiyatı önlemek için düğümlenmiş, hatta kördüğüm olmuş olabilir.

Dayımın üçüncü kez karnı yarıldı. Doktor, bağırsaklarını görünce şaşırılmış, elinden neşteri, bıçağı atıp,

— Bu ne biçim bağırsak, ben hayatımda bu kadar uzun bağırsak görmedim! diye bağırılmış.

Dayımın bağırsakları sekizon kişiye yetecek uzunluk-taymış. Ben oldum olasıya tabiattaki eşitsizliklere içerlerim. İnsanların boyları da böyledir. Kimisinin hakkı yenmiş kısa boylu kalmış, onlardan arta kalanlar da başka birine boy vermiş, uzamış da uzamış. Kimbilir kaç insanın bağırsağının kısa kalması bahasına dayımın bağırsakları bu kadar uzamış.

Doktor, her ne kadar dayımın bağırsaklarında bir düğümlenme görmemişse de, hazır açmışken bağırsaklarının fazlalığını alayım diye dayımın bağırsaklarına estetik ameliyatı yapmış.

Her ne kadar dayımın bağırsakları, normal insanın bağırsak uzunluğuna geldiyse de hastalığı da büsbütün arttı.

Ankara'da bir doktor salık verdiler. Dayıma,

— Eğer o da tedavi edemezse, hiy boşun^ uğraşma, artık tedavi olamazsın, demektir. Ondan sonra kaldır kendini denize at! dediler.

Ankara'daki doktor, dayımın başından geçen tıbbi macerayı dinledikten sonra güldü, hastalığını da şıp diye buldu:

— Kör barsak iltihabı...

Dayımın karnını bir daha yardılar. Ve zavallının kör-barsağının, iltihaplanma şöyle dursun, sâf bir genç kız kalbi kadar temiz olduğunu gördüler. Ama bikez karın açılmışken, eli boş dönmek tıbbi saygısızlık olacağından dayımın körbarsağını söküp çıkardılar.

Zavallı dayımı hastalıktan sanki bu tertemiz körbağır-sak koruyormuş gibi, körbağırsağı çıkar çıkmaz dayımın hastalığı besbeter arttı.

Dayım, ondan sonra, kim, nerede bir doktor salık ver-diysj oraya koştu. Her tedavi, her ameliyat, dayımın hastalığını ağırlaştırmaktan başka hiçbir işe yaramadı. Ben, dayım gibi bir memurun nasıl olup da o kısa ömründe doktorlara yetiştirecek kadar para biriktirebilmiş olmasına hâlâ şaşarım. Hava yerine rüşvet alsa, ekmek yerine rüşvet yese, bir insan yine de bu kadar para biriktiremez.

Dayımın içinde kesilip biçilmedik yer kalmadı. Çift olan bütün iç organları teke indiği gibi, kimi organları kısaltıldı, fazlaları alındı, körbağırsak gibi işe yaramayanları da çıkarıldı.

Öyle ki, ameliyatlardan önce altmış kilo gelen dayım, içerisi boşaltıla boşaltıla, çift uzuvları teke indirile indirile otuzsekiz kiloya düştü.

Dayım artık iyi olmaktan bütün umudunu kestiği sı-

rada yeni bir doktor salık verdiler. Çıkmayan canda umut vardır demezler mi! Dayım da son umutla bu doktora gitti. Doktor, dayımın tıbbî macerasını dinledikten sonra acı acı gülerek:

— Size yazık olmuş, hastalık bademciklerinizde, dedi.

— Haddim olmayarak bir maruzatım var, dedim, dayımın hastalığı böbreğiyle kuyruk sokumu arasında bizce bilinmeyen bir noktadadır. Bademciklerin bu bölgeyi nasıl etkilediğini anlıyamıyorum.

Doktor,

— Onu ben de pek anlıyamıyorum, dedi. Yalnız bademcikler esasen bir işe yaramaz, fazlalıktır. Onları çıkarmakta hiçbir sakınca yoktur. Esasen dayınızın içinde bademcikten de başka alınacak bişey kalmamış. Herhalde sakatlık bademciklerindedir. Bir kere onları da alalım, yine iyi olmazsa o zaman düşünürüz.

Dayımın bademciklerini söktüler. Bu da bir işe yaramadı. Artık dayımın vücudu, dikiş yerlerinden balık ağına dönmüştü. Doktorlar yeni bir ameliyat için bıçak bile kullanmıyorlar, dikişleri sökünce, dayımın içi, karnıyarık gibi yanlıveriyordu. Bu dikişler yalnız bir işe yarıyordu: Dayım ağırların zoruyla eskisi gibi bağırıp çağırıyordu. Çünkü biraz zorlansa dikişler patlıyordu.

Artık dayım,

— Hey ulu Tanrım, şu insanın vücudunu, üst delikten alt deliğe kadar neden fermuarlı yaratmazsın ki, doktor kulların rahatça açıp baksınlar, diye abuk sabuk söylenmeye başlamıştı.

Dayıma salık verilen doktorlardan biri, dayımda artık ameliyat edilecek bir santimlik boş yer bulamayınca,

— Guddeler bozuk, size hormon tedavisi gerekir, hormonlarınız aşın çalışıyor, diyerek affedersiniz, dayımın yumurtalıklarından birini almak gerektiğini söyledi. Doğrusu bu kadar eksik organla nasıl olup da dayımda hormon-lann aşın çalıştığına şaşıtm. Ama doktor,

— Vücutta hormon guddelerinden başka çalışacak organ kalmamış, mecburen hormon faaliyeti artmış, dedi.

Dayım,

— Aman şunlann ikisini birden al da kurtulayım! diye yalvardıysa da doktor, bunun tıbbı ve insaniyete aykırı olduğunu söyliyerek, dayımın yumurtalıklanndan yalnız bir tanesini aldı.

Bu da işe yaramadı. Ne olduysa, zavallı dayımın yumurtalığına oldu.

Derken efendim, dayım, kendini öldürüp kurtulmaktan başka çıkar yol olmadığına karar verdiği bir sırada, tıpkı dayımın maceraları başından geçen, sonra bir doktorun tedavisiyle hastalıktan kurtulan biri, dayıma kendisini tedavi eden doktorun adresini verdi. Dayımın tıbbi macerasını dinleyen doktor güldü:

— Yazık olmuş dedi, sizin içinizden çıkan organlarla, sizin gibi bir adam daha yapılabilirdi!

Doktor, dayımın ayaklarını muayene etti.

— Hastalık nasırlardan geliyor, nasırlarınızı keseceğim, dedi.

Doğrusu dayımda da, nasırlardan başka kesilecek bişey kalmamıştı. Ben, hiç olmazsa dayımın nasırlarını olsun kurtarabilmek umuduyla,

— Aman doktor, göbekte kuyruk sokumu arasındaki bölgenin nasırla ne ilgisi var? diye bağırdım.

Doktor,

— Vücut bir bütündür, dedi. Mesela serçe parmağınızda dolama olsa, yalnız dolama olan yer mi acır, yoksa bütün vücudunuz mu acı çeker, baştan aşağı mı hasta olursunuz? dedi.

Dayımın bütün nasırlarını kestiler. Bu nasır kesmenin doktora yaran olduğu kesinse de, dayımın hastalığına hiçbir yaran olmadı.

Dayım Etibba odasından doktorların listesini getirip baktı. Bu liste içinde tedavisini görmediği yalnız iki uzman kalmıştı, önce birine gitti. O, dayımın nasıl hâlâ yaşıyabildiğine şaşıtı.

— Siz insanlıktan çıkmışsınız. Tıp ilminin kuvvetine bakın ki, tıbbın sayesinde siz bile yaşıyabiliyorsunuz, dedi.

Listedeki son doktor, hastalığın dişlerdeki apseden ileri geldiğini söyledi. Dayım kurtulurum umuduyla dişlerini de söktürdükten sonra,

— Aman, boşala boşala uçacak gibi oluyorum, dedi. Dayım yaşamasına, yaşıyordu ama, bir ruh haline gel*

misti. Bir gün bana,

— Son kalan paramı Avrupalı bir doktora vermek istiyorum, dedi.

Dayımla Paris'e gittik, orada tanıdığımız kimse olmadığı için, kapısının üzerinde doktor levhası gördüğümüz ilk yere girdik. Parisli doktor, dayımı dinledi, sonra muayene etti. Başladı gülmeye. Doktor gülmekten yerlere seriliyordu. Neden sonra kendine gelebilen doktor eline bir cımbız aldı. Dayıma,

— Ağzınızı açın! dedi.

Dayım ağzını açtı. Doktor, cımbızı dayımın ağzına soktu. Sonra cımbızı çıkardı. Dayıma,

— Nasılsınız? dedi. Dayım,

— Çok iyiyim, ağrım sızım kalmadı, dedi. Doktor:

— İşte sizin hastalığınız, diye cımbızın ucundaki beyaz kılı gösterdi.

— Bir daha dişinizi yıkarken dikkat edin, dedi, fırçanın kılı boğazınıza saplanmış.

Paris'ten döndük. Dayımın hiçbir hastalığı kalmamıştı. Ama parası da kalmamıştı. Sapasağlamken altı ay sonra öldü. Artık parasızlıktan mı öldü, yoksa eski ameliyatlardan yarım kaldığı için mi öldü, bilmiyorum. O kadar ameliyattan sonra daha da yaşayacak değildi ya...

Scanned by hlecter

Muhabirlik kimliği için vesikalık fotoğraf istiyorlardı. Bizim vilayette iki fotoğrafane var. Biri Güneş fotoğrafhanesi, öbürü Zaman Fotoğraf Stüdyosu... Güneş Fotoğrafhanesinin sahibi Râsim, arkadaşım olduğu için söylemiyorum, ben bu Zaman Fotoğrafhanesinin sahibi Rahim Efendi'yi sevmem, Rahim Efendi, siyasetçi mi, yoksa resimci mi hiç anlamazsınız. Fotoğrafhanesinin camekânında, başbakan kimse, onun koskocaman bir resmi durur. Bir bakarsın, günün birinde başbakanın o koskoca resmi inmiş, onun yerine başka bir koskocaman resim konmuş.

— Yahu, bu resim de kimin resmi? diye soruşturup dururken, akşam üzeri bizim vilayete gelen istanbul gazetelerine bir de bakarız, Rahim Efendi'nin camekâna astığı resim, gazetelere basılmış. Eski başbakan istifa etmiş, yenisi gelmiş... Şimdiye kadar kaç başbakan değiştiyse, değişen başbakanları biz radyodan, gazeteden önce, Rahim Efendi'nin camekânına bakarak öğrenirdik.

Yalnız başbakanlara özgü bir iş değil bu, bakanların resmine de o işi yapar. Camekândan bir bakanın resmi indi de, yerine başka birinin resmi kondu mu, anla ki o bakan değişmiş, yerine resmi konulan bakan olmuştur. Siyasî havayı koklamakta burnu böyle keskin bir adam daha gelmemiştir. Görülmüş şey değil, bir bakanın sıhhi sebepten olsun, gayri sıhhi sebepten olsun, istifa ettiğini bakanın kendisi bilmeden, Rahim Efendi bilir.

Zaman Fotoğrafhanesinin camekânındaki resimlere bakınca, kimin yıldızının söndüğünü, hemen anlarız. Geçen yıl seçim sandıklarındaki oyların sayılması bitmemişti. Bir de baktım Rahim Efendi, camekânına yeni resimler asmış. Ne dersiniz, onun resimlerini astığı adamlar, milletvekili olmadılar mı! Hattâ Reşit Bey'e,

— Müjde, milletvekili seçildiniz, diye koşmuşlar da, Reşit Bey,

— Zaman Fotoğrafhanesinin camekânında resmimi görmeden, seçildiğime inanmam... demiş.

Orada resmini görmüş de inanmış. Rıza Bey de bigün Zaman Fotoğrafhanesinin önünden geçerken, resmini camekânda görmeyince,

— Eyvah!... demek beni partiden ihraç ettiler!., diye feryat ederek sokağın ortasında yığılıvermiş.

Kimin ne zaman ne olacağını, nereden bilir de, resimleri önceden bulur buluşturur, hiç anlaşılmaz.

Bu dediğim, yalnız başkanlara, bakanlara, milletvekillerine özgü değildir. Hangi bir yabancı kral, hangi bir yabancı başbakan, prenses, memleketimizi ziyarete gelse, isterse Japon İmparatoru, isterse Habeş Kralı, Rahim Efendi hemen onun koskocaman bir resmini camekâna koyar.

Zaman Fotoğraf Stüdyosu sahibi Rahim Efendi'yi hiç sevmem. Onun için vesikalık resim çekirtmeye, Güneş Fotoğrafhanesi'ne gittim. Güneş Fotoğrafhanesi'nin sahibi Râ-sim, fotoğrafçılığı istanbul'da öğrendi. Buraya gelip dükkân açtı.

Râsim'e,

— Haberin olsun, gazeteci oluyorum, dedim. Muhabirlik kimliği için vesikalık resim istiyorlar. Göreyim seni, bir resmimi çek, bizim vilâyetten ne fotoğrafçı çıktığı istanbul'a nam olsun...

Râsim,

— Hiç merak etme, dedi, ben çektiğim resmi, evelallah konuştururum...

Resmi çekerken, ille de düz dur, diye tutturdu.

— Kardeşim, dedim. Bu her ne kadar vesikalık fotoğraf sa da, askerlik işi için değil... Şöyle biraz gülmek yok mu? Hafiften şöyle anlamlı gülücük... Sağ dirseğimin altına da birkaç cilt kitap koymalı...

Fotoğrafçı Râsim,

— Olmaz! diye tutturdu. Vesikalık fotoğrafta poz alınmazmış.

— Ne demek? Yahu, bu senin bildiğin gibi bir resim değil. Hükümet dairesine memur girmiyorum ben. Bu resim gazetecilik resmi. Sen hiç hayatında yazar resmi görmedin mi?

— Hiç görmez olur muyum? İstanbul'da ne kadar yazar esnafı varsa, hep bana resim çektirirdi.

Katırın en inatçısı, şu bizim Râsim'in yanında dünyanın en yumuşak başlı hayvama kalır. Olmaz, der, bir daha demez.

Ne demek olsun, şu Râsim fotoğrafçı olmakla yazar resminin nasıl olacağını benden iyi bilecek değil ya... Ben Andire Cit denen Piyer Loti denen ünlü yazarların resimlerini görmüştüm. Elini şakağına dayamadan, dirseğinin altına kitap koymadan yazar resmi olur mu? Bir tanımayan, resme bakarsa, yazar mısın, odacı mısın nerden bilecek?

— Bre kardeşim, parasıyla değil mi bu? Ben, canım isterse vesikalık diye anadan doğma resmimi çektiririm... Sana ne be!

Herifi gücüne yola getirdim. Sağ dirseğimin altına kalın kitapları yerleştirdim. Sol yumruğumu çenemin altına koydum. Sağ elimi de şakağıma dayadım. Bir de şöyle hafiften, belli belirsiz güldüm. Yazarlık pozu olursa bu kadar olsun.

Bu sefer de Râsim, ille objektife bak, diye tutturdu.

— Ulan oğlum, bu fotoğraf, senin bildiğin fotoğraf değil. Yazar fotoğrafı ttu... Sen kendi işine bak. Herkesin hürriyetine karışma. Ben nereye istersem oraya bakarım. Sen bas düğmeye, çek şu fotoğrafı...

Râsim,

— Benden günah gitti, dedi. Fotoğrafı kabul etmezlerse, ben karışmam.

— Sen karışma.

— Yalnız dudaklarını bir iyice yala ki, parlak çıksın.

— Hah şöyle, bir akıl yatar söz söyle ki, yapayım. Dudaklarımı iyice yaladım.

— Çek! dedim.

— Dikkat! Çekiyorum... dedi.

— Hadi çek!

— Hazır mısın?

— Allah belanı versin ulan fotoğrafçı Râsim! Çek Ulan şunu! Sen çekesiye, dudaklarım kurudu.

Kuruyan dudaklarımı yeni baştan yaladım. Râsim.

— Dikkat! dedi.

Gözlerimi yukarıya, bulutlara bakar gibi Râsim'in dükkânının tavanına diktim. Dudaklarımı iyice bir daha yaladım. Râsim, resmi çekti.

— Aman acele yap! dedim.

— Acele istersen alamünit olur! dedi.

— Alamünit olsun, malamünit olsun, yap şunu.

— Sonra sana benzemezse karışmam! dedi.

r~ Allah Allah... Benim fotoğrafımı başkasına mı benzeteceksin?

— Yahu sana benzer ama, beğenmezsin. Burnu büyük olmuş dersin, kulağı kocaman dersin... Bırak şunu «haftalık» yapalım.

— Haftadan evvel olmaz mı?

— Ancak bir haftada olur.

Ben «haftalık» resmin ne olduğunu bilmez miyim? Ama belki acele etmesi için sıkıştırırım diye,

— Bu zamanda eloğlu bir haftada çocuk yapıyor... Buna can mı vereceksin ki, bir hafta bekletiyorsun? dedim.

— Canlı gibi olacak, dedi. Kirpiklerini tel tel say... İstersen acele de yaparım ama, tıpkı tıpkısına sana benzer, sonra beğenmez, benimle kavgaya edersin.

Bak alçağa. Adamın yüzüne karşı söylenir lâf mı şu? Râsim,

— Retuş yapacağım, dedi. Alnına ışık vuracak. Gözünün bebeği parlayacak.

Dudaklarını düzeltereğim. Burnunu biraz küçülteceğim. Bozuk adamı düzeltmek, yeniden adam yapmaktan zor.

İçimden «Allah belanı versin ulan fotoğrafçı, Râsim gibi senin...» dedim. Ulan sen dur. Hele bir gazetenin yazı ailesine gireyim. İlk iş senden başlamazsam, bana adam demesinler... Senin gibiler oldukça bu memleket düzelmez.

Biyandan da gazeteye «Vesikalık fotoğraflar haftalık olacağından en kısa zamanda göndereceğim» diye telgraf çektim. Herifler, ne oldu bu muhabire diye, merak ederler de, telâşlanırlar. Bir de bakarsın vesikalık fotoğraf gecikti diye, benim yerime başka birini alıvermişler. Memlekette, cebinde desteyle vesikalık fotoğraf gezdiren açıkgöz çoook... Zaman Fotoğrafhanesinin sahibi Rahim Efendi, benim fotoğrafçı Râsim'de resim çektirdiğimi duymuş. Bir vilâyette iki fotoğrafçı olduklarından birbirlerine düşmanlar. Zaten bu bizim vilâyette az bişey yüksek noktadan geçir-sen herkesin kulağına gider, duymayan kalmaz. Bigün Rahim Efendi beni yoldan çevirdi.

— Ulan Kadir'in oğlu, dedi, Râsim'de resim çektirmişsin, öyle mi? Alacağın olsun senin...

Rahim Efendi bana ne yapacağ? Külâhıma» bile öksüre-mez. Elinden geleni ardına komasın. Hergün fotoğrafçı Râsim'e gidiyorum.

— Bugün banyo ettim.

— Bugün filmi kuruttum.

— Bugün kaşını düzelttim.

— Aman iyi yap Râsim, gözünü seveyim, diyorum. Aman resim bir yazar resmine benzesin; bu iş, başka işe benzemez.

Hergün başka bişey söylüyor.

Resmime özensin diye, Râsim'i hergün öğleleri Nefaset Aşevi'ne yemeğe götürüyorum. Bak şu işe, insan rüşvet vermeden resim bile çektiremiyor.

Derken efendim haftası oldu. Râsim,

— Resimler tamam! diye müjde verdi. Bir de resimleri elime alayım ki, rezalet...

— Ulan bu ne? Bu kimin resmi?

— Senin.

— Ulan alçak! diye bağırdım. Şu vilayeti baştan sona, köy köy, kasaba kasaba gez, dolaş... Şu fotoğraf taki-ne benzer bitek adam bulabilir misin?.. Ulan, vilâyetin şerefini batırdım. Şu surat, bu şehirden çıkar mı? Doğru söyle bu kimin resmi?

Yemin billâh ediyor ki, senin diye.

— Etme oğlum. Ben kendimi tanımaz mıyım? Bu ben değilim. Sakın benim diye başkasının resmini çekmiş ol-mayasın.

— Senin resmini çekerken dükkânda başka biri yoktu ki...

Dükkânın kapısından,

— Ey ümmeti Muhammet!. Vicdanı olan söylesin. Şu fotoğraftaki surat bana benziyor mu? diye bağırdım.

Bütün konukomşu başıma üşüştü. Hepsi de ayrı ayrı fotoğrafa baktı:

— Bu, sen değilsin! dedi.

Konfor palas otelinin sahibi, resme baktı baktı da,

— Bu, senin olmadığı gibi, bu vilayete de, bu eşkâlde bir adam şimdiye kadar gelmemiştir! dedi.

Fotoğrafçı Râsim, otelciye,

— Sen bu şehre her geleni bilir misin? dedi.

— Vilâyete böyle biri gelse, haberimiz olmaz mıydı? Çoluk çocuk arkasına düşerdi.

Kebapçı Arif beni biyana çekti:

— Bu Râsim var ya, dedi, bu herif resimci filân değil. O gördüğün resmi çeken makine de yalan. Arkası siyah perdeli bir tahta kutu geçirmiş eline. İçi boş... İçinde makine yok.

— Deme...

— Vallahi, İstanbul'dan eline bisürü resim geçirmiş. Resim çektirenlere bu senin resmin diye yutturuyor. Kimsenin anladığı yok. Senin gibi bir anlayana çatarsa, başı belâyâ giriyor. Nerden bildin dersin, bildir bir iş için gerekti. Buna bir resim çektirdim. Bu senin resmin diyerek, elime bir avrat resmi vermesin mi! Ben yine anlamadım da, kendi resmim diye belediyeye götürdüm. Belediye kâtibi anladı. «Ne o Arif Efendi, bıyıkları mı kazıttın!» demez mi! Sonra götürdüm kendisine... Yanlışlık olmuş, dedi. Oradan bir bıyıklı

resim çıkardı verdi. O da bana benzemiyor ya, eh andırıyor. İşte böyle... Bu herif eline bir yerden tonlarla resim geçirmiş, benzetip benzetip, bu senin resmin diye veriyor. Resme bakıyorum, bakıyorum, bana hiç benzer yanı yok. Resimde sade bir dil çıkmış ortaya. Koskocaman bir dil... İnek, dilini çıkarır da burnunu nasıl yalarsa, işte öyle...

— Râsim, bu ne kardeşim?

— Dudağını yalarken çıkmış. Ben sana resmi çekerken «dikkat!» dedim.

— Peki kardeşim, sen bana dudağını yala, parlak çıksın, demedi n mi?

— Canım, dudağını yala dedimse de, boyuna yala dur, demedim. Ben «dikkat!» der demez, dilini içeri sokacaktın.

— Ulan, burada dilden başka bişey görünmüyor. Benim dilim bu kadar uzun mu?

Yüzüm, gözüm, ağzım, burnum kapanmış. Bre alçak! Ben bu resmi gazeteye gönderirsem, beni yazar yaparlar mı? Bu resim, hiçbir yazar resmine benziyor mu? Sen hiç mi yazar resmi görmedin? Böyle alay eder gibi dilini çıkarmış, ağzını burnunu yalayan insan resminin kimlik kartına konulduğu dünyanın neresinde görülmüş. Ben gazeteciyim diye o kimlik kartını çıkarıp bir hükümet dairesinde gösterirsem bana ne derler? Râsim bir de,

— Sen benim meslek şerefimle oynuyorsun, ben bir resmi retüş ederim, kancık eşek resmini kızıoğlan kız, dünya güzeline çeviririm, demez mi!...

Cinayet dedikleri şey başka neden çıkar? Râsim, işin kötüye vardığını anlayınca,

— Senin dil meselesine itirazın varsa, dil meselesi kolay, dedi. Ben retüş eder, dili kazırım.

— Haydi dili kazıdın, diyelim... Altından ağzım burnum çıkar mı?

— Çıkar!

Fotoğrafçı Râsim dili kazıdı. Rasim bana benzemiyorsa da, yine bir insan resmi olduğu belli. Resimleri gazeteye gönderdim. Bikaç gün sonra da benim muhabirlik kimliğim geldi. Râsim, görünce,

— Yine bana dua et, dedi. Eğer senin tastamam resmini çekseydim, bu suratla insan yazar olmaz diye, imkânı yok sana gazeteci kimliği vermezlerdi:

Kimliği de cebime koyunca, gazeteye verilecek haber aramaya başladım. Zaman Fotoğrafhanesinin önünden geçiyordum. Bir de baktım. Rahim Efendi, bakanlardan birinin resmini vitrinden indirmiş. Bundan iyi haber olur mu? Hemen postaneye koştum.

«Güvenilir kaynaklarda» aldığım bilgiye .göre» came-kândan resmi inen bakanın istifa ettiğini telgrafla gazeteye bildirdim. Tekrar çarşıya dönünce, Zaman Fotoğrafhanesine bir de ne bakayım, bir bakanın resmi daha camekândan indirilmemiş mi? Hemen postaneye koştum, gazeteye o bakanın istifa ettiğini de bildirdim.

Ben telgrafi çekip gelene kadar, Rahim Efendi, bir resmi daha indiriyordu. En sonunda bütün bakanların resimlerini camekândan indirdi.

Ben de dokuzuncu sefer postaneye koştum, «Güvenilir ve inanılır kaynaktan aldığım bilgiye göre, hükümet toptan istifa etmiştir» diye gazeteye telledim.

Bundan hiç kuşum yoktu. Çünkü, Rahim Efendi, camekândan bir bakanın resmini indirsin de o bakan istifa etmesin, görülmüş şey değildi.

Aradan yarım saat kadar geçti.

— Postane telefonundan seni bekliyorlar, diye haber geldi.

Telefona gittim. Gazeteden soruyorlar:

— Biz Ankara'dan soruşturduk. Hükümetin istifa ettiğinden kimsenin haberi yok...

Sakın yanlışlık olmasın.

— Kesin, yanlışlık yok.

Rahim Efendi mi bilir, Ankara'dakiler mi? Elbet onlar da sonradan öğrenirler.

Ertesi gün oldu. Zaman Fotoğrafhanesinin camekânma bir baktım, bigün önce indirdiği resimleri, eski yerine asmamış mı! Hemen Rahim Efendi'nin yakasına yapıştım:

— Bakanlar istifa etmediler mi?

— Yooo...

— Peki, istifa etmediler de neye dün resimlerini indirdin?

— İstifa ettikleri için indirmedim. Camekânı temizledim, tozunu aldım da ondan indirdim.

O akşam gelen gazeteye baktım, koskoca bir başlık koymuşlar: «Hükümet istifa ediyor mu?»

Ne ediyor diyorlar, ne de etmiyor. Bu da gazeteciliğin bir cilvesi. Hükümet istifa etmedi ama, polis marifetiyle benim elimden muhabirlik kimliğim alındı.

İLLE DE AMERİKALI!

Scanned by hlecter

Haçmiyan ailesinin biri Cihangir'de, biri de Bomonti'-de iki apartmanı var. Büyükada'da da köşkleri var. Kazançları da yerinde.

Baba Haçmiyan ithalatçıdır. Apartmanların gelirlerini saymazsanız, yıllık kazancı, on tane yüksek memur maaşından daha çoktur. Baba Haçmiyan, Madam Haçmiyan; bitek kızları, bir de oğulları... Genç Haçmiyan Amerika'da okuyor. Matmazel Haçmiyan Arnavutköy Amerikan Kole-ji'nde...

Görünüşte, Haçmiyan'ların hiçbir dertleri olmamak gerek. Ama işin içyüzü öyle değil, büyük bir dertleri var. Komşuları Sırçıyan'lar altı katlı apartmanlarının iki katına da Amerikalı kiracı almışlar. İkidebir gelip gidip,

— Ah, Mösyö Haçmiyan, bir kibar Amerikan familyasına dördüncü katı kiraya vermişim, hiç sorma... diye övünürler.

, Gazinoda akşamları dost aileler buluşunca. Sırçıyan'lar, Bingilyan'lar, Zoputyan'lar, hep apartmanlarına Amerikalı kiracı almakla övünürler.

— Zo, Amerikan dedik ise, sizin kiracı gibi yardım heyetinden serjan değildir. Amerikan sefaretinde memurdur.

Madam Bingilyan hemen oradan atılır:

— Hıh... Bi keret sefaret deyil, konsoloshanedir. Memur deyil, odacıdır. Bizim kiracıyı der isen ekonomik misyonun reyizidir...

Evde bu, misafirlikte bu, gazinoda bu... Hepsi de apart-manlarına aldıkları Amerikalı kiracılarla övünürler. Hem de Amerikalı kiracıların seviyesi ne kadar yüksek olursa kendilerine o kadar şeref payı çıkarlar. Meselâ Mösyö Zo-putyan, dostlarından üstün çıkabilmek için evine aldığı Amerikalı kiracının profesör olduğunu söylemiş, bunu herkese, her yerde, her fırsatta ilan etmişti. Ama Madam Bingilyan yaptığı soruşturma sonunda, Zoputyan'lann Amerikalı profesör diye övündükleri kiracılarının Amerikalı zenci bir gemi tayfası olduğunu, gemiyi kaçırdığı için, geminin dönüşüne kadar iki ay burada kalacağını öğrenmişti. Bu haber hemen yayıldı. Büyükada'da Zoputyan'lar kimsenin yüzüne bakamaz oldular.

Madam Zoputyan da boş durmadı. O da Bmgilyan'ların Amerikan generali diye övündükleri kiracılarının, bir Amerikan Çavuşu olduğunu açığa vurdu.

Haçmiyan'lann üzüntüsü büyüktü. Apartmanlarından kiracıları çıkmıyor, hiçbir kat boşalmıyordu. Bıkere boşal-sa, Amerikalıdan başka kiracı almıyacaktı. Haçmiyan bütün kiracılarla mahkemelikti. Becerikli olduğundan apartmanına, bir Amerikalı kapıcı olsa, sefir diye, bir denizci olsa amiral diye yutturabilirdi.

Haçmiyan'lann üzüntüleri uzun sürmedi. Mahkeme ka-rariyle Cihangir'deki apartmanın üçüncü kat kiracısı evden çıkarıldı.

Mösyö Haçmiyan hemen Tarlabası'ndaki emlak komisyoncusuna koştu. Bir kiracı istiyordu ama, ilte Amerikalı olacaktı. Emlak komisyoncusu,

— Başka milletten olsa?... dedi, çok kibar yabancı aileler var. Mesela Fransızlar.

— Olmaz.

— İtalyan olsa...

— Olmaz.

— Mösyö Haçmiyan, bir İngiliz ailesi var. Hem de daha yeni geldiler. Hazır bize alışmamışken...

— Yabancı milletten olmaz, dedi, Amerikan isteorum...

Amerikalı kiracı bulmak zordu. Amerikalı kiracılar karaborsaydılar. Çünkü kira azmış, çokmuş bakmıyorlar, ne istense veriyorlardı. İster hava parası al, ister yıllık peşin al, ne karakola, mahkemeye şikâyet ediyorlar, ne de kimseye bişey söylüyorlardı.

Emlâk komisyoncusu hababam Amerikalı kiracı aramaya başladı. Mösyö Haçmiyan günde birkaç kere telefon edip komisyoncuya, Amerikalı kiracı bulup bulmadığını soruyordu. Komisyoncu, bugün yarın diye atlatıp duruyordu. Amerikalı kiracı bulursa, hem Mösyö Haçmiyan'dan, hem kiracıdan oldukça büyük komisyon alacaktı.

Komisyoncu aradı taradı, Amerikalı kiracı bulamadı. Aklına bir kurnazlık geldi.

Komisyoncunun bir akrabası, güzel biyerde, hem geniş, hem de ucuz ev arıyordu. Adam, yabancı gemilerde çalıştığından İngilizce biliyordu. Bu kadarı da Mösyö Haçmiyan'ı kandırmaya yeterdi.

Komisyoncu, Mösyö Haçmiyan'a telefon etti...

— Hav du yu du?

— Fayn, tenks... Hav du yu du?

Herif besbelli Amerikalı, hem de su katılmamış... Mösyö Haçmiyan,

— Evi gördü mü, beğendi mi? diye sordu. Komisyoncu,

— Gördü beğendi, dedi. —: Ne iş yaparmış?

— Mütihazsıs. Esas petrol mühendisi, hem de profesör... Buraya petrol aramaya gelmiş.

Mösyö Haçmiyan sevindi. Büyükada'daki dostlarını alt-etmişti. Bir bunun için, on para almasa evini yine de verirdi.

— Ne kira istiyorsunuz Mösyö Haçmiyan?

Kat, dört büyük, bir küçük oda, bir salon, bir balkonu. Eski kiracılar üçyüzelli liraya oturuyorlardı. Kiracı Amerikalı olunca, üçyüzelli lira istemek ayıp oluyor. Beşyüz lira mı istesin, altıyüz lira mı? Sonra aylık mı, yıllık mı istesin... Beşyüzden yıllığı altıbin lira eder.

— Siks tavzent... dedi. Amerikalı,

— Siks tavzent doler? diye sordu.

Dolar, Mösyö Haçmiyan'ın hiç aklına gelmemişti. Amerikalı altıbin dolar mı, diye soruyordu. Haçmiyan,

— Yes, siks tavzent doler, dedi.

Amerikalı bu sefer, bişeyler daha söyledi. Hem sözü uzun, hem de çabuk söylediğinden Haçmiyan anlıyamadı.

— Pliz... dedi.

— For evri mons?» «Her ay mı?»

Haçmiyan yıllık altı bin lira demişti. Önce lira dolar olmuş, şimdi de galiba aylık oluyordu.

— Yeees... dedi. Amerikalı,

— Olrayt... dedi

Amerikalıya kadın anahtarını verdiler. Amerikalıdan kapora alınmazdı, onunla kontrat yapılmazdı. Amerikalı demek banka demek. Ama komisyoncu hemen Haçmiyan'a asıldı, komisyonunu aldı.

Haçmiyan sevinçten uçuyordu. Hem evini yüksek bir Amerikalıya kiralamış, hem de bir yıllık kira ile bütün apartmanın parasını çıkarmıştı. Temiz iş, kibar iş...

Haçmiyan'lar o gece, Zoputyan'ları, Bingilyan'ları, apartmanlarını Amerikalılara kiralamış olan bütün dostlarını evlerine ziyafete çağırdılar. Bay Haçmiyan kiracısını anlata anlata bitiremiyordu.

— Herif Amerikan üniversitelerinin genel direktörüdür. Ben beşyüz lira dedi isem, «Olmaz, kabul etmoorum!» diye bağırırdı. Amerikan muamelesi dolar ilen. Ben çe de-

dim. Sene be sene altı bin dolar dedi isem. «Olmaz, kabul etmoorum!» diye tekrardan bağırırdı. Aylığı altıbin dolar. Zo ne dersin?

— Kıyak iştir, ne diyelim...

— Adı nedir Mösyö Haçmiyan?

— Adı Mister Riçirt...

— Hiç duymamışım.

— Riçirt demek Fransızcaya tredüksiyon eder ise, yi-niya ki, ili sar demesine gelir.

Ziyafetin ertesi günü Haçmiyan'm dostları erkenden araştırmaya, soruşturmaya geçtiler. Bir de baktılar ki, Mister Riçirt yani Fransızcası Mösyö Rişar olan adam, Reşat adında bir gemici değil mi? Artık Haçmiyan Büyükada'da tefe kondu, alay eden edene... Hele karısı, Haçmiyan'm başının etini yedi:

— Zo, sen ne hışır herifsin ki daha bir Amerikan ilen bir gayri Amerikani birbirinden ayıramoorsun?
Bütün itibarı iki paralık olan Haçmiyan saçını başını yolmaya başladı. Bir de komisyoncuya üstelik ikibin lira komisyon vermişti. Doğruca apartmanına koştu. Elini zile atmadan içerden gelen çocukların gürültüsünü duydu. Hepsi de bülbül gibi Türkçe konuşuyordu. Zile bastı. Kapıyı Mister Riçirt açmıştı. Mister Riçirt karşısında apartman sahibini görünce:
— Helloo... Hav du yu du Mister Hiçmeyin? «Nasılsınız Bay Haçmiyan?» diye sordu. Deliye dönen Haçmiyan,
— Hav du yu mav duyu ağnamam! diye bağırdı. Havlayıp mıvlayıp kendini Amerikanım deyi yutturmaya utan-moorsun... İçerdekiler nedir? Hepsi de halis muhlis Türkçe laf edoorlar... Böyle kepezelik olur? Reşad'ı Riçirt yapmış isen bu düpedüz dolandırıcılık değildir?
Gemici Reşat güldü:
— Ne istiyorsun, onu söyle?
— Hiçbişey istemoorum, evden çık, o kadar...
— Bu zamanda ev bulmak, eşya taşımak kolay mı? En aşağı üçbin liramın kapısı. Parayı ver, çıkalım. İstersen mahkemeye ver, o daha işime gelir.
Haçmiyan düşündü:
— Üçbini verir isem şıp diye çıkarsın, yoksam beni yan bastırırsın?
— Bizde söz sözdür. Hemen çıkamam. Üçbini verirsın. Dört ay da müsaade edersin. O zamana kadar ev arar, bulurum çıkarım.
Haçmiyan üçbin lirayı verdi. Günü gününe dört ay sonra gemici Reşat apartmanı boşalttı. Haçmiyan sonunda gerçek bir Amerikalı kiracı buldu. Hem komisyoncuya, hem Reşat'a verdiği parayı Amerikalı kiracıdan bol bol çıkardı.
Ama, apartmanlarında Amerikalı kiracılar bulunan dostları o kadar alay ettiler ki, Haçmiyan'lar Temmuz sıcağında Büyükkada'dan İstanbul'a taşınmak zorunda kaldılar. Koca yazı şehirde geçirdiler.

OH KURTULDUM

Scanned by hlecter

— Hayatını anlatır mısın şekerim? dedim.
— Aman, bıktım sizden, dedi. Erkek milleti değil misiniz? Birazcık yüz verince su koyuverirsiniz.
— Aşkolsun... Çok teessüf ederim. Bu ağzı senden hiç ummazdım. Ulan bize de mi?
— Boşveeer...
Biz, Madam Eleni'nin evinin üst katında sokak üstün deki odadaydık.
— Bozuuuuul!... diye avazı çıktığı kadar bağırdı. Sokağı dolduran kalabalık, haykırmasını duymuş olacaktı. Benim şaşkınlığımı görünce, kendini karyolaya fırlatıp bir kahkaha attı.
Bu kadınların gülmeleri de, ağlamaları kadar kolaydır.
— Asılma yavrum, depoya gider!... dedi. —t Sana asılan var mı?
— İş zamanı iş... Alış verişe bakalım...
— Biz karı haracı yemiyoruz.
— Bozulma anam, yedek parça yok... Gidecek gibi kapıya doğru yürüdüm. Yataktan fırladı, boynuma sarıldı.
— Gel otur. Anlatayım! dedi. Ama rakL isterim.
— Senin camn sağ olsun.
Kapıdan,
— Anneee... diye bağırdı.
Aşağı kattan Madam Eleni'nin kart, boğuk, beş kere erkek sesi duyuldu:
— Ne var kııız?
— Zurtik'i gönder bize, rakı alsın. Zurtik,
— Emret âbi, dedi, Zurtik'e iki onluk toka ettim:
— Oğlum Zurtik, bize bir şişe rakı.

— Büyük mü olsun? Kıcına bir tekme vurdum:
— Ulan sorulur mu? Daha duruyor... Toz ol!. Merdivenleri inerken arkasından seslendim:

— Mezeler tam olsun!

Zurtik, her şeyi tam getirdi. Giderken,

— Afiyet olsun... dedi.

Üçüncü kadehte Meziyet'in dili çözüldü. Asıl adı Mezi-yet'tir, ama, ona burada Yırtık Ayten derler, Sol kulak memesinden dudağının kenarına kadar bıçak yarası izi olduğundan Yırtık Ayten diyorlar.

— Ben, dedi, affedersin, Sivrihisarlıyım.

İki kadeh rakı içince, her lafının başında sonunda bi-kere «affedersin» derdi. Bunu kibarlık için söylediğini sanıyorum.

— Sivrihisar iyi yerdir affedersin. Affedersin babamı bilmiyorum. Babam ben doğmadan cartayı çekmiş affedersin... Annem evlendi. Evlenince affedersin, benim rahatım bozuldu. Herif bana göz açtırmıyor. Nerede yalnız bulursa sıkıştırıyordu. Yalnız sıkıştırmakla kalsa iyi. Affedersin daha neler yapıyordu. Derken annem manzarayı çaktı... Onun üzerine beni, affedersin on liraya mı, yirmi liraya mı nüfus dairesinde çalışan bir memura sattı, hizmetçilik için affedersin. Oh kurtuldum, dedim. Ama kurtulmamışım. Affedersin daha beterine çattım.

— İçelim Ay ten!

— Şerefine nonoşum. Sonra, affedersin, herif evli, ihtiyar da affedersin. Bu sefer o başladı saldırmaya. Derken karısı çaktı manzarayı. Beni evlatlık diye başka birisine sattılar. Artık, oh kurtuldum diye sevinirken, bu sefer de, herifin oğlu başladı affedersin. Oğlanın anası bizi bastırınca beni Emet'e tâyin olan bir memura sattılar. Affedersin, oh kurtuldum, diye sevinirken, bir gece gürültüyle uyandım. Kendimi iki delikanlının kollarında buldum. Benim hayatım roman be! Eğer filme alsalar hayatımı, namussuzum bütün millet ağlar. Beni dağda bir hafta oynattılar affedersin. İki kişi, dokuz kişi oldu... Ne de olsa serbest hayat, oh kurtuldum derken, candarmalar bastırdı affedersin. İşte şimdi kurtuldum, dedim. Ne de olsa affedersin, can-darma...

— İçmiyorsun...

— İçelim... şerefine!... Affedersin, beni delikanlıların kaçırdıkları eve sağ salim teslim ettiler.

Oh, kurtuldum, demeye kalmadı, bu sefer, evin hanımı, affedersin beni adam etmek için sabah akşam dövmeye başladı. Derken bizim oradan geçen bir mühendise hizmetçi lazımmış. Beni o mühendise sattılar... Mühendis, beni Bilecik'e getirdi. Tam, oh kurtuldum diye sevineceğim, bu sefer de mühendis sataşır. Yalnız bir mühendis olsa iyi, gece eve bisürü arkadaşı geliyor... Bir gece mühendisin arkadaşlarından biri, ben seni himayeme alayım, dedi. Beni mühendisten aldı. Evine kapadı. Oh kurtuldum derken, beni, affedersin, himayesine alan adam da başlamadı mı? Oradan biri halime acıdı. Bana «Kız, seni kurtarayım» dedi. «Aman kurtar!» diye yalvardım. Adamın evine kaçtım. İşte şimdi kurtuldum derken, bu sefer de o bırakmaz. Bıktım. Bern kimsenin kurtaracağı yok, affedersin, Bursa'ya kaçtım. Orada hizmetçiliğe başladım... Aman kurtuldum demeye kalmadı, affedersin, evin büyük beyi, iki küçük beyi yapmadıklarını bırakmadılar. Bir şoför çıktı karşıma.

Affedersin bana evlenme teklifi yaptı. Hiç olmazsa evlenir de kurtulurum diye şoförle evlendim.

— Haydi içelim Ay ten!

— İçelim canikom... Sonra canım, evlendim. Bana kendisini şoför diyen herif, affedersin, beni her gece birine şey etmiyor mu? Misafirlerden biri halime acıdı da, affedersin, «Sana yazık» dedi. «Kaç İstanbul'a gel de seni bir işe yerleştireyim» dedi. Belki kurtuluruz diye, İstanbul'a kaçıp gittim. Beni çağıran adam evliymiş. Bana ayrı bir ev tuttu. İstanbul'da gözüm açıldı biraz. Affedersin çalışıp hayatımı kurtarmayı kurdum. Gazetede ilanlardan affedersin bir avukatın yanına girdim. Oh kurtuldum, diye sevinecekken, bu sefer de avukat bırakmaz... Bir arkadaşım, sana yazık değil mi, dedi, affedersin, beni bir mağazaya tezgâhtar yaptı. Aman ne iyi... Bir akşam affedersin, patron beni yemeğe davet etti. Boğaziçi'nde bir otele götürdü. Yedik, içtik, tam yatağa

girdik, affedersin, orası turistik otel değil miymiş! Ahlâk Zabıtası baskını verdi. Her odadan don paça herifler, karılar fırladı. Kadının biri kendini kuyuya attı, yakaladılar. Ben kombinezonla sokağa fırladım. Ama çantamı yanıma almıştım. Köşe başındaki bir otomobile atladım. Oh kurtuldum, diyordum. Şoföre, evin adresini verdim. «Çek!» dedim. Şoför güldü. Meğer benim kurtuldum diye bindiğim araba, Ahlâk Zabıtasının arabası değil miymiş! Kendi ayağımla, affedersin, tıpış tıpış gelmişim. Otelin bütün müşterilerini iki arabaya yüklediler. Bizi karakola getirdiler. Erkeklerle «Haydi gülegüle» dediler, onları bıraktılar... Biz kaldık. Kadınların ikisi evli, biri gebe, üçü yüksek sosyeteden aile karısı, ikisi de kızmış. Yine içlerinde, affedersin, en namuslusu ben çıktım. Artık polisin eline geçtim, hiç olmazsa kurtulurum diye sevinirken, affedersin, oradan da bizim muamelemizi ikmal edip. Zührevî Hastalıklar Hastahanesi'ne kapadılar. Affedersin, hastaha-nede biraz kendime geürken, oradan da taburcu ettiler. Bu sefer biri akıl verdi, seni bar artisti yapayım da, affedersin, namusunla çalış, hayatım kurtar, dedi. Bar artisti oldum. Oh kurtuldum, diye sevinirken, bir gece Ahlâk Zabıtası bara baskın yaptı. Affedersin, benim yaşım küçük olduğundan barda çalışamazmışım.

— İçelim...

— İçelim, şerefine... Beni tekrar hastahaneye yatırdılar. Hastahaneden çıkınca, «Yaşım küçükmüş, ben nerde çalışırım?» diye sordum. «Yalnız randevu evinde çalışabilirsin. Orası gizlidir» dediler. Affedersin iyi kalpli bir adam beni bir randevu evine götürüp sattı. Randevu evinde, «Aman namusumla çalışıp hayatımı kurtarayım» derken, başıma bir herif bela oldu. «Ben senin dostun olayım» dedi. Adetmiş. Bütün kızların birer dostu olduğundan, ben de o adama «İyi ya, ol!» dedim. Hayatta bir de dostum var, oh kurtuldum, diye affedersin sevindim. Âdet öyle olduğundan, kazandığım paranın yansını randevu evinin sahibi, yansını da dostum alıyordu. Buna karşılık dostum iki günde bir eve uğrayıp bana dayak atıyordu. Merhametli bir adam çıktı karşıma affedersin «Kız sana yazık değil mi? Seni o herifin elinden kurtarayım» dedi. «Aman kurtar» dedim. Kurtardı, bu sefer de o dostum olduğundan, para-larımı o almaya, beni de o dövmeye başladı. Aman kurtuldum diye sevinirken, evi polisler bastı. Tekrardan affedersin, hastahaneye düştüm. Çıktığım zaman yaşım kanunî çalışma yaşı olduğundan işte bu eve geldim, çalışmaya başladım da kurtuldum. İki senedir bu evdeyim. Ooooh. Kurtuldum affedersin. Şimdi affedersin, resmen çalışıyorum. Aman dünya varmış be!... Merhametli insanlardan kurtuldum artık.

Şişede kalan son rakıyı da içtik. Yırtık Ayten,

— Affedersin, uykum geldi! dedi.

Scanned by hlecter

Leydi'nin ayrıldığı kocası, kendisinde asaletin zengin bir kolleksiyonunu toplamış halis bir İngilizdi. Onsekiz yarış atı, şatosu, sürek avı için ormanı vardı. Dedesi, kırmızı sakallı bir denizciydi. Aile tarihinde, Lordlar Kamarasına girmiş yedi «Sir» vardı. Kraliçenin nedimelerinden biri, kız kardeşinin okul arkadaşıydı. Her yıl saray balosuna çağırılırdı. Bundan başka, suratı uzun, burnunun ucu havaya kalkık, soğukluğuna «ayet soğuk, her asil İngiliz gibi yapacak işi olmayan, yine de olmayan işlerini büyük bir dikkat ve programla yapan, tarihi ailesinin bütün asil fertleri gibi durmadan canı sıkılan, Oksford-Kemriç kayık yarış-larında kürek çekmiş, kollej takımında futbol oynamış, Derbi yarışlarında atı yarışı kaybedince kızmayan, kazanınca sevinmeyen, adı sorulsa bir dakika düşünmeden adını söylemeyen, hergün Grinivich ayanyla tam saat beşte çayım içen, anlatılan gülünecek bişeyse on dakika sonra du-daklarını kıpırdatan, piposu ağzında, Times gazetesi cebinde, viskisi önünde duran tastamam asil bir İngiliz. Ne asaletinde no InRilizliğinde kıl kadar bir eksikliği yoktu.

Leydi işte böyle bir asilden ayrılınca, İngiliz yüksek sosyetesinin, İngiliz donanmasından en aşağı yüz defa daha kuvvetli olun geleneği Leydi'ye karşı şahlandı. İşe saray bile kanştı. Hindistan da elden gittikten sonra, saray, karışacak başka işler bulamadığından, asillerin gönül ve yatak işlerine eskisinden daha çok karışmaya başlamıştı. Ama Leydi, ne kaybedecek tahtı, ne denize indirilen gemi törenlerinde gülümsemek, ne de geçit törenlerinde eteklikli askerleri selamlamak için ciddî bir işi olmadığından, İngiliz Adasının üzerine şahlanan geleneğine boş verdi.

Aşkta hayal kırıklığına uğrayan asil İngilizlerin, öbür milletleri yukardan süzüp avunmaları için, dünya gezisi gibi küçücük eğlencelerle oyalanmaları gelenek olduğundan, Leydi'den ayrılan kocası da bu geleneğe uyarak, kısa bir müddet için yarış atlarından ve Londra'nın sisinden ayrıldı. v

Leydi de, ruhunu anlayan erkeği bulmak için babasıyla yola çıktı. Bütün Avrupa'yı, Amerika'yı dolaştılar. Hiç bir erkek, Leydi'nin kül rengi gözlerindeki sisli kederi silemedi. Leydi, kızlığında okuduğu romanların etkisiyle,
— Şarka gidelim babacığım, dedi.

Aslında yabancıları kazıklamak için yapıldığı halde, kazıklanmaya gönüllü yerlilerden yabancılara kazıklanmak sırası gelmeyen İstanbul'un en büyük oteline yerleştiler. Dul bir Leydi'nin gönül yarasını tamir etmek istediğini duyan yüksek sosyete erkekleri akın ettiler. Hem kendileri, hem memleketleri adına Leydi'nin gönlünü etmeye çalışıyorlardı. Bunlar Fransız erkeği kadar güzel dans ediyorlar, İtalyan erkeği gibi fıkralar anlatıyorlar, Amerikan erkeği gibi iş yapıyorlardı. Kimi İngiliz gibi giyiniyor, kimi Alman gibi rap rap yürüyordu. Leydi'nin gönlünü fethetmek isteyenler, etrafında pervane gibi dönüyorlar, Şekspir diliyle şiirler okuyor, Paris aksanıyla nükteler yapıyorlardı. Baş eğmelerinde, bel kırmalarında, öksürmelerinde, viski bardağını tutuşlarında, bacak bacak üstüne atışlarında, soyluluk kurallarına en küçük aykırılık yoktu.

Leydi, ruhunu anlayacak erkeği artık bulmaktan umudunu kestiği bir akşam kendisine bir erkek tanıttılar. Boylu, geniş omuzlu, yaşı elli gösteriyorsa da, rahat altmış var. Erkek, eğer erkekse, yaşlandıkça erkekleşir.

Leydi, yeni tanıştığı Ekrem Refik için soruşturma yaparken, Ekrem Refik de boş durmadı, onun için soruşturma yaptı. Bunun sonucunda Leydi'nin ruhundaki kederi sezdi. Leydi ile başbaşa kalıp konuşurlarken, ağzından söz değil bir homurtu çıkardı. Okyanusta teknesi ölüm fırtınasına tutulmuş kaptan, gözlerini kısıp ufku nasıl süzerse, Leydi'nin gözlerine işte öyle bakıyordu. Arasına avının üzerine atılacak kaplan gibi çenesini kasıp, dişlerini gıcırdatıyordu. Leydi bitmişti. «İşte ruhumu anlayacak, aradığım şark erkeği...» dedi. Bir başlarına kaldıkları zaman Ekrem Refik ona kurt gibi bakıyordu. Ha yedi, ha yiyecek... Ama bitürlü yemiyordu. Leydi'nin elinde olsa, rahatça yiyebilmesi için, kendini bir kayık tabağa koyup Refik'e verecekti. Cins erkek de işte böyle kadını kolay kolay yemiyordu. Bir gece yine başbaşa kalmışlardı. Leydi, Refik'in kurt gözü gibi parlayan gözlerine baktı:

— Hiç evlendin mi Refik?

Refik'in ağzından zor anlaşılır bir homurtu çıktı:

— Altı defa...

— Karılarından neden ayrıldın?

— Çok kıskancım. Biz şark erkekleri kıskanç oluruz. Leydi'nin içi titredi.

— Evet?

Aman bu Refik'in ağzından da lâf çıkmıyordu.

— İlk karımın burnunu, kulağını kopardım.

— Nasıl yaptınız bunu? Refik tükürür gibi:

— Dişlerimle... dedi.

Leydi'nin içinden tatlı bir ürperme geçti. Ertesi gün babasına hep Refik'i anlattı. Karısının kulağını, burnunu dişleriyle kopartıp tüküren adam. Artık Leydi hergün babasına ajans bülteni gibi Refik'ten yeni bir haber getiriyordu.

— Aman baba, görsen ne müthiş bir adam-. İkinci karısını öldürmüş.

Daha ertesi gün,

— Aman baba, diyordu, o kadar kıskanç ki, evlendiği kadını dağ başında bir eve kapar, her sabah üstüne kapıyı kilitlermiş.

Leydi, baygınlıktan gözleri süzülerek babasına, arkadaş olduğu Türk erkeğinin, sevdiği kadınlara hergün üç posta dayak attığını da söyleyince, ihtiyar İngiliz kuşkulananmaya başladı. Leydi'nin babasına son getirdiği haber korkunçtu:

— Baba, Refik'le evleniyoruz.

Şu kadar yüzyıllık İngiliz asaleti ihtiyarın dudaklarından tek kelimelik bir hiddetle fıskırdı:

— Çıldırдың mı?

Döven, söven, sevgilisinin burnunu, kulağını koparan, karısını hapseden, daha fazla kızarsa öldüren bir şark erkeğini bulan Leydi'yi zaptetmek artık mümkün değildi. Refik, bir gece, arkadaşlarıyla Boğaz'daki evinde Leydi'yi beklerken, arkadaşlarına asil İngiliz kadını nasıl kafeslediğini anlatıyordu. Dinleyenler gülmekten kırılıyordu. Refik Bey,

— Tam bir şark erkeği olduğumu söyledim, diyordu. Ama Refik Bey'in niyeti ciddi idi. Leydi'yi seviyordu,

onunla evlenecekti. Refik Bey saatine baktı:

— Hayret, dedi, yarım saat geçiyor. Neden gelmedi? Olur şey değil... Bu İngilizler eğer siyasi bir anlaşmaya imzalarını koymuşlarsa mutlaka sözlerinde dururlar.

Bu sırada kapı çalındı. Refik Bey sevinçle kapıya koştu. Gelen Leydi değildi. Bir polis, Refik Bey'in karakola kadar gelmesini rica ediyordu.

Karakolda önce hüviyetini tesbit ettiler. Zaten memleketin tanınmış bir adamıydı. Sonra komiser,

— Refik Bey, dedi, Phovers adında bir İngiliz kadını tanıyor musunuz?

— Tanıyorum, ne olmuş?

— Bir ihbar var da...

— Ne ihbarı?

— Leydi üç gündür kayıp. Babası telâşta... İstanbul'da polisin aramadığı yer kalmadı. Babası sizden şüpheleniyor.

Refik Bey,

— Ne münasebet! diye bağırdı. Leydi'yi ben de üç gündür görmedim.

— Leydi'nin, kaybolmadan önce babasına söylediğine göre...

— Evet? No olmuş?

— Siz Leydi'yo şark erkeği olduğunuzu...

— Neler söylüyorsunuz?

— Leydi evinizde hapis mi? Babası, kızımın hayatını kurtarın diyor. Burnu, kulağı tam olarak kızımı isterim, diyor. Üç gündür kır/ım bir mahzende kapalı kamçılanıyor, diye bar bar bağıyor. Refik Bey, zatîâliniz memlekette tanınmış...

Bu sırada komiserin masasının üstündeki telefon çaldı. Komiser telefonda birkaç cümle konuştuktan sonra Refik Bey'e döndü:

— Affedersiniz İlefik Bey, dedi. Malûm ya, biz vazifemizi yaptık. Buraya kadar zahmet ettiniz. Şimdi Müdüriyetten telefon geldi. Leydi bulunmuş. Gidebilirsiniz Beyefendi.

Ertesi günü Leydi, babasıyla hava alanındaydı. Uğurlamaya gelen Refik Bey, Leydi'nin hoşuna - gidecek son şark erkeği numaralarını döktürüyordu. Belki Leydi'yi İngiltere'ye gitmekten caydırır, kendisiyle evlenmeye razı ederdi. Çenesini sıkıyor, dişlerini gıcırdatıyor, homur homur ho-murdanıyordu.

— Leydi, si/, benim hayatımı bilerseniz, emin olun, korkudan dudağını/, uçuklar. İkinci karımı her gün döve dö-ve...

Fıkır fıkır oynayan Leydi, Refik Bey'i dinledi dinledi, sonra bir kahkaha attı.

— Hiç kendinizi sıkmayın, dedi, ben şark erkeklerini gördüm, hem altısını birden.

Saçım eliyle geri attı:

— Bakın!

Leydi'nin sol kulağı yaralıydı. Leydi eteğini kaldırdı:

— Bakın!

Leydi'nin sağ baldırı sargı bezleriyle sarılıydı. Kolunu sıvadı.-

— Bakın! Çürük içindeydi. Refik Bey:

— May leydi, ne oldu size? diye inledi. Leydi memnun,

— İnsan, en ummadığı zamanda aradığım buluyor, dedi. Size gelmek için taksiye binmişim. Anladınız değil mi? Tam altı erkek. Hepsi de tam şark erkeği. Ama sizin gibi değil... Bir eksikleri var, asil değiller.

— Eğer asil olsalardı?

— Evlenirdim.

Uçup giden uçak, Refik Bey'in kalbini de alıp götürdü. Şimdi Refik Bey'e, Leydi ile neden evlenmediğini soruyorlar.

— Aman bırakın şunu, diyor, öyle zevksiz yemek yiyor ki...

— Camm, bu da bir kusur mu?

— Öyle söylemeyin, ayaklan da çok büyüktü...

Scanned by hlecter

Midemden ölüyorum, ölsem iyi, ölemiyorum da. Bu mide beni bitirdi. Ağrılara dayanamaz oldum artık. Tedavi için gittiğim doktorlardan umudu kesince, iyi olayım diye değil de, Tanrım öldür de kurtulayım, diye duaya başladım. Bir arkadaşım.

— Aman profesör Ahmet Asım'a git, dedi, onun üstüne mideci yoktur.

— Nerde bu profesör Ahmet Asım?

— « » I lasl ananesinde hekimdir.

— Tanışır misini/.?

— Çok iyi arkadaşımıdır. Ben telefon ederim, senin geleceğini söylerim ona. Daha yakından ilgilenir.

— Allah ra/.ı olsun.

— Yalnız, sağırdır. Ama şöyle böyle sağırlardan değil. Kulağına kurşun akıtılmış gibi sağır. Kulağının dibine sokulacaksın, ava/.ın çıktığı kadar bağıracaksın. Başka türlü duymaz.

Arkadaşım, hekimin sağırlığını öyle bir anlattı ki, bağırmaya S<Mm yetmez de derdimi anlatamam diye sesi gayet gür, l.liMin adında bir arkadaşımı da yanıma aldım. Ekrem'in sesi de oylo bir ses, en alçak tonla konuşsa camlar zangıdar O evin içinde konuşsun, sen git taa sokağın başından dinle. Sağır, değil, ölü olsa sesini duyurur.

Ekrem'le birlikte hastaneye gittik. Profesörün odasını sordum. Gösterdiler. Kapının üzerindeki princ levhada adı yazılıydı. Nasıl olsa duymaz diye, kapıyı vurmadan içeri girdik. Girer girmez de ben sağ elimi ağzıma boru yapıp.

— Merhaba beyefendiiiü... diye bir nâra saldı.

Profesör Ahmet Asım şaşırıldı. Anlaşılan, o kadar bağırduğım halde duymamıştı. Yanımdaki Ekrem'i dürttüm. Ekrem yardım etmezse, bağırmaktan gırtlığım patlıyacak, üstelik sağır doktora bişey anlatamıyacaktım. Ekrem sis düdükleri gibi öttü:

— Merhaba... Merhaba... Beyefendim...

Profesör Ahmet Asım güldü. Ekrem'in sesini duymuş olacaktı. O da elini ağzına boru yaptı:

— En küçük delik istemem! diye bağırdı. Öyle bağırıyor ki, Ekrem'in sesini bastırdı.

Birbirimize bakiştık. Ekrem'e,

— Ne deliği? dedim.

— Ameliyat edecek herhalde... dedi.

— Daha muayene bile etmedi, hemen delik mi açacak?...

Kulağının dibine sokuldum, önce derin bir soluk aldıktan sonra ciğerlerimin bütün kuvvetiyle bağırdım:

— Benii tanıdınız mim?...

O da tıpkı benim yaptığım gibi ağzını kulağıma dayadı:

— Tanıdım... Geleceğinizi telefon ettileer...

Bir bağırdı ki kulak zarım delinecek sandım. Bu sefer ben iki elimi birden ağzıma boru yaptım. Doktorun kulağına avazım çıktığı kadar bağırdım:

— Ne deliği?...

Doktor bağırmakta benden üstün:

— Tıkanacaaaak... Bütün delikler tıkanacaaaak... Akıntı istemeeem...

— Akmtı yooook;..

— Vaaaar...

Ekrem,

— Sen doktordan daha mı iyi bileceksin? dedi, adam mütehassıs, bakar bakmaz anlamıştır. Midende akıntı olup olmadığını sen mi bilirsin, doktor mu?

Ekrem, hekimin kulağının dibinde,

— Muayene istemez miii? diye bağırdı. Doktor da onun kulağına,

— İsteer... diye bağırdı...

Üçümüz birden bar bar bağırıyoruz. Bir stadyum dolusu insandan bu kadar gürültü çıkmaz. Kulağım çmçm ötüyor:

— Haydi çikalım da, delikleri görün... Ekrem bana,

— Röntgene sokacak herhalde, dedi, röntgende delikleri gösterecek.

Ben doktora,

— Nereye çıkacağız? diye sordum. Ağzım kulağıma yanaştırdı. '

— Muayeneye... diye bağırdı.

Odadan çıktık. Doktor önde, biz arkada koridorları geçtik. En üst kata, oradan terasa... derken kendimizi hasta-hanenin damında bulduk. Marsilya kiremitlerin üzerindeyiz.

Doktor bize bağıyor, biz doktora:

— Doktora Beey...

— Hiçbir delik kalmıyacak...

— İnşallaaah... Sayenizde.

— Akıntı istemeeem...

— Allah razı olsun...

Biz dam üstünde doktorun kulağına, doktor bizim kulağımıza bağıp dururken, hastanenin bahçesinden sesler gelmeye başladı:

ı — Sertabip Bey kavga ediyor.

— Koşun...

— Damda...

— Dama çıkarmışlar.

— İki kişiyle...

— Kavga ediyor. Koşun!

Biz damda artık nasü bağıp çağırmışız ki, aşağıdakiler sesimizi duymuşlar, kavga ediyoruz hele eUerimizi boru yapıp Profesörün kulağının dibine girdikçe zavallıyı dövüyoruz sanmışlar. Beş altı kişi birden yukarı fırladı. Beyaz gömlekli bir doktor, alnının üstünde muayene aynası,

— Ne var, ne oluyor? diye sordu. Profesör,

— Bişey yok, dedi. Sağırarla uğraşmak zor. Hastaha-nenin damım kaç kere tamir ettirdik, işe yaramadı. Biraz yağmur yağdı mı dam akıyor. İşte o ustalar... Yalnız, telefonda, çok ağır duyar, aman kulağının dibinde bağıp dedi bir ahabım da...

Alnında muayene aynası olan doktor,

— İkisi de mi sağır? dedi. Baştabip.

— Herhalde... dedi. Öyle bağıyorum, gırtlığım yırtıldı, eşek olsa anlar. Bunlar anlamıyor.

Ekrem'le birbirimize baktık.

Beyaz gömlekli doktor sağır olduğumuza göre duymı-yacağımızı sanarak,

— Bunları benim gözüm tutmadı, dedi, pek hırslı adama benzemiyorlar.

Beni gösterdi:

— Hele bu pek zibidi bişey... Öbürü dersin, ipten kazıktan kurtulmuş besbelli...

İnsanın kolları arasında can vermek istiyeceği kadar güzel, bir hemşire,

— Baştabip Bey, dedi, siz onlara sağır diye bağıyorsunuz, ya onlar neden size bağıp duruyorlar?

Profesör Ahmet Asım,

— Sağırklar böyledir, dedi, kendileri duymadıkları için karşılanndakinin de duymadığım samr, avaz avaz bağırlar.

— Bu herifleri hiç gözüm tutmadı. İpsiz sapsız herifler..

— Canavar gibi bakıyorlar.

Baştabip yine iki elini boru yapıp kulağıma dayadı,

— Delikleri tıkamadaaan on para vermeeem... diye bağırdı.

Bize öyle sövüp saymışlardı ki, artık sağırlığı kabullenmekten başka çare yoktu. Sağır olmadığımızı söylesek, bu kadar küfürü hazmetmiş olacaktık. Üstelik onlar da mahcup olacaktı. En iyisi vurdum duymazlıktan gelmekti. Profesörün kulağına, avazım çıktığı kadar,

— Haaaa? diye bağırdım. O da,

— Delikleri tıkamadan para vermeeem... diye bağırdı. Sonra etrafındakilere,

— Hay Allah belâlarım versin, gırtlığım yırtıldı serserilerin yüzünden... dedi.

Dama çıkanlar, bizim sağırlığımıza kahkahadan kırılıyorlardı.

Ekrem, ağzını Baştabibin kulağına yapıştırdı.

— Aletleri getirelim de işe başlayalım... diye bir nara attı.
Damdan indik. Bahçede Ekrem,
— Bu ne rezalet! dedi.
— Anlamadım, dedim, ya bizimle alay ettiler, ya bir yanlışlık var.
Hastanenin bahçesinden çıkarken kapıcıya,
— Baştabibin adı ne? diye sordum.
— Raci Bey, dedi.
— Ahmet Asım Bey ne oldu?
— Çok sağır olduğu için emekliye çıktı. Hastaneden aynalı bir hafta oluyor.
Sokağa çıktık, arkamızdan iki kişi koştu. Biri benim kulağıma,
— Baştabip Bey tamirden vazgeçtin... İstemiyooooor... diye bağırdı.

Canı burnuna gelen Ekrem, sis düdüğü gibi kaim sesiyle adamın kulağına,
— Ben o baştabibin... diye okkalı bir küfür savurdu. Adamlardan biri öbürüne,
— Sağır işitmez uydurur, dedi. Baştabip Bey kendisine küfrediyor sandı.
İLLE YOL İLLE DE YOL
— Önce yol kardeşim yol...
— Tabii, yol da gerekli, demokrasi de...
— Yok, yok... İlkın yol, ille yol. Her bişeyin başı, sonu yol. Neden dersin, yol olmayınca bir memlekete demokrasi nerden gelecek?Gelemez!...
— Tabii canım, yol da gerekli, hürriyet de...
— Yok anam babam, yok... En başta yol geliyor. Yol olmamış, hürriyet para etmez.
Yolsuz bir yere hürriyet gelemes ki...
— Tabii, tabii... Yol da ister, efendime söyliyeyim, plân da, program da ister, her bişey ister, değil mi?
— İstemez yahu, hiç de bişey istemez. Yalnız yol ister. Demokrasiden, memokrasiden, hürriyetten mürriyetten, her bişeyden önce yol. Yol olmayınca üst yanı hep fısırtı... Medeniyet, adalet, ziraat, müsavat, ticaret, hürriyet, hepsi yol... Bu yolsuzluk benim iflahımı kesti, bitirdi beni... Bak, böylecene on parasız gurbete düştüm. Çoluğu çocuğu, memleketi bıraktım. Kahrettim. Şimdi İstanbul'a varıp da, nerden üçbeş kuruş kazanacağım diye iş arayacağım. Neden bunlar? Hep yolsuzluktan... Bizim orada kış sekizdokuz ay sürer. Bikere altı ay kar kalkmaz. Kar kalkınca da sular ta-

şar. Dağlar, ovalar geçit vermez. Çepçevre kapanır kalırsın. Dünyadan haberin yok. Gelen haberin en yenisi biriki ay eskimiştir. Sen ilk gelen habere göre düzenini kurarsın. Oysa o haber sana geldiği zaman, kararlar çoktan değişmiştir. İşler ters döner, haydi iflas... Gazeteler kışın bir ayda gelir kardeşim, bir ayda, hem de bir aylığı birden. Mektup bir ayda bile gelmez. Telgraftan çabuğu olur mu? Onu hiç sorma. İşlemez ki telgraf çekesin. Teller kopar, direkler kar altında kalır. Telefon mu? Bırak Allâsen, yahu tel mel yok. Yol, kardeşim. Yol yoksa ne adalet olur, ne ticaret olur, ne eşitlik olur. Öte yıl, çoluğumdan çocuğumdan oldum, evim barkım yıkıldı. Neden? Hep yolsuzluktan. Bizim orda bir Müslim Bey var. Herif gayet politikacı. Öyle pek tahsili mahsili yok ama, particiliğin profesörü. Bir Allah vergisi... Müslim Bey' in ablası var: Ümmügülsüm... Bu kadın, kardeşinden otuz yaş, belki de daha büyük. Üç kocadan ayrılmış, sekiz de çocuğu var. Hepsine Müslim bakar. Bigün bu Müslim bana geldi.

— Ben, dedi, particiliğe başlayacağım.
— Neden icap etti? dedim.
— Başımda onbir nüfus var. Ben bunları başka türlü besliyemem. Particiliğe girmeye mecburum. Allah günahlarımı affetsin... dedi.
Yoksa Müslim dyi insan ama ne yapsın. Biz bu Müslim' le ya Allah deyip politikaya daldık. Onunki geçim derdinden, benimki de ticaret işi... Ticaret yüzünden particiliğe bulaştık. Allah'ın inayetiyle Müslim Bey'i milletvekili seçtirdik. Ankara'ya giderken,

— Şu ablamı bir evlendirebilseydim, bütün yükten kurtulurdum, dedi.

Ümmügülsüm, altmışında var.

- Canım, bu yaştan sonra sekiz çocuklu koca kadın evlenir mi? dedim.
- Sorma kardeş, kendisi istiyor, dedi. İlle kocaya vara-

150

cak. Bütün zoru koca...

- Seçimi kazandın ya, kim olsa alır ablam... dedim.
- Aman, dedi, bizim evi gözet, ablamı kolla. Sana güveniyorum.
- Ne demek, senin evin, benim evim...

Ne yapacaksın, her iş Müslim Bey'e bağlı; ticaret bu... Eve gide gele, gire çıka Ümmügülsüm'le işi yoluna koyduk. Derken bigün gazeteler geldi. Hepsinde Müslim Bey'in resmi. Bakan olacak diye yazmıyor mu? Yüzde yüz bakan olacaktı.

Ümmügülsüm bunu duyunca,

- Gayri dedikodu oluyor, bu iş böyle sürmez, dedi.

Meğersem Ümmügülsüm'ün kısmeti açılmış. Ben almasam, ardında kırk kişd var. Devlet kuşu gelmiş, sırtıma konmuş. Biraz kart kuş ya, olsun. Daha kaçırılır mı? Yirmi yıllık karımı boşadım. Ümmügülsüm'ü aldım. Müslim'e bir telgraf çektim.

Bir bakanın eniştesi olmuşuz. Hangi kapı açılmaz bana? Telgrafı çektik, yüksek emirlerini bekliyoruz, dedik. Artık anlar... Altına da enişten diye imzayı bastım.

Nerde bir yönelim kurulu bulursan gir. Nerde bir boş sandalye buldun, hemen çök. Nerde bir taahhüt, arttırma, eksiltme vurun, dal. Artık bakanın eniştesiyim ya...

Telgrafa cevap yok. Mektup gelmez. Telefon edeceğiz, hatlar bozuk Bekliyoruz. Arada bir aydan çok geçti. Bir sabah evden çıktım. Herkes bana bakıp bakıp gülüyor. Ulan ne var? Sinirlerim bozuldu. Kulübe vardım. Millet gülüyor.

- No var yahu?

O gün postu gelmiş. Gazeteleri önüme sürdüler. Biz, Müslim bakan olacak diye bekliyoruz ya. Müslim'i partiden ihraç etmişler de haberimiz yok. Ben Ümmügülsüm'le evlenirken, onu da partiden çıkarmışlar. Altmışlık Ümmügülsüm'le .seki/, çocuğu başımda...

Geçimsizlikten bir boşanma dâvası uçtun

Derken hi/im o ula, partimizde bir hizipleşmedir başla-

Scanned by hlecter

di. Üç hizip var; bizim Müslim'in, Abdurrahman Bey'in, bir de Şükrü Bey'in... Birinden birini tutacaksın, mecburen, ticaret bu... Belediyenin işlerine, Bayındırlığın işlerine dünyanın parasını yatırmışım. Hiziplerden hangisi kazanırsa işler ona göre yürüyecek. Bu hizipçilik işi Ankara'dan yürütülüyor. Ordan ne derlerse öyle olacak. Ankara'daki arkadaşlara telgraflar çektik:

- Aman kimin hizbi baskın çıkarsa tez bildirin... Cevap geldi:

- Abdurrahman Bey'in hizbini tut!

Tuttuk. Tuttuk da iş yaptık. Yahu politika bu... Fırıldak gibi dönüyor. Biz Abdurrahman Bey'in hizbini tutup ona göre işler çevirmişiz, sermaye yatırmışız. Bize telgraf yirmi günde gelinceye kadar rüzgâr değişmiş. Bizim Müslim, her ne olmuşsa yeniden göze girmiş.

Onun hizbi başta Ne olacak şimdi? Bereket boşanma davası bitmemiş. Biz

Ümmügülsüm'le barıştık.

Ankara'daki arkadaşlara mektuplar döşendim: «İşler günden güne kötüye gidiyor. Her ne emriniz varsa, tez bildirin!»

Cevap verdi: «Fılan yere fabrika yapılması için karar çıktı. Kimse duymadan, oradaki arsaları ucuza kapat.»

Kapattık. Metrekaresi onüç liradan onaltı dönüm tarlayı aldık. Bekliyoruz fabrika yapılacak. Ben artık hesaplıyorum. Fabrikaya toprağı kaçtan satsam, elli lirada mı, yüz liradan mı? Yahu, haber gelmiyor. Onlar tel çekmişler: «Arsayı ordan alma, surdan al. Karar değişti!»

Gelgelelim tel benim elime bir ayda geçti. Yandık. Neye yandık? Hep yol olmayışından... Telefona koştum. Güç bela konuşabildik.

- Arkadaş, beni mahvettiniz. Dediğiniz yerden arsa alayım mı?

- Ne arsası?
- Tel çekmişsin ya...
- Yahu o eski iş...
- Ne yapacağız şimdi?
- Sen şimdi hemen şu malları topla. Çabuk topla. Kimse bilmiyor, fiyatlar artacak.

Çünkü ihracat var...

Metrekaresini onüç liradan aldığım tarlaya üç hıra veren yok. Bütün paramızı mala yatırdık. Ev doldu, mağaza doldu, ardiye doldu. Bekliyoruz. Derken yirmi gün önce çekilmiş telgraf geldi:

«Hiçbir mal alma. Elinde ne kadar varsa sat. İthalat başlıyor, ucuzlayacak.»

Mallar çoktaan ucuzlamış, ben burda ha babam mal topluyormuşum. Telgrafi alınca bana fenalık geldi. Hastaneye kaldırdılar. Elde avuçta kalmadı Ne yaparsın? Ona aldığımı beşe, beşe aldığımı üçe, üçe aldığımı bire satmaya başladım. Biz burada mal satıyoruz ya, oysa yeniden karar değişmiş, mallar yeniden fırlamış. Bize telefon etmişler, olmamış. Telgraf çekmişler, gelmemiş. Ben burda milyoner olacağım. Elimde hiçbir mal kalmayınca gazeteler geldi, bir de baktık, bizim alıp da ucuza sattığımız malların fiyatı üç misline çıkmış. O malları ithal edilecekken ihraç etmeye başlamışız...

Neden bunlar? Hep yol olmayışından. Yol olsa, zamanında mektup, gazete, telgraf gelse, adalet de olacak, ticaret de, müsavat da, demokrasi de...

El elde baş başta kaldım. Ne yapayım, ne edeyim derken, aklıma parlak bir fikir geldi. Bir bağlılık telgrafi çekeyim, dedim. Nasıl olsa iflasa gidiyoruz, baştakilere bağlılıktan başka kurtuluş yok. Ben telgraf çektim. O gün de gazeteler geldi. Yahu, benim bağlılık çektiğim adam, onbeş gün önce istifa etmemiş mi? Bak, biz kime bağlılık telgrafi çekiyoruz? Bizim telgraf ters tepti, yenisinin eline geçmiş. Adam kızmış, Vuay, sen misin... Bankalardan boyuna protestolar geliyor. Hen bu sefer ne yaptım, o yenisine bir bağlılık telgrafi çoktim. Ohooo. Gazeteler bize gelip, benim telgraf gidesiye ne işler olmuş. İstifa eden o bizim eskisi, gene yerine göçmemiş mi? Benim telgraf da eline...

Bunun üzerine Ankara'dan bir telgraf geldi: «Durumun çok kötü. Seni partiden ihraç edecekler. Sen atik davran istifa et parti değiştir.»

Böyle partide durulmaz. Antidemokratik gidişine artık dayanamıyarak, diye istifamı yazdım. Bereket vermedim. Posta gelmiş. Gazetelere bir bakayım da öyle dedim. Bir de baktım, bizim Müslim'in resmi başta. Eyvaaah!...

Ümmüğülsüm de boşanma davası açmaz mı? Partiden de ihraç olduk. Ev-ocak, çocuk çocuk gitti. İflâs ettim, para yok, iş yok... Neden bunlar? Yol yok ondan. Yol olsa, mektubunu, gazeteni, telgrafını, telefonunu zamanında alsan, böyle olur mu? O zaman demokrasi de olur, adalet de, hürriyet de, efendime söyleyeyim, müsavat da... Amma yolsuz, hiçbirşey olmaz. Her bişeyin başı yol, ille yol...

Scanned by hlecter

Saat o:'.:'.ı Koyu karanlık bir geceydi. Şehir derin uykusuna dalmıştı Hi/. üç gecedir uykusuzduk.

Heryeri kolaçan ederek karanlıklara daldım. O kadar karanlıktı ki. takip edilip edilmediğimi anlayamadığım için, ikidebir geriye gidip arkamda birisinin olup olmadığını, kontrol ediyordum. O gecenin o kadar karanlık olacağı hiç hatırıma gelmesini.ı İleri geri gide gele arkadaşlarla daha önceden kararlaştırdığımız yere geldim. Durumumuz son derecede tehlikeliydi Arkadaşlarla aramızda anlaşmış, burada buluşmak İçin namus sözü vermiştik. Elim pantolonumun arka 1 chiideydi. Randevu yerine gelince üç kere kesik kesik ısıklık öttürdüm. Bunun üstüne karanlıkta bir kibrit alevi parladı Aleve doğru ilerledim. Herşey, önceden kararlaştırdığımı/, gibi cereyan ediyordu. Kibrit çakan arkadaşım,

— Neden r.">. kaldın Hasan, dedi.

Benini .ulun I İnsan değil Ali'ydi ama, plan gereğince adlarımızı doğıltlı mistik.

— Kardeşim Nuri .. derken,

— Şaşımın, benim adım da değişti, Salih diyeceksin... Neden geç kaldın, onu söyle! dedi.

ArluıııKİnı gelen var mı diye ileri geri gitmekten geciktim... dedim.

- Mehmet de gelmedi. Birbuçuk saat gecikti... dedi.
- Sakın caymış olmasın... demeye kalmadan Mehmet geldi.
- Saatimi kurmayı unutmuşum, ondan geciktim, özür dilerim... dedi.
- özür dilemeyi bırak, yürü! dedim. Herşey plana göre yürüyordu.

Karanlıklara doğru atıldık, ağaçlar arasına girdik. Saat 03. 17 ...Salih,

- Saat tamam, daha ne duruyorsunuz? dedi.

Arkadaşım evin ön kapısını zorladı. Kapı kilitli olduğundan açamayınca, açık pencereden girdi. Ben, plan gereğince dışarda bekleyecektim. Ama az sonra içerden gürültü gelince, ben de pencereden girdim. Üçdört adım atar atmaz, ayağım bir yere takılıp yuvarlandım. Altımda birisi inliyordu, arkadaşım olduğunu anladım.

- Neyin var Salih? diye fısıldadım.
- Allah kahretsin, merdivenlerden düştüm... dedi.
- Geçmiş olsun! dedim. Saat 03. 24.
- Planı gözden geçirelim, yanlış bir iş yapmıyalım... dedim.

Salih'in çıktığı kibritin alevinde planı iyice inceledik. Herşey yolundaydı. Arkadaşım birden,

- Şışşışıtt!... dedi.
- Ne var? dedim.
- Birden gıcirtı... dedi.
- Benim ayakkabımdır... dedim.

- Böyle gecede gıcirtılı kundura giyilir mi ulan! diye bağırınca,
- Bağırma duyacaklar Salih, dedim, planda yazılı olmadığı için unutup giymişim... Başka pabucum yoktu...

- Bırak pabuçlarım! dedi.
- Bırakamam, daha yeni aldım... dedim.

Saat 03.31... Yemden gıcirdama oldu. Salih,

- Gıcirdayıp durma, dedi.
- Bu gıcirtı benden değil, dedim.
- Tuuu... Şimdi de benim pabuçlar gıcirtıyor, dedi. O da çıkararak, pabuçlarımızı koltuğumuzun altına aldık.

Merdivenleri çıkarken karanlıkta birisiyle göğüs göğüse geldik. Karşımızdakine,

- Dur! diye bağırdık. O da bize,
- Dur! diye bağırınca,
- Biz zaten duruyoruz, asıl sen dur! dedim.
- Bende duruyorum... dedi.
- İyi öyleyse, sen burada dur, biz biraz sonra geliriz .. dedim.

Salih kibrit çıkıp alevini adamın suratına tutunca arkadaşlardan Yaşar olduğunu gördük.

- Ne işin var burada Yaşar? diye sordum.
- Plan gereğince burada olacaktım ya... dedi.
- Haaa, sahi... Unutmuşum. Ne var ne yok Yaşar? dedim.

Bir gıcirtı daha olunca sustuk. Üçümüz birlikte ayaklarımızın ucuna basarak geri geri çekilirken, arkamızda bişey varmış, arkamızı göremediğimizden üçümüz birden arka üstü yuvarlandık. Hemen, bizi yuvarlayan şeyin arkasına siper aldık. Vaziyet son derece ciddiye. Arkasına siper aldığımız şey kıpırdayınca Salih ürktü.

- Ayy! diye bağırdı.
- Sus! Planda bağırma yok arkadaş! dedim. Kıpırdayan şey ayağa kalktı. Bu da arkadaşlarımızdan biriymiş. Dört kişi olduk, karanlıklara daldık.

Saat 04.01... Nihayet odanın kapısını bulduk, Şükrü kapıyı açtı.

•Şükrü yoktu, o da nerden çıktı?» dersiniz, haklısınız.

O da duymuş, buraya gelmiş. Yaşar bana,

- Telefon hatlarını kestir mi? dedi. Ben,
- Lüzum yok! deyince kızdı.
- Nasıl olur, plana göre telefon hatları kesilecekti... dedi.

Ben, yine,

— Lüzum yok, nasıl olsa bizim telefonlarla konuşulmaz! dedim.
Şükrü,
— Arasıra konuşuluyor? dedi.
— Evet ama aradığın yerden başka yerle konuşulur! dedim.
Şükrü mat olup sustu.
Saat 04.04... Plan gereğince elektrik düğmesini çevirdim. Salih,
— Aydınlık gibi var mı, ne güzel... dedi.
Lamba yamınca resme çok meraklı bir arkadaşımız, duvarda asılı tabloya bakakaldı.
— Şimdi sırası değil! dedikse de,
— Sanat başka şey, ne olur, bırakın da iki dakika seyredeyim... diye yalvardı.
— Planda yok, seyredemezsin! dedim. Binada çıt yoktu.
Bahçeden baykuş sesi geldi. Plana göre saat 04.44 de bir arkadaş baykuş gibi ötecekti.
İşler yolunda yürüyordu...
Salih yavaşça dolabı açtı, iskambilleri çıkardı, hemen masaya oturduk. O sırada bir kuş
beş kere «gu guk, gu guk!» diye bağırınca, Yaşar,
— Bu planda yok, kim ötüyor? dedi. Ben,
— Kimse ötmüyor, guguklu saat, dedim, saat beş olmuş.
Masaya geçtik, sabaha kadar dört kol iskambil çevirdik, kılıç açtık...
Yukarı katta uyuyan büyükbabamın ruhu hile duymadı. Ben o gece otuz lira yutuldum.
O geceden sonra hep böyle yapıyoruz.
Bu ifşaatımı ne olur, yabancılara çıtlatmayın, ailem kumar oynamama müsaade etmiyor.

TİPLER

ÜSTÜME ÜSTÜME GELEN ADAM

Şimdi görsem hatırlıyamıyacağım, bu bölümde anlattığım dört kişiyi yıllar önce tanımıştım. Bu yazıları yazalı da çok oldu.
Yıllar sonra bu dört kişiyi anlatan yazılarımı yeniden okuyunca, yazarlığın bir haince, bir zalimce yanı olduğunu üzümlere gördüm. Bu dört kişi beni gerçekten seviyordu, ben de onları gerçekten sevmiştim.
Kötü kişileri yermek, yazar için ne denli kolay, ne denli rahatlatıcıdır. Yazar için zor olan, sevdiği kişileri eleştirmektir.
Sevdiğim, saydığım kişilerin kimi aksak yanlarını yazılarımda kınarken, ya onlar da beni anlatmaya kalkarlarsa diye düşünmüşümdür hep.
Bu sevimli dört iyi kişinin, buyazılarda kendilerini tamrlarsa, içten eleştirilerimi kendikendini denetleme olarak benimsemelerini dilerim.
O ilçenin küçük alanında otobüsten indiğim zaman hava yeni kararmıştı. El çantamdan başka bişeyim ypk. Çanta elimde alanda durdum. İlçenin ana yolunun neresi olduğunu çıkarmaya çalıştım. Daha gitmeden ezbere biliyorum; bu ilçelerin göstermelik bir tek ana yolu vardır. İlçenin otelleri, büyük lokantaları, kahveleri, bankası, pos-tahanesi, her nesi varsa, hepsi bu yol üzerine dizilmiştir.
Bir dik bayır üzerinde kurulmuş olan ilçenin ana yolu bir yokuştur. Sağlı sollu dükkânlarda tektük ışıklar yanıyor. Yavaş yavaş elektrikler söndürülüyor, kepenkler indiriliyor, ayak sesleri çekiliyor. Az sonra bozuk kaldırımli bu sokaklarda, in cin top oynıyacak.
Çantam elimde yokuş yukarı çıkmaya başladım. Bir otel arıyorum. Otele benzer bir yer göremedim. Evli evine» köylü köyüne çekilip kasaba kendi üstüne kapanıp, içine gömülünce, sokaklarda otel soracak kimse bulamayacağım.
Ahmak ıslatan yağmuru da inceden başladı. Işıklarını daha söndürmemiş bir dükkân önünde iki kişi konuşuyor. Dükkânın üstündeki tabelayı okudum. «Bin bir çeşit kantariye ve hırdavatiye tecimevi».
Konuşan iki kişiye sokuldum:

- Affedersiniz. Otel arıyorum. Buranın iyi oteli neresidir?
- Konfor Palas... (Eliyle gösterdi). Surdan gidin, görürsünüz.

Öbür adam, eğilip, yüzüme baktı. Bir sevinçle,

— Siz, dedi siz?. Siz misiniz?

— Evet... dedim, evet ben... Elimi sıktı,

— Hoş geldiniz, ben sizin okurlarmızıdam. Hiçbir yazınızı kaçırmam.

Bir yazarı bundan daha çok sevindirecek bir olay var mıdır? Bir küçük ilçede, karanlık bir gece, bir okurunuz kör bir ışıktaki sizi tanıyor.

— Buyurun... Sizi götürüyüm...

Kalın, uzun, şişman, sırtı biraz öne eğik bir adamdı. Bir taşra memuru olduğu belli.

O sağımda yokuş yukarı çıkıyoruz. Anlatıyor:

— Bizim burası...

Dirseği dirseğıme değıyor. Otobüste sıkışmış gibi dirsek dirseğıe gitmekten sinirlenirim.

Yolda giden iki kişinin arasında hiç değılse biriki parmak aralık olmalı.

Değmesin diye sola doğru kayıyorum. O da sola, bana doğru geliyor. Biraz daha sola gidiyorum, o da geliyor. Hay Allah... Mıhladız, demir tozlarını nasıl çekerse, adam da öyle bana yapıştı, yürüyor. Ben sola gittikçe o da geliyor. «Efendi, üstüme yıkılma, biraz öteden yürü!...» diyeceğim ama diyemiyorum. Nasıl denir? Bir okurunuz, bu küçük kasabada sizi bulmanın sevinci içinde coşkun coşkun anlatırken; böyle kabalık olur mu?

— Herhalde kasabamızda epeyce kalacaksınız.

— Üç gün...

— Yooo... Olmaaaz... Vallahi bırakmayız. Hiç olmazsa bir hafta kalın...

Biniyor omuzuma, neredeyse üstüme çıkacak. Ben de ona omuz vurmaya başladım, belki anlar da öteye çekilir diye... Adam uzun, ben kısayım. Benim omuzum, onun beline geliyor. Ne kadar omuz vursam anlıyacağı yok. Başladım itmeye. Gene aldırıyor. O beni sola itiyor, ben onu sağa itiyorum. Omuz omuza, gövde gövdeye itişiyoruz. Biyan-dan da adam yazılarıma hayranlığını anlatıyor.

— Hani bir yazınız vardı... Dayanıyor bana.

— Burada okumayan kalmadı.

Ben de ona omuz vuruyorum. Hem yokuşu çıkıyoruz, hem birbirimizi İtiyoruz. Doğrusu görülecek bir dayanışma...

— Efendim, neydi o yazınız... Harika...

Adamı itmosem üstüme devrilecek, ben de altında ezileceğim.

İtişmekle nlmıy uçağını anladım. Bırakayım kendi haline, bakalım ne olacak, dedim. Beni sola itti, itti. Ben sol yanda evlerin, dükkânların duvarlarına dayandım. Eh, diyorum, kondi kendime, duvarla kendisi arasında sıkıştığımı görünce durumu anlarda, biraz çekilir. Ne gezer... Sol omuzum duvara yapıştı, adam daha da itiyor. Yahu duvarı delip öteye geçemem ki...

— Bir yazını/, vardı... Elleriniz dert yüzü görmesin...

— Teşekkür ederim.

İtiyor, dayanıyor Hayatımda böyle nazik bir işkenceye hiç uğranındım

Benim .sevgili okurum, beni duvara yapıştırıp ezecek, defter kâğıdımı ,.«,, okların bastığı «Çıkartma» gibi duvara yapıştıracak Menden bir hatıra olarak bu kasabanın duvarında alisini kalacak.

Solda, duvarın İçinde, bir evin bikaç basamaklık merdivenini bulup ı anımı attım. Adam sanki koluma yapışmış, o da geldi.

— Sizin. ılıyor. İnin en çok dilinize hayranım.

— Teşekkür ederim.

Üç basamak tıktık, evin kapısı... Sıyrılıp kaçmasam,

kapıya yükleneceğiz.

Ben duvarlara sürtüne sürtüne, o da benim üstüme yığıla yığıla yürüyoruz. Şu otel nerde?

Bir otele gelsek, sevgili okurumun yükünden sıyrılıp canımı kurtaracağım.

Bir bahçe duvarına geldik. Duvar değıl, eski tahtalardan, paslı tenekelerden bir perde.

Tenekelerin üstüne yıkıldım. Sevgili hayranım itiyor, bahçenin teneke perdesi devrilecek.

— En çok neye şaşıyorum, biliyor musunuz? Herkes de buna şaşıyor ya... Bu kadar çeşitli konuyu nereden buluyorsunuz?

Omuzuma ya paslı tenekenin ucu, ya bir çivi girdi.

— Aman! diye bağıldım.

— Evet, bu kadar konuyu nerden buluyorsunuz?

— Otel daha uzakta mı? dedim. —■ Şuracıkta.

Aramız açılsın diye hızlı yürüyorum, olmuyor. Ondan geri kalmak için yavaşlıyorum olmuyor. Sağa doğru itiyorum, adam benden güçlü ve ağır, yine olmuyor. Ne yapsam, ondan bir parmak ayrılamıyorum.

Birden aklıma geldi. Bizim bir arkadaşımız vardı. Zavallının dengesi bozulmuştu. Bu bir sinir hastalığı imiş. İnsanın dengesini sağlayan beyinde bir nokta varmış. Bu nokta bozulursa, insanın dengesi de bozulurmuş. Arkadaşımız istediği bir noktaya doğru yürüyemez, sola, sola devrilerek yürürdü. Karısını şavullar, kaynanasının kollarına düşerdi.

Demek bu zavallı okurumun da beynindeki denge noktasında bir bozukluk var. Ondan, sola sola, üstüme yığılarak yürüyor. Sağ yanma geçersen, üstüme devrilmiye-cekti. Duvarla onun arasından sıyrılıp sağma geçtim. Ama yine kurtulamadım. Bu sefer de sağa sağa devrilmeye, sol omuzum üstüne yıkılmaya başladı. Ben sağa kaçtım, o sağa geldi. Ben kaçtıkça o geldi. Ama yolun sağında duvar da yok, uçuruma doğru itiyor beni.

— Konularınızı hayattan mı alırsınız, yoksa uyduruyor musunuz?

Ter döküyordum.

— Otel uzakta mı?

— Şuracıkta.

Var gücümle ben de ona dayandım. O itiyor, ben dayanıyorum. Benim sol omuzum onun sağ böğrüne bitişmiş, bacaklarımız birbirinden iyice ayrılmış, aramızda bir üçgen boşluk. İtişerek yürüyoruz.

— Ne kuvvetli kalem...

— Sağolunuz,, iltifat ediyorsunuz.

— Yooo... İltifat değil, doğrusu bu. Kalemınız çok kuvvetli.

Ah, kalemim değil de şimdi omuzlarım kuvvetli olaydı. Karşıda kör lâmba altında belli belirsiz bir levha: «Konfor Palas...»

Kendimi otelin kapısına atınca,

— İyi geceler... diye bağırdım.

Bir hafta kalacaksınız değil mi? Sizi iki üç günde bırakmayız. Yarın sizi kaçta rahatsız edeyim? Kasabamızı gezer, görürsünüz. Kaçta uyanırsınız?

— Onbirde,.. İyi geceler.

— İyi geceler.

Ertesi sabah, gün ağarmadan uyandım. Hemen otelden çıktım. Alana geldim. O saatte gideceğim yöne otobüs yokmuş. Bir otobüs vardı amma, o da ters yöne gidiyor. Neresi olursa olsun. Hemen otobüse atladım.

Scanned by hlecter

KASINTI ADAM

Yurt gezisinde tanıdığım, anlatmaya değer tiplerden biri de, kimin adını söylesem,

— Haaa, tanırım, ben onu bir kere dövmüştüm... diyen delikanlıydı.

Burası büyük bir ildir. Yollarda çok yorulduğum için paraya kıyıp o ilin en lüks oteline gittim. Banyolu güzel bir oda. Karanlık basmıştı. Zaman kaybetmeden birileriyle tanışıp görüşmeliydim.

Dosyamı açtım. İstanbul'dan bir arkadaş, burdan birisinin adresini vermiş. Hemen telefon ettim. Telefonda her hece arasında aralıklar bırakarak konuşan, sesini zor-lıyarak dikleştiren biri,

— Oooo... Hoş geldiniz... Neredesiniz?... Pekala... Geliyorum... dedi.

Sesinden onu 50-60 yaşlarında, görmüş geçirmiş biri sanmıştım. Tipini gözümün önüne bile getirmiştim. Uzun boylu, iri yan olmalıydı. Göbeği de vardı. Kalıplı, ense, kulak yerinde biriydi. O boğuk ses, o tumturaklı konuşma başka kalıpta insandan çıkmazdı. Telefonda,

— Sizi bekliyor... dediler.

Salona indim. Salonda üç kişi var. Hangisi olmalı?

Ama adamı, görmeden sesinden tanıdığım için, o üç kişiden anlattığım kalıpta olana gittim. Elimi uzatıp adımı söyledim. Adam şaşırdı.

— Ooo...Tenks. Hav du yu du?... dedi. Amerikalıymış.

Salondakilerden ben boyda, zayıf, benden 10-15 yaş genç görünen biri yanıma geldi. Telefonda konuştuğum oymuş.

«Kepenek altında yiğit belli olmaz» derler. Sesinden de insan hiç belli olmuyor. O sesin bu kalıpta bir adamdan nasıl çıktığına şaştım. İnsan 20-30 yıl bir meclise başkanlık yapmalı ki, ancak ondan sonra sesi böyle borulaş-sın, kartlaşsın. Bir de pozu, edası var. İnsan bakışlarının altında eziliyor. İki adım kadar geri çekildi. Sergi duvarına asılı resim seyrederek bana öyle bir baktı, beni alıcı gözüyle iyice süzdü...

Sol elinin parmaklarını açarak kapiya doğru uzattı.

— Buyurun gidelim... dedi.

Bir diktatör devlet başkanı da düşman bir elçiyle ancak böyle sert konuşur. Otelden çıktık.

— Bu gece misafirimsiniz... dedi.

Bir lokantaya gittik. Bir masaya karşılıklı oturduk.

— Ne içersiniz?

Normal insanın sesi ağzından, boğazından çıkar. Bilemediniz ses, gırtlaktan çıkar. Bu, kasıla kasıla sesini taa karnından, barsaklarından çıkarıyor.

Karşılıklı rakı içiyoruz.

Yabancı olduğunuz bir yerde huyunu suyunu bilmediğiniz bir adamla konuşmanın ne zor iş olduğunu o gece anladım.

Konuştukça, sevimli yanlarını buluyordum. Gerçekte iyi bir insana benziyordu. Ama ille o kasılması yok mu!

Zavallı, kasılması yüzünden, kendisi olmaktan çıkmış, kendinden başka biri olmuş. O anlatıp dururken, ben de onun neden böyle olduğunu keşfe çalışıyordum. Çünkü hiçbir insan doğuştan yaradılıştan, oluştan böyle olamaz. Hep, yeni bir elbise giymiş de bir büyük adama misafirliğe gitmiş gibi bir hali var. Kolalı yaka olur. Ama bunun her yanı sert kolalı. Elleriyle, kollanyla, bakışıyla, sesiyle karşısındakini ezmek istiyor.

Bu adam, neden böyle olmuş, diye düşünüyordum.

Konuşmam arasında birinin adı geçti. Bu hemen,

— Haa... Tanırım, dedi. Onu bir gece meydana döv müştüm..

Az sonra, söz arasında başka birinin adı geçti.

— Bildim, dedi, iskelede herkesin içinde ıslatmıştım. Kendisi anlatıyordu. Filan partiden biri...

— Kongrede onu da döv müştüm ya...

Bu sözü çok önemsiz bişeymiş gibi söylüyordu:

— Neyse geçelim... Burda bir Fehmi Bey vardır. Yarın tanışırsınız ya... Herifi iki kere dövdüm. Biri sinema-jda... Neyse, anlatmaya değmez... Geçelim...

O sırada ben gülümsedim mi, ne oldu bilmiyorum, birdenbire,

— Yumruğum kaç kilo gelir? diye sordu. Yumruğun kiloyla tartıldığını hiç duymadığım için,

— Bilmem.ki... dedim.

— Tahmin edin!

— On kilo... Alaylı alaylı güldü,

— Yüz elli, tam yüz elli... dedi.

Luna Parklarda kuvvet ölçme âletleri vardır ya, meşin toparlağa yumruğu vurunca, bir demir parçası raylardan yukarı doğru çıkar, çıkar, sonra bir yere çarpar, bum diye barut patlar. Patlama, ancak yüz elli kilo hızla vurulunca olurmuş. Bu arkadaş, bir vururmuş, bumm!... Bir daha vururmuş, bumm!... Bir daha vururmuş, yine bumm!... Yüz kere vursa yüz kere bumlatırmış. En sonunda kuvvet ölçü âletinin sahibi,

— Bey, gözünü seveyim, barut kalmadı, artık bumlat-ma! diye rica etmiş.

Başka biri de,

— Bu âlet normal insanlar için. Senin kuvvetini ölçecek âlet yok. Aman âletimi bozacaksın... demiş.

O anlatıyor ben de onun neden bu hale geldiğini düşünüyordum. Birden yumruğunu göğsüme doğru uzattı.

- Bak, bak!... dedi. Şaşırdım.
- Nereye bakayım?
- Yumruğuma, şu yumruğa bak.
- İyi, dedim, çok iyi...
- Yok, yok, tut da elle bak!...

Hay Allah... Siz olsanız ne yapardınız. Göğsüme uzanan yumruğu tuttum. Bişey söylemem gerekliydi.

- Maşallah... dedim.
- Nasıl? diye sordu.
- Çok iyi... demir gibi...

Yalan söylemiyordum. Sinirden gerilen yumruğu de-mirleşmişti. Konuşuyorduk.

- Ha o mu, onu bir iyice pataklamıştım. Patakladığım dediği adam, onun ikisi, üçü iriliğindeydi.

Birden ceketinin kolunu sıvadı. Ayağa kalkıp pazısını bana uzattı.

Pazısı, gömleğin altında yumurta gibi kabarmıştı. Dudaklarımı hayretle büzüp:

- İyi, iyi... aşkolsun... dedim. Ama bu sözlerden tatmin olmuyordu.
- Bak, bak... Dokun bikere...

Hay Allah... Bizi, gözünüzün önüne getirin. Rakı masasında bir adam pazısını uzatmış, ben de muayene ediyorum. Birisi görüp tanıyacak diye de sıkılıyorum.

- Ben buraya pazı muayenesine gelmedim... diyerek, kalkıp gitmek de var ama ayıp olacak. Beni misafir etmiş, yedirip içiriyor, saygılı davranıyor. Üstelik iyi adam da...
- Rakı şişesinin üstünden elimi uzatıp pazısını tuttum. Bir ısıklık öttürdüm.

—tFüüü... Bravo... Çelik, çelik...

- Sık, sık... İyice sık! Sıkıyorum.
- Maaş-şallah...
- Nasıl?

Sanki her gün pazı muayene edermişim gibi,

- Hiç böyle pazı görmedim... dedim. Kolunu çekti. Anlatıyor:
- Sonra ben bunu aldım ayağımın altına... Birden durup başını bana doğru uzatıyor:
- Bak!...

Bu sefer neresini tutacağımı anlıyamıyorum.

- Bak, bak... Tut Allahaşkına...

Ensesini şişirip kabartıyor. Elimle ensesine bir iki vuruyorum:

- Hay maaş-şallah...
- Çek, çek!...

Ensesini kendime doğru çekiyorum.

- Nasıl?
- İyi... Çelik... Çok çelik... Bravo... Pes...
- Değil mi?
- Evet...

Yine dövdüklerini, patakladıklarını anlatıyor. Birden ayağa kalkıp ceketinin sağ kolunu çıkarıyor. Sağ memesini şişirip, gerip,

- Bak, bak!... diyor.

Artık bu kadarı fazla, yahu birisi görse, ne der? Kepazelik vallahi...

- Tut yahu, tut bak... Kasılmış göğüs kaslarını elliyorum.
- Bravo!...

- Nasıl?

- Beton gibi...

Hızını alamıyor. Koluyla beli arasındaki kasını şişiriyor.

- Şuraya bak, bak!...
- İyi be birader... Her tarafın iyi... Demir gibisin, demirli beton...

Bir kadehi susuz yuvarladım. Bu gece başım belaya girecek ama, bakalım nasıl? Ben de yavaş yavaş bozuluyorum. Şeytan diyor ki, sıyr ceketini, şişir pazıyı.

- Bak ulan! diye bağır.

İyi ama bende o pazı nerde? Yirmi yıl önce olsa neyse...

İşin sonu kötü. Kendi yumruğumu, pazımı yokluyorum, iş yok... Çok sıkıya kalırsam, cacık kasesini kafasına geçirir, o «ne oldum?» diyene kadar sıvışırım.

Birden,

- Sizin pazınız nasıl? diye sormasın mı!
- Eh işte... Benimki de iyicedir.

- Bakayım. Hoppalaaaa...
- Ensen nasıl, kuvvetli mi?
- Eeeh... Bana yetiyor.

Elini enseme atıp çekiştire çekiştire başımı sallıyor. Burnum salataya girecek. Kendimi toparlayıp,

- Bana bak! dedim. Duraladı.
- Sen aydın bir adamsın birader. Ne oluyor? Şöyle kendi kendin olsana... Nedir öyle, bir hoca gibi konuşuyorsun hep...

Yakışmaz, diyorum. Ayıp, diyorum.

- Doğru dürüst konuşsana! Nedir o sesinin tonu... İğne batırılmış balon gibi yavaş yavaş sönüyor.

- Doğru, diyor, hakkın var. Ben eskiden böyle de-

ğildim. Politikacılığa başladıktan sonra böyle oldum. Kürsülerde konuşa konuşa, nutuk çeke çeke, kendi sesimi kaybettim. Bunlarla başka türlü mücadele edilmiyor, anlamıyorlar. Dışını, yumruğunu göstereceksin. Hep politika yüzünden... Evde karımla bile nutuk çeker gibi konuşuyorum.

Sesi yumuşadı. Mayası iyi bir insan olduğu belli. Çıktık, otele geliyoruz. Artık öyle hindi gibi kabar-mıyor. Kolları göğsünden bir karış açıkta yürümüyor. Otel kapısında ayrılıyoruz.

- İyi geceler...
- İyi geceler...

Odama çıktım. Soyundum. Aynanın karşısına geçtim. Göğsümü şişirdim. Pazımı kabarttım. Kendi enseme elimle muayene ettim. Aynada iyi görünüyorum. Bende daha iş var.

Yumruğumu sıktım, sıktım, yatağa bir yumruk attım. Şilte inip çıktı.

- Nasıl? diye sordum kendime.
- Demir gibi maşallah... diye cevap verdim.

KASINTI ADAM

Yolda birlikte giderken üstüme üstüme devrilen adamı, karşılıklı yemek yerken üstümde kuvvet denemeleri, vücut gösterileri yapmaya çalışan delikanlıyı anlatmıştım size.

Doğrusu, bunlar iyi insanlardı.

Şu anlama gelen eski bir beyit vardır: «Göz, görmeye yarar ama kendini görmez.»

Benim gözüm seni görür, senin gözün de beni... Ben başkalarında gördüğüm çarpıklıkları yazıyorum, ya onlar da bendekileri görüp yazsalar...

Bir de amatör şairle tanıştım.

Otelden çıktım, onu karşımda buldum. Kendini tanıttı, el sıkıştık. Yüreği gözlerinde, pırıl pırıl bir adam. . İçi dışını, dışı içini yalanlamıyanlardan. Bitek kusuru var: Küçük, dar yerin şairi. Şair de olmasa, böylesine içten, candan, özden olmazdı ya... İki dakika konuştuk, konuşmadık, şiirlerini okumaya başladı. Dört dizelik, altıyedi dizelik kısa şiirler. Ama birini bitirip, soluk almadan ötekine başlıyor.

Yanyana yürüyoruz. O durmadan şiirlerini okuyor.

- Nasıl?
- Güzel...

Ortalama güzel şiirler. Ama kardeş, böyle sıkboğaz edilerek şiir dinletilir mi? Boyuna şiir okuyor. Hay Allah... Yahu ben buraya şiir dinlemeye mi geldim?

- Nasıl?

— Güzel...

Yenisine başlıyor. Yolda aşağıyukarı gidip geliyoruz. Bana kim beddua etti bilmem ki, ben kime bir kötülük ettim? Bunaldım, patlıyacağım. Öyle de iyi adam ki, «Yeter kardeşim, anladık, ben buraya şiir dinlemeye gelmedim...» de diyemiyorum.

Elinden kurtulmak için planlar düşünüyorum. Daha saat oniki bile olmamış.

— Müsaade ederseniz, ben yemek yiyeyim, öğleden sonra yine buluşuruz.

— Yoo, olmaz, bırakmam... Yemeği birlikte yiyeceğiz...

Eyvaaah... Bir de bana yemek yedirirse, artık kimse beni elinden kurtaramaz. Koluma girdi. Durmadan, ara vermeden şiirler okuyarak bir lokantaya girdik. Garson geldi.

Garsona bişey söylesem, onu dinlemiyormuşum gibi olacak.

— Çorba...

O şiir okuyor, ben yemek yiyorum. Karşıma da oturmamış. İyi duyayım diye sağ yanımda oturuyor, ağzı kulağımda... O yalnız bir zerde getirtti. Yemek yese, şiir oku-yamıyacak. Vakit kaybetmemek için yemek yemiyor. Ben yemeğimi bitirdim. O, şiir okumaktan ancak zerdesinden biriki kaşık alabildi.

Lokantadan çıktık. Ağzı kulağımın dibinde... Şiir başka söze, düz konuşmaya da benzemiyor. Aynı bir uyumla, aynı bir ses titreşimiyle okunacak. Biriki, beşon, hattâ, yirmiotuz olsa neyse... Durmamasıya şiir okunmasına insan dayanamıyor ki...

Ne yapsam da elinden kurtulsam bu iyi adamın, diye düşünüyorum. İki şiir arasında durak, iki soluklu mola vermiyor ki, ben de bişey söyleyeyim.

— Nasıl? diyor aradabir. Ben,

— Güzel... der demez, başka bir şiire başlıyor. Off, çıldıracağım.

— Müsaade ederseniz, bir traş olayım...

Koluma girip şiir okumaya ara vermeden beni bir berbere sokuyor. Hiç olmazsa traş olurken, elinden, yani dilinden kurtulur, dinlenirim. Koltuğa oturuyorum. Arkamda berber, yanımda o. Ayakta, eğilmiş kulağıma şiir okuyor yine. Öff, ne sıkıntı... Başımı sallıyorum, ofluyo-rum, pufliyorum, hiç orali değil. Berber sağıma geçince, o sol kulağımın dibine geliyor. Berber sola geçince, o da sağ kulağımın dibine geliyor. Bundan daha kötü, acılı bir işkence düşünülemez. Berber de anladı sıkıldığımı, adamın aynadaki suratı bıyık altından gülümsüyor. Allah, lillâh rızası için yeter kardeşim, yeter, n'olursun yeter... Söyliye-miyorum ki... Adam yerine koymuş, değer vermiş, bana şiir okuyor, ne denir? Suratımda ustura, kulağımda şiir, berber koltuğuna sıkışmış, kıvranıp duruyorum. Sinirden kaskatı kesilmişim. Aynadaki suratımı görünce kendimden korktum, mosmor olmuşum.

Ne kadar sıkılsam boşuna, en iyisi hiç aldırımıyayım, o okusun dursun... Olmuyor ki, elde mi? Kulağımın dibinde mırıl mırıl, mızıl mızıl, şiir okunurken nasıl aldırmam. Bal-börek olsa üstüste yenmez, yutulmaz. Bre Tanrının kulu, bir dakika mola ver, ara ver de kendime geleyim...

Berbere,

— Kolonya ver! diye bağırdım.

Berber anladı. Avucuna doldurduğu limon kolonyasını burnuma tuttu. Kolonyayı koklarken bile, beynime huniyle şiir doldurur gibi, kulağıma şiir akıtıyor. Boğulacağım... Burnum kolonyadan, kulağım şiirden tıkanacak.

Traş bitiyor, berbere parayı verirken bile kulağımın dibinden çekilmiyor. Ne diyorsunuz, berberin kapısından çıkarken bile, ne önde, ne arkada, yine yanımda şiir okuyor.

İş olsun diye bir kitapçıya giriyorum. Kitap seçerken, kitapçıyla konuşurken, o yine şiir okuyor. Başkasıyla konuşmam, onun umurunda değil.

Dayanamadım,

— Sıkıldım! diye bağırdım.

— Size «Sıkıntı» adlı bir şiirimi okuyayım. Sıkıntı...

— Bunaldım... Çok bunaldım.

— Size «Bunaltı» adlı şiirimi okuyayım... Bunaltı... Okuyor.

— İstemiyorum, dedim.

— Olur bazan, dedi, bakm, size «İstemiyorum» adlı şiirimi okuyayım.

«Sevgilim, istemem — istemem artık konuşma — duy-mak istemiyorum seni — sesini duydukça içimde — iste-mi...» , ,

Offf... Bu kadar anlayışsızlık olamaz. Herhalde bu a-dam, bilerek böyle yapıyor. Bana kızan birisi olacak, hıncını böyle alıyor benden...

— Yazı yazacağım, dedim. Gerçekten gazeteye yazı yazmalıydım.

— Otele gideyim de yazayım...

Kolumda, şiir okuya okuya otele gidiyoruz, odama giriyoruz. Güleç, temiz yüzlü bir çocuk adam... Böylesine çocuk adama nasıl kaba davranabilirim? Kâğıt önümde, kalem elimde... Susmuyor ki bişey yazayım...

İstanbul'a telefon edeceğim. Santrale gazetenin numarasını veriyorum. Telefonu beklerken o yine şiir okuyor. Hiç susmadı, durmadı ki... Şiir okumasa da başka bişey konuşsa, yine razıyım. Telefon ederken, nasıl olsa susar.

— İstanbul efendim.

— Alloooo...

— Alloooo...

Hiç yalanım yok, inanın telefon ederken bile kulağımın dibine eğilmiş şiir okuyor. Telefonda ne söylediğimi, ne bana söyleneni anladım. Alıcıyı çat diye kapattım. Ayağa kalktım:

— Gideceğim artık...

— Gitme... dedi.

Bana «Gitme» diyor sandım. Oysa «Gitme» adlı şiirini okuyormuş.

Çantamı kaptım, merdivenlerden iniyorum. O da birlikte. O demek şiir demek... Nasıl olsa, ezberindeki şiirler biter. Evet bitti. Ezberindekiler bitince cebinden şiir defterini çıkardı.

Otobüslerin bulunduğu alana geldik. Bir yazıhaneye girdim:

— Otobüs var mı?

— Nereye?

— Nereye olursa...

Şair defterini karıştırıyor.

— Bir şiirim var «Nereye olursa» okuyayım size...

Mızıl mızıl, mırıl mini... Anlasın diye parmağımla kulağımı karıştırıyorum. Kulağıma binlerce, onbinlerce pire kaçmış gibi, onun şiirleri zıp zıp zıplıyor kulağımın içinde.

Otobüse bindim. O da yanıma çömelmiş, şiir okuyor.

— Siz de mi geliyorsunuz yoksa...

— Sizi şeye kadar geçireyim...

— Allahaşkına... n'olur... olmaz... Hiç zahmet etmeyin... Ben giderim.

Ağlayacağım, nerdeyse... Ağlasam, belki boşalırm da sinirim yatıştır. Ama bu sefer de şiirlerinin etkisiyle ağladım sanacak.

— İnin, n'olur inin... Beni mahcup ediyorsunuz.

— Otobüs kalkana kadar kalayım hiç olmazsa... Otobüs de bitürlü kalkmak bilmiyor.

Defterdeki şiirleri de bitti. Ooh, demeye kalmadı, ceplerinden kâğıt parçaları çıkarıp, onlardaki şiirleri okumaya

başladı.

Şoför yerine oturdu, motoru işletti. Ama otobüs daha duruyor. Şairi itercesine aşağı indirdim. Kör olsun, pencere yanma düşmüşüm. O dışarda, açık pencereden içeri bana şiir okuyor...

— Siz beklemeyin rica ederim...

— «Bekleme» adlı şiirim var. Otobüs kalktı.

— Allahısmarladık...

— Gülegüle...

Pencereden elimi sallıyorum.

Size bişey söyleyeyim mi, ben bu adamı çok sevdim, ama çok...

«Gülegüle» dediği bir şiirmiş, okuyor...

Taşrada birçok yerlede böyle şairler, hikayeciler, ro-mancılar gördüm, onları dinledim.

Onların kimi böyle okur, anlatır, kimisi de üst perdeden alır, öyle insanı umursamaz, önemsemez bir davranışı vardır kimisinin de... Hatta alay bile ederler. Bu, küçük yerde sıkışık kalmış aydının dramıdır. Yurdumuzun insanların bir de böyle bir dertleri var.

Onları anlamalı...

Hangi yazar kendisine üstad denilince gevşemez... Oysa o, bir beş değil, her cümlesinin başında, ortasında, sonunda üstad diye tekrarlıyordu.

— Üstad, bizim oraya da üstad, geleceğinizi duyduk üstad... Bilmeniz üstad, o kadar sevindik ki üstad... Üstad, mutlaka bekleriz üstad... Biz üstad, sizi üstad, çok severiz üstad...

Yurt gezisine çıkacaktım da, Ankara'da bir otelde kalıyordum. Üç kişi otelde ziyaretime gelmişlerdi. İçlerinde yivşik, yivşik olan «Üstad, üstad» dedikçe ben de gevşeye gevşeye yayılıp pelteleşiyordum; öyle ki yarım saat daha üstad diye diye sulandırırsa, adam beni bir sürahiye doldurabilirdi.

— Üstad, size üstad, öyle bir karşılama töreni yapacağız ki üstad... Bizim orada üstad, çok sevenleriniz var üstad... Bizler için ne şeref üstad...

Tren yolculuğunun sıkıcı olduğunu, ertesi sabah erkenden bir otomobilin gelip beni otelden alacağını söyledi.

Ertesi sabah gün ağarmadan uyandırdılar. Gelen otomobil değil, üstü açık, yalnız şoför yeri kapalı bir kamyonetti.

Söylediklerine göre yolculuk altı saat sürecekti, oysa bir gün, bir gece, bir de ertesi günün üçte ikisini ölüm korkusu içinde o karla kapalı yollarda geçirmiştik.

Uzun bisüre dişlerimin zangırdadığını, çene kemiklerimin takırdadığını, elektrik akımına çarpılmış gibi bütün bedenimin titrediğini hatırlıyorum, ondan sonra vücudum kazıklaşıp kaskatı kesilince bir uyuşukluk geldi.

Şehre girdiğim zaman, ateşler içinde yanıyordum. Yola çıkmadan önce anlatılanlara göre, büyük bir kalabalık beni karşılamaya çıkacaktı.

Araba şehre girdi, birkaç yüz metre sonra, eskiden tanıdığım bir arkadaşım arabanın önüne çıkıp elini havaya kaldırdı, araba durdu.

— Aman çabuk in arabadan!

— Neden?

— Geleceğini duymuşlar, binlerce kişi şehir meydanında toplanmış, sabahtanberi seni bekliyor.

Beni karşılamak için, toplandıklarını sanarak,

— İyi ya, dedim, arabayla gideriz, sonra arabanın üstüne çıkar, karşılayıcılara biriki söz söylerim. Tersliğe bak, çok da hastayım, duracak dermanım yok. Ama madem ki binlerce kişi toplanmış beni bekliyormuş, ben de artık hasta maşta, onlara bişeyler söylemeye çalışırım.

— Sen çıldırmışsın, dedi, he karşılaması yahu, herifler toplanmışlar seni parçalayacaklar!

— Niye?

— Aaaa, bir de soruyor... Yahu sen tanınmış bir yazarsın.

— Burda tanınmış yazarları parçalıyorlar mı?

— Senin gibi tanınmış olursa tabii parçalarlar. Gevezeliği bırak da çabuk in arabadan.

Otelde yer ayırttım, ara sokaklardan seni otele götürüyüm. Hele önce canını kurtar bir, sonra burdan nasıl sıvışıp gideceğini düşünürüz. Bak, dinle: Sesleri buraya kadar geliyor. Gerçekten şehrin göbeğinde bir uğultu dalgası bize kadar uzanıyordu.

Ara sokaklardan geldiğimiz otele servis kapısından girdik. Otel odasına girince kendimi yatağa attım. Arkadaşıma,

— Aman bana bir doktor getir! dedim.
— Yerini kimse öğrenmemeli, sen burada kapan kal; doktor getiremem.
Ateşim kırkı aşmış olacak ki, sık sık kendimden geçiyordum, dalıp dalıp gidiyordum.
Demek beni buraya ölüm çekmiş.
— Sizi iki bay görmek istiyor.
— Hastayım, yatuktayım...
— Çok ısrar ediyorlar, sizin dostlai/imzmiş.
— Ben salona ineinem, odaya buyursunlar. Tanımadığım iki kişi odama geldi. Ama biri, beni kırk

yıldır tanıyormuş gibi davranıyordu.

— Kusura bakmayın, çok hastayım, kalkamıyorum... dedim.

Beni tanır görüneni.

— Bir ilaç söyliyeyim, yap, hiçbişeyin kalmaz, şıp diye ayağa kalkarsın! dedi

Ben daha sormadan o ilacı aniatti:

— Isırgan otu vur ya. bildiğimiz ısırgan otu. Isırgan otunun uçlarında tohumları olur hani... İşte o tohumları toplıyacaksın. Dört kilo ısırgan otu tohumuna, bir kilo da kırmızı biber katıp İni kapta kaynat güzelce...

— Evet?

— Onlar kaynaya knyıaya lapa olur. Sıcak sıcak buğulu lapanın üstüne otur lapa çok sıcak olacak ki, buğusu alttan ta içine işlenin «.öreceksin hiçbişeyin kalmaz bi-izn-illâh-i teâlâ...

Benimle şaka odiyol olmalı... Boyuna anlatıyordu:

— Bende gayetlo OMUI bir tıp kitabı var, üçyüz senelik mi, dörtyüz senelik mi. hin mınolik mi ne... Yazıldığı tarih belli değil. Hem de el yu/.ınası... O kitapta dünyadaki

bütün hastalıkların ilacı yazılı. Hükümet o ilaçları yapıp satsa, vallahi memleket kalkınır. Dışardan ilaç getirtmeyeceğimiz gibi, biz Avrupa'ya, Amerika'ya ilaç satar, zengin oluruz. Hem de kitaptaki bütün ilaçların ham maddesi memleketimizin mübarek topraklarında... Mesela kısırlık...

Yüksek ateşten kendimi kaybediyor, aradabir kendime geliyordum. O kısırlığa karşı ilaç anlatıyordu:

— Kısırlık değil mi... Tamam... Bir ilaç yapayım, vallahi seksen yaşındaki kısır karıyı, doksan yaşındaki heriften gebe bıraktırırm. Hem de ilacı çok basit: Bildiğimiz iğde var ya, iğdenin çiçeği... İğdenin çiçeklerini toplayacaksın, ama dikkat et haaa, çiçeğin üstündeki san tozlar dökülmeyecek. İşte o tozları toplayıp bir tahta havanda iyice döve ezeceksin, sonra balla karıştırıp macun yapacaksın... Her sabah bu macundan iki kaşık ye, bi-izn-illah-i teâlâ...

— Teşekkür ederim ama benim ihtiyacım yok...

— Olsun efendim, sen öğren de... Senin yoksa ihtiyacın, bir tanıdığının olur, sevaptır anlatırsın... O macunu onbeş gün her sabah iki kaşık yiyince, en kısır karı bi-izn-illâh-i teâlâ ikiz doğurur...

Hastalığın ateşi biyandan, gevezenin ilaç tarifleri tayandan, iyice bunalmıştım. Belki anlar da, kalkar gider, beni rahat bırakır diye,

— Kulaklarım uğulduyor, sözlerinizi hiç anlayamıyorum... dedim.

— Yaa... Dur, ben sana bir ilaç söyliyeyim, kulak u-ğultusuna birebirdir, şıp diye keser bi-izn-illâh-i teâlâ... İzmarit balığı var ya, bilirsiniz, izmarit balığının gözlerini çıkarıp güneşte iyice kurutacaksınız, ama sabah güneşinde olacak... Kuruttunuz mu kuruttunuz... Ondan sonra...

Nerdeyse çıldıracağım... Ben ne haldeyim, o bana neler anlatıyor...

— Kurumuş izmarit balığı gözlerini bir şişeye doldurup üstüne saf zeytinyağı koy, sonracığma efendim, tıpasım güzelce kapayıp şişeyi güneşe as. Gözleri yağda erir. Sonra günde üç defa kulağına dörder damla damlat, hiç bişeyciğin kalmaz bi-izn-illâh-i teâlâ... Sokakta bağırmalar, gürültüler... Acaba bana mı öyle geliyor, gerçekten mi dışarda gürültüler var?

Gözleri korkudan büyümüş bir adam telâşla içeri gir-di.

— Beyim, dedi, sizin burada olduğunuzu öğrenmişler, halk otelin önünde toplandı, kıyamet kopuyor. Otel basacaklar... Allah korusun, yakarlar buralarım... Otel sahibi, hemen burasını tork etmenizi rica ediyor. Arka kapıdan çıkabilirsiniz... Ayağa kalkacak oldum, yatağa düştüm. O iki kişi koluma girdi, güçlükle elbisemi giymeye çalışıyorum. İlaç ta-rifçisi, hem elbisoml giymeme yadım ediyor, hem de, hiç ara vermeden anlatıyor:

— Sende zafiyet var... Bir ilaç tarif edeyim, yap, bi-izn-illâh-i teâlâ aslan K'I>I olursun...

— Lütfen kunduralarımı...

— Buyur... Hurda (dy, giy... Haa, onu diyordum, so-ğukalgınhğına karşı mı iyisi, kenevir köküdür... Bildiğimiz kenevir kökü.. İyice kaynatacaksın...

«Şimdi başlarım kenevir kökünden...» diyeceğim ama, hem ayıp olacak, hem de dermanım yok, cayır cayır yanıyorum ateşten...

O ikisinin kolundu, otelin arka kapısından çıktım... Ne olur bre. âdemoğlu, hlr saniye ara ver... Hiç durmadan kulağımın dibinde ilaç tarif ediyor.

Şehrin dış ucunda hlr eski otele geldik. Odaya girer girmez, hemen soyuymı kendimi yatağa attım ki, belki halime acırlar da beni bırakıp giderler.

Onlar da çöktü sandalyeye...

— Nasırın var ıınv Varna hiç korkma;.. Bende bir nasır ilacı var, bi-izn illılh l tonla...

— Nasırım yok anın uykum var!... diye inledim.

III.I

Bir tanesi,

— Sonra yine geliriz... deyip gitti, ama o ilaç tarif edeni kaldı.

Burnumu siliyordum. — Yahu senin burnun tıkalı... dedi. Burun tıkanıklığına karşı en iyisi nedir bilir misin? Tuzlu suya, ama gayet kaynak tuzlu suya, nane ruhu damlatıp koklayacaksın... Bi-izh-illâh-i teâlâ burnunun tıkanıklığı hemen açılır...

O anlatırken ben kendimden geçmişim; uyudum mu, yoksa bayıldım mı bilemiyorum.

Gecenin bir vakti ateşler içinde yanarak uyandığım zaman o yanımda yoktu. Ertesi sabah, vali otele bir araba göndermiş, şehrin görülmeye değer yerlerini gezdirecekmiş. Hastayım deyip gitmesem ayıp olacak. Bir gecelik dinlenmeden sonra kendime gelmiştim biraz.

Tam. arabaya binerken yine o yanımda bitiverdi. Demek otel kapısında bekliyormuş.

Arabada yanıma oturunca canım sıkıldı.

— Siz hiç zahmet etmeseniz! diye başımdan savmak istedim.

— Aman efendim, vazifem... dedi, seni burda korumak vazifemiz...

Daha araba kalkmadan, nerden çıktı bilmem, bir kr.-labalık arabayı çevirdi, bağırıp çağırmaya başladılar:

— Yuuuul... Kahrolsuuun!...

Bütün bu gürültü arasında, muhafızlığımlı gönüllü olarak üstüne almış olan adam, uyuzun nasıl, hangi ilaçla tedavi edileceğini anlatmıştı. Gürültü patırtıdan, nasıl olup da sözü uyuza getirdiğini anlıyamamıştım.

Araba o kalabalık arasından zorlukla sıyrıldı. Barajı, Fidanlığı, Şehir Müzesini gezdirdiler.

Her gittiğimiz yerde, oraları için bilgi veriliyordu ama, ben hiçbirşey anlıyamı-yordum; çünkü öbürü hiç durmadan kulağımın dibinde birçok ilaçlar tarif etmekteydi. Yarabbi, ne hastalıklara karşı ne ilâçlar!...

Gece yansına doğru valinin ziyafetinden aynılırken, gönüllü koruyucumu kapıda beni bekler bulmaz mıyım?

— Dün dazlaklık ilacını anlatırken yarıda kalmıştık... diye söze başladı.

— Rica ederim, dodim, görüyorsunuz, benim saçlarım fırça gibi...

— Hiç güvenme!... Belli olmaz, günün birinde bir de bakarsın, saçların dökülmüş...

Salyangoz var ya, hani bildiğimiz salyangoz... Bizde salyangozun kıymetini bilmezler, halbuki çok kıymetli bir hayvandır, yetmişiki derde devadır. Maydanoz kökünü kaynatıp, suyuna salyangozları atacaksın, ağdulanıncaya kadar kaynatacaksın. Ondan sonra her gece yutarken başına sür; bi-izn-illâh-i teâlâ, bu macunu göbeğine sürsen çalı süpürgesi gibi kıl fişkırır...

Ah neler çektim; biyandan hastayım, biyandan aleyhime yapılan gösteriler, biyandan da bu iyiliksever adam... Ne yapsam elinden bitinin kurtulamıyorum. Başımı öbür yana çeviriyorum, sö/.ü alıp konuyu değiştiriyorum, başkasıyla konuşuyorum, ama onun hiç aldıracağı yok, boyuna ilaç anlatıyor:

— Hiçbir doktorun tedavi edemediği romatizmayı bi-izn-illâh-i teâlâ...

Oraya gidişimin üçüncü günü gerçekten bir tehlikeyle karşılaştım. Şehrin alanını belki üçbin kişi doldurmuş, aleyhimde bağışıyorlardı, Kalabalık akın akın, yığın yığın artıyordu. Bu azgınlara ellerinden korumak isteyenler beni, caddedeki bir fotoğrafhaneye soktular. Bağışan kalabalığın ellerinde sopalar, odunlar... Fotoğrafhaneden karakola, Vilayete, Emniyeti, Müdürlüğüne telefon ediyorlar yanımda. Ama resmi makamlar atlatıyor, belki de işin içinde iş var. «Ha geldik, ha geliyoruz...» diyorlar. Gelecekleri yer beşyüz metre var yok. Dakikalar geçiyor, on, * onbeş, yirmi dakika. Yınlıbeş dakika, yarım saat... Dışarda biriken kalabalık artık köpüre köpüre taşıyor.

— Dışarı çıksın! diye bağırıyorlar.

Ne olursa olsun, diye dışarı çıkacağım, ama elime koluma yapışmışlar, bırakmıyorlar, çekişip duruyoruz. Dükkânın sahibi, fotoğrafhanesini yıkacaklar diye korkusundan,

— Çıksın efendim, daha iyi olur... diyor.

Ve... Evet ve... Bütün bu gürültü patırtı arasında o adam, kulağımın dibine sokulmuş ilaç, hem de bakın ne ilacı anlatıyor:

İktidarsızlığa karşı en iyi ilaç nedir bilir misiniz?

— Affedersin, sus artık birader... Dışardakiler bağışıyor:

— Çık dışarıya! Alçak...

— Kahrolsun... Yuuuu...

İçerden Valiye, Emniyet Müdürüne telefon ediyorlar boyuna... Geliyorlarmış.

Öbürü kulağımın dibinde:

— Bu ilaç, bi-izn-illâh-i, teâlâ, mezar taşını uyandırır, öyle bir ilaç... Bendeki kitapta yazıyor, aynen mücerrep... Ve hatta Şeyh Abdülgufran, bizzat, yetmişdört yaşında tecrübe ederek o yaştan sonra dört evlat sahibi olmuş... Şeyh Abdülgufran naklediyor ki, ilacı aldığı gece dört cariye ile yatmış ve bi-izn-illâh-i teâlâ hiçbirine de mahcup olmamış. Ve de ertesi gece aynı macundan beş kaşık alıp, beş bakire cariye ile...

Eteğime, koluma yapışmışlar.

— Gitme, çıkma! diyorlar.

Nasıl çıkmayayım, benim yüzümden dükkânı yakacaklar. Bizimki anlatıyor hâlâ:

— Nane var ya nane... Bildiğimiz nane canım... Nananın kökünü iyice kurutacaksın, ceviz içi ile beraber havanda bir güzel dövüp, ondan sonra...

Beni tutanların ellerinden kurtulup dışarı ugradım. Kalabalık da taşta taşta, köpüre köpüre dalgalanarak üstüme yürüyor. Ancak filmlerde görülebilecek gergin bir durum.

Gözleri dönmüş, ağızları köpüklü kalabalığın en önün-dekilerle göğüs göğüse geldik. Bu durumlarda, içlerinden biri ilkin ne yaparsa, hepsi de öyle yapar. Biri vurursa, hepsi birden vuracaklar demektir. Biri ısırsa, hepsi birden ısıracaklardır. Azmış kalabalığın öncüsü,

— Kelime-i şahadet getir! diye bağırıldı. Bütün ağızlardan aynı sözler fırlıyordu:

— Kelime ı şoladet getir!

Size yalan, bana gerçek belki inanmıyacaksınız, çünkü inanılacak gibi değil, ama doğrusu bu. Tam bu sırada gerçekten beni seven o İyi yürekli adam, kulağımın dibinde mırıldanıyordu:

— Ademi iktidara birebirdir... Nananın kökü ve bir de hindistan cevizinin sütü...

Sonra hiç korkma, beş kadınla yat... Hem ıl« kı/.oğlan kız olsun ki... bi-izn-illâh-i teâlâ...

— Kelime ı şelâdol. gelir... Alçak... Hain!

Şimdi bunlar ya I> 1 ■ de «Sünnetli misin, aç bakalım!» diye tuttururlarsa? j

Derken birden İNİİklâl Marşı söylemeye başladılar, bildiğimiz İstiklâl Marşına hiç benzemiyor, biraz «Adananın yolları taştan- mrkününe, biraz Aydın havasına benziyor, biraz da tekbir, dun ve ilâhî seslerine benziyor karışık bişey...

— Tesiri kafide Unvanda güzelce dövdükten sonra macunu bol bol yel,«İli l/n ıllâh-i teâlâ...

Hızır dedikleri İşte ılı olucak; tam önümde bir özel araba durdu, kapısı açıldı vn bir çift el beni arabanın içine itti. Bir de baktım m kınım, ilaç tarif eden de içeri girecek... Şoför arabayı İn IH indü, bağıran kalabalığın arasından sıyrıldık.

Beni arabasına alıp kurtaran, oranın zengin bir ku-yumcusuymuş.

Hemen tren istasyon m m gittim. Trenin de tam zama

nıymış, kendimi kompartımana attım.

Herkes beni ordan, belki de mitingcilerden korkumdan kaçtım sanıyordur, oysa ben, durmadan o ilaç tarif eden adamdan kurtulmak için kaçtım. Mitingciler vızge-lirdi, ama adamın ilaç tarifleri bi-izn-illâh-i teâlâ beni oradan çıkırttı.

Scanned by hlecter 21 Kasım 2009 Cumartesi Saat 12:04

Aziz Nesin Kitapları:

Bütün Oyunlan I Bütün Oyunlan II Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I-Yol

Böyle Gelmiş Böyle Gitmez

II-Yokuşun Başı Ah Biz Eşekler İnsanlar Uyanıyor Tath Betüş

Hayvan Deyip de Geçme

Nutuk Makinesi

Yeşil Renkli Namus Gazı

İhtilali Nasıl Yaptık

Gol Kralı

Bir Koltuk Nasıl Devrilir

Surnâme

Mahallenin Kısmeti

Sosyalizm Geliyor Savulun

Koltuk

Bay Düdük

Toros Canavarı

Şimdiki Çocuklar Harika

Kördöğüşü

Mahmut İle Nigâr

Havadan Sudan

Aziznâme

Hangi Parti Kazanacak

Gözüne Gözlük

100 Liraya Bir Deli

Nazik Alet

Damda Deli Var

Poliste

Rıfat Bey Neden Kaşınıyor

Deliler Boşandı

Zübük

Leylâ İle Mecnun

Sondan Başa

Merhaba

Benim Delilerim

Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz

ölmüş Eşek

Kalpazanlık Bile Yapılamıyor

Dünya Kazan Ben Kepçe I
Irak ve Mısır
Yetmiş Yaşım Merhaba
Bir Sürgünün Anıları
Vatan Sağolsun
Borçlu Olduklarımız
Bu Yurdu Bize Verenler
Anıtı Dikilen Sinek
Ah Biz Ödlek Aydınlar
Büyük Grev
Aferin
Seviye
On Ölüme Beş Kala
Suçlanan Aklanan Yazılar Soruşturmada
Salkım Salkım Asılacak Adamlar
Hoptirinam
Maçınli Kız İçin Ev
Yedek Parça
Memleketin Birinde